



České vydání

Informace a oznámení

Ročník 60

28. července 2017

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

525. plenární zasedání EHSV ve dnech 26. a 27. dubna 2017

2017/C 246/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ženy a doprava – Platforma pro změnu (průzkumné stanovisko na žádost Komise)	1
2017/C 246/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitalizace a inovativní obchodní modely v evropském finančním sektoru: dopad na zaměstnanost a zákazníky (stanovisko z vlastní iniciativy)	8

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

525. plenární zasedání EHSV ve dnech 26. a 27. dubna 2017

2017/C 246/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (EU) č. 560/2014 ze dne 6. května 2014 o založení společného podniku pro průmysl založený na biotechnologiích [COM(2017) 68 final – 2017/0024 (NLE)]	18
2017/C 246/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005 [COM(2016) 825 final – 2016/0413 (COD)]	22
2017/C 246/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/794 a (EU) 2016/1624 [COM(2016) 731 final – 2016/0357 (COD)]	28

2017/C 246/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o správě energetické unie, kterým se mění směrnice 94/22/ES, směrnice 98/70/ES, směrnice 2009/31/ES, nařízení (ES) č. 663/2009, nařízení (ES) č. 715/2009, směrnice 2009/73/ES, směrnice Rady 2009/119/ES, směrnice 2010/31/EU, směrnice 2012/27/EU, směrnice 2013/30/EU a směrnice Rady (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení (EU) č. 525/2013 [COM(2016) 759 <i>final</i> – 2016/0375 (COD)]	34
2017/C 246/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti [COM(2016) 761 <i>final</i> – 2016/0376 (COD)]	42
2017/C 246/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov [COM(2016) 765 <i>final</i> – 2016/0381 (COD)]	48
2017/C 246/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepracované znění) [COM(2016) 767 <i>final</i> – 2016/0382 (COD)]	55
2017/C 246/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance Čistá energie pro všechny Evropany [COM(2016) 860 <i>final</i>]	64
2017/C 246/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nového Evropského konsensu o rozvoji – Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost [COM(2016) 740 <i>final</i>]	71

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

525. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 26. A 27. DUBNA 2017

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ženy a doprava – Platforma pro změnu

(průzkumné stanovisko na žádost Komise)

(2017/C 246/01)

Zpravodajka: **Madi SHARMA**

Konzultace	Evropská komise, 13. 10. 2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	11. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	148/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) má značné zkušenosti s vytvářením politiky v odvětví dopravy a v nedávné době se zabýval otázkou rovnosti pohlaví v tomto odvětví, kde tradičně převládají muži (viz stanovisko TEN/573 *Ženy a doprava*)⁽¹⁾. Jakožto instituce EU, která zastupuje občanskou společnost, má odborné znalosti, pokud jde o dialog se zúčastněnými stranami a konzultace ohledně legislativních opatření.

1.2. EHSV uznává, že platformy zúčastněných stran mohou fungovat jako fóra přinášející efektivní změny, pokud:

- umožňují výměnu osvědčených postupů mezi různými institucemi, podniky a sdruženími, které čelí podobným problémům,
- podporují zúčastněné strany, aby převzaly odpovědnost a řešily problémy,
- se zabývají hlavními příčinami těchto problémů,

⁽¹⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 1.

- sledují cíle SMART (konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a časově vymezené, z angl. *Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-bound*),
- vytvářejí činnosti založené na důkazech za účelem šíření,
- vyvíjejí nástroje a zdroje, které mohou ostatní přijímat,
- na vnitrostátní a dokonce i na regionální úrovni vytvářejí platformy podobné těm na úrovni evropské, které řeší v členských státech podobné výzvy,
- dostávají informace o iniciativách z jiných odvětví, které čelí podobným problémům.

1.3. EHSV navrhuje Platformu EU pro změnu (dále jen „platforma“), která by se zabývala **rovností žen a mužů v dopravě**, a nejprve by se prioritně věnovala **zvyšování zaměstnatelnosti žen v tomto odvětví**. Tento prvotní cíl by v budoucnu mohl být doplněn začleněním „žen jako uživatelů“. Doprava se týká oblasti letecké, námořní, silniční, železniční, vnitrozemské plavby a logistiky. Členy by mohli být mimo jiné unijní a vnitrostátní subjekty zastupující tvůrce politik, odvětví dopravy, odbory v odvětví dopravy, sdělovací prostředky, organizace cestujících a nevládní organizace, jež se chtějí zavázat ke konkrétním krokům pro řešení nerovnosti žen a mužů v odvětví dopravy.

1.4. EHSV by prosazoval cíle provádění politiky zohledňující rovnost žen a mužů prostřednictvím stanovení jasných cílů: podmínky a definovanou působnost, včetně ukazatelů, které by vypracovali členové při utváření platformy. To by bylo modelem partnerství a koordinované činnosti zúčastněných stran v odvětví s cílem provádět nové iniciativy v celé Evropě.

1.5. EHSV doporučuje, aby si platforma uchovala schopnost flexibility a zůstala přizpůsobivá ve všech rozměrech daného odvětví a na všech úrovních politiky. Měla by také trvat na transparentnosti a odpovědnosti svých členů a fungování. K základním nástrojům pro zajištění důvěryhodnosti a úspěchu platformy patří sledování, hodnocení a každoroční průzkumy.

1.6. Platforma může být úspěšná pouze tehdy, převezmou-li členové plnou odpovědnost, a proto EHSV navrhuje, aby platforma měla své webové stránky, kde bude uveden seznam jejích členů a jejich činností spolu s databází akcí, doporučení, sledování a hodnocení, aby se ostatní mohli inspirovat nebo z nich čerpat informace.

2. Souvislosti předložení stanoviska

2.1. V odvětví dopravy je zaměstnanost žen obzvláště nízká. V roce 2013 představoval podíl mužů pracujících v dopravě v EU 78 %. Aby bylo možné docílit větší genderové vyváženosti v odvětví, učinit ho uživatelsky vstřícnějším a vyvážit tak nedostatek pracovní síly a vyrovnat se s výzvami (třetina všech pracovníků v dopravě je starší 50 let), je potřeba do tohoto odvětví přilákat více žen.

2.2. EHSV přijal dne 1. července 2015 průzkumné stanovisko s názvem *Ženy a doprava* a podílel se na akci na něj navazující, kterou v dubnu 2016 uspořádaly komisařka Bulcová s komisařkou Jourovou. GR MOVE poté provedlo několik konzultací expertní skupiny, během nichž se diskutovalo o aktuálních výzvách a doporučeních. Zástupce EHSV představil myšlenku zavést Platformu pro změnu, která byla podpořena Evropskou komisí jakožto dobrý prostředek k prosazení konkrétních a viditelných akcí ve prospěch rovnosti žen a mužů v odvětví dopravy. Ve svém dopise ze dne 13. října 2016 uvedl místopředseda Evropské komise Frans Timmermans, že „tato platforma by mohla být spuštěna v průběhu druhé poloviny roku 2017 na společné události EHSV a Komise“.

3. Platforma pro změnu

3.1. Komise EU má mnoho nástrojů a činností pro konzultace se zúčastněnými stranami. Platforma pro změnu by se mohla soustředit na dobrovolné, konkrétní a měřitelné akce, které určují cíle jejího zřízení. Podobnou platformou je pro srovnání například platforma zřízená GR SANTE pro stravu, fyzickou aktivitu a zdraví.

3.2. EHSV by tedy GŘ MOVE navrhl platformu zúčastněných stran na úrovni EU, díky níž by bylo možné přijímat konkrétní závazky k zajištění **větších pracovních příležitostí žen za účelem docílení rovnosti žen a mužů v odvětví dopravy**, lepšího začlenění žen a vytváření většího hospodářského, sociálního a udržitelného růstu, přičemž:

- členové platformy musí splňovat stanovená kritéria pro jmenování a chování,
- činnosti jsou vymezeny v souladu s cíli a oblastí působnosti tak, jak budou členy stanoveny při zřízení platformy,
- závazky platformy jsou sledovány, hodnoceny a zpřístupňovány veřejnosti, čímž se šíří výměna informací.

3.3. EHSV navrhuje, aby při vytváření takové platformy GŘ MOVE na počátku zvažilo následující kroky a prvky (které jsou podrobně uvedeny později):

- I. fáze I – příprava – určení relevantních zúčastněných stran, které mají zájem se do platformy zapojit a zahájit dialog s cílem identifikovat zájmy, hlavní cíle, působnost a rozsah;
- II. fáze II – rozvoj – připravit se zúčastněnými stranami návrhy ke schválení: chartu pro zapojení, působnost, rozsah a cíle. Kromě toho určit termíny, případné finanční prostředky, sekretariát a podporu IT;
- III. fáze III – provedení – uspořádání zahajovací akce za účasti komisaře pověřeného fungováním platformy, na níž účastníci odsouhlasí definice, působnost a rozsah a učiní konkrétní doporučení pro opatření. Projednání cílů SMART, ukazatelů, komunikace zohledňující rovnost žen a mužů, sledování, hodnocení, zveřejňování a šíření informací;
- IV. fáze IV – udržitelnost – definovat ukazatele, cíle, průběžné prostředky, každoroční přezkum a mechanismy zpětné vazby. Identifikovat způsoby, jak pokračovat v závazcích a zapojení dalších partnerů.

4. Úloha orgánů EU

4.1. Spolu s úsilím předsedy EK Junckera v oblasti růstu a zaměstnanosti je rovnost žen a mužů také jednou z priorit maltského předsednictví. Platforma by tradičnímu vytváření politik poskytovala mechanismus přidané hodnoty EU, který se zaměřuje zejména na jednotnou výzvu pro EU s názvem **Příležitosti prostřednictvím rovnosti žen a mužů v evropském odvětví dopravy**. Toto konkrétní zacílení zapojuje relevantní zúčastněné strany, které jinak nemusí být s Evropskou komisí nutně propojené. Platforma by tedy mohla doplňovat činnost orgánů EU.

4.2. Je velmi důležité, aby GŘ MOVE bylo ve vedení a komisař odpovědný za platformu podporoval její fungování, například formou osobní přítomnosti při slavnostním zahájení a na schůzích platformy obecně. Z důvodu, že členové platformy budou provádět závazky dobrovolně, uznají, že být požádán o vykonávání takovéto úlohy je privilegiem. Proto jsou dostupnost a interakce s vedením GŘ MOVE zásadní. Stejně tak je důležité, aby – pokud se orgány EU chtějí stát členy platformy – se i ony se zavázaly, že navrhnou cílené akce.

4.3. Orgány EU a zástupci ministerstev dopravy (členských států) hrají klíčovou úlohu při šíření klíčových zjištění na úrovni členských států. Z toho důvodu EHSV doporučuje zřízení skupiny na vysoké úrovni pro vypracovávání přehledu pro vlády a jejich tvůrce politik, což vytvoří mechanismus šíření osvědčených postupů, posílí se partnerství alepší se spolupráce tvůrců politik a platformy. Pokud se tyto zúčastněné strany rozhodnou, že budou zasedat rovněž jako členové platformy, měli by se také zavázat k provádění konkrétních opatření.

4.4. EHSV se domnívá, že GŘ MOVE by mělo být odpovědné za provoz platformy. GŘ MOVE by vyčlenila finanční prostředky, sekretariát a některé zdroje. Ostatní orgány EU mohou zúčastněným subjektům poskytovat doporučení z jejich sítí a mohou rovněž poskytnout zasedací místnosti a překladatelské a tlumočnické služby. Další možností získání finančních prostředků jsou finanční zdroje členů platformy.

4.5. Ústřední komunikační nástroj, webové stránky a databáze členů, včetně jejich údržby budou představovat významné náklady. Různé orgány EU již takové webové zdroje vyvinuly a má se za to, že GŘ MOVE může být schopné tyto již existující zdroje přizpůsobit stávajícím vzorům.

5. Členství

5.1. Platforma není diskuzní klub, je to proces, kde se setkávají zúčastněné strany k diskusi o výzvách a příležitostech týkajících se žen v odvětví dopravy, přemýšlí se o nich a následně se přijímají kontrolovatelná opatření. Pochopení, o jaký typ zúčastněné strany, k níž člen patří, se jedná, pomůže určit jeho možnou míru zájmu a vlivu. Členové s největším zájmem budou ti, kteří jsou přímo vystaveni současným výzvám v odvětví.

5.2. Členy platformy by mohly být následující evropské a vnitrostátní zúčastněné strany: průmysl, sdružení malých a středních podniků, odborové svazy (sociální partneři), včetně specializovaných reprezentativních organizací žen, veřejné správy včetně těch subjektů, které mají vliv na nákup a výběrová řízení, jako jsou: EBOR, nevládní organizace včetně zastřešující organizace hájící práva žen a rovnost, média, expertní skupiny, akademická obec a výzkumné instituce.

5.3. Bylo by možné zvážit případně i zařazení 1) osob podílejících se na návrzích závazků, které však případně nejsou určeným členem platformy, 2) rozhodovací činitelé a lobbisté, mj. orgány EU a zástupci členských států/zástupci veřejných orgánů.

5.4. Členství v platformě by mělo být bezplatné, ale mělo by záviset na kritériích a podmínkách. Na počátku by nebyly vypláceny ani propláceny žádné odměny za činnosti prováděné členy či náklady vzniklé v souvislosti s členstvím v platformě.

5.5. Členství by mělo být upraveno na základě:

- inkuzivní účasti,
- transparentnosti, otevřenosti a odpovědnosti,
- přijetí rozdílů a dodržování proporcionality,
- používání cílů SMART pro zajištění soudržnosti.

6. Nástin cíle a působnosti platformy

6.1. Obecným cílem této platformy by mohlo být zvýšit účast žen a zlepšit rovnost žen a mužů v odvětví dopravy tím, že se zlepší příležitosti pro ženy, pro podniky vlastněné ženami a pro ženy ve vedoucích pozicích, a zlepšením pracovních podmínek pro všechny v rámci odvětví, což bude mít konečný dopad na zaměstnanost, začlenění, inovace, udržitelnost a růst. Důraz by měl být kladen na rovnost žen a mužů, čímž by se podpořila zaměstnanost a řešily by se nedostatky v tomto odvětví. Cíle lze dosáhnout mj. zlepšením kvality pracovních míst a pracovních podmínek, řešením obtěžování a genderového násilí, lepším sladěním pracovního, soukromého a rodinného života, zvýšením počtu žen v rozhodovacích funkcích a zlepšením obrazu odvětví s cílem přilákat více zaměstnankyň, podnikatelů, členů akademické obce a inovátorů. Oblast působnosti platformy by mohla být později rozšířena tak, aby pokrývala související otázky, jako je zlepšení zkušeností uživatelů a zaměření se na akce zabývající se ženami jakožto uživatelnými.

6.2. EHSV doporučuje, aby jako klíčový nástroj k dosažení výše uvedených cílů bylo využito provádění politik zohledňujících rovnost žen a mužů a sestavování rozpočtu s ohledem na rovnost žen a mužů. Nová koncepce je často špatně chápána: neznamená to navýšit celkové výdaje, ale spíše stanovit nové priority a přeorientovat výdaje v rámci programů, oddělení a služeb. Sestavování rozpočtu s ohledem na rovnost pohlaví vnáší jasnost a vytváří mechanismus, který umožňuje komplexní a průřezový přístup k prosazování větší rovnosti mezi muži a ženami.

6.3. EHSV doporučuje, aby oblast působnosti a priority, které je třeba řešit, byly v souladu s politikami a právními předpisy EU při současném respektování dialogu se sociálními partnery. Platforma by měla při své podpoře soukromého sektoru a veřejných politik kombinovat přístupy shora dolů a zdola nahoru, a vyhnout se tak nutnosti měnit právní předpisy. Platformu by měli všichni vnímat jako pozitivní a potřebnou investici.

6.4. EHSV zdůrazňuje, že cíle a výhody zapojení zúčastněných stran jsou následující:

- poskytovat zúčastněným stranám příležitosti ke sdílení názorů, potřeb a znalostí,
- nalézt společné cíle k dosažení společných cílů,
- umožnit účastníkům ovlivnit výsledky díky jejich zapojení do procesů utváření, vyvíjení, určování a provádění akcí,
- zlepšovat porozumění mezi skupinami zúčastněných stran, omezit tak možné konflikty nebo rozdílnost názorů a zlepšovat podporu účinné spolupráce,
- budovat závazek zúčastněných stran a pocit povinnosti a vlastní odpovědnosti,
- zajistit udržitelnost plánů a s nimi spojených rozhodnutí,
- docílit autonomního a flexibilního rozhodování a provádění.

6.5. EHSV se domnívá, že platforma může určit klíčové akce za účelem:

- shromáždění údajů a stanovení hlavních ukazatelů za účelem odstranění překážek a stereotypů,
- zajištění viditelnosti a aktivního zapojení žen do politiky, rozhodovacích procesů a plánování, a to nad rámec administrativních povinností,
- proaktivního zapojení obou pohlaví do utváření příznivějšího pracovního prostředí: vybavení, stejné odměny za stejnou práci, odborná příprava, sladění pracovního, soukromého a rodinného života atd.,
- podniknutí kroků pro přilákání žen k pracovním příležitostem pomocí opatření na zlepšení kvality a kvantity zaměstnání, zejména prostřednictvím výběrových řízení,
- přezkumu právních překážek, které mohou bránit ženám v přístupu ke všem typům pracovních míst,
- lepšího zapojení vysokých škol a služeb profesního poradenství s cílem informovat o širokém záběru tohoto odvětví, včetně technologií, výzkumu a vývoje a inženýrství, zohlednění méně kvalifikovaných pracovníků a zlepšení jejich vzdělávacích příležitostí,
- proaktivního prosazování úlohy žen v podnikání,
- posílení postavení žen a zajištění, aby toto odvětví více podporovalo začlenění,
- kladení důrazu na vzdělání a odbornou přípravu žen v průběhu celého života,
- zamezení násilí, obtěžování a diskriminaci na pracovišti.

6.6. Jak se bude platforma rozrůstat, může se zaměřit na klíčové oblasti, které nemusí zahrnovat všechny její členy. Rozmanitost odvětví dopravy k tomu může vést. Mohly by však být vytvořeny podvýbory, které by se zaměřily na klíčové oblasti zájmu.

7. Pokyny pro stanovení priorit a zajištění, aby akce odpovídaly určeným prioritám

7.1. EHSV uznává, že stanovení priorit platformy může být dokončeno pouze ze strany samotných členů platformy. Zúčastněné strany mohou přicházet se svými vlastními zájmy, a proto je nejdůležitější přivést je ke společnému jednání s cílem řešit společné výzvy. Zúčastněné strany mají povinnost zavázat se k akcím, které budou podporovat změnu a její uskutečnění, a tato povinnost je bude povzbuzovat k tomu, aby přijaly odpovědnost za své organizace i platformu.

7.2. EHSV navrhuje, aby závazky byly ambiciózní a byly výzvou pro status quo, což bude vyžadovat investice z vlastních finančních zdrojů členů. Jasně představení akcí a jejich transparentnost na webových stránkách přinese nejen uznání těchto závazků, ale i jejich podrobné zkoumání zúčastněnými stranami. Kvalitní komunikace a dialog mezi členy platformy jsou tedy prvořadé, pokud jde o zajištění neustálého zapojení a vyhnutí se nesourodým očekáváním. Dále by měly být podporovány společné činnosti.

7.3. EHSV doporučuje, aby cíle a ukazatele mohly být stanoveny dodatečně, aby podpořily činnosti platformy. Tyto cíle a ukazatele by měly napomáhat při provádění a hodnocení kroků přijatých za účelem pracovních příležitostí, rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen včetně toho, jak jsou ženy a muži postaveni na stejnou úroveň bez ohledu na použité technologie. Ukazatele rozvoje jakožto nástroje pro posouzení, které zvyšují dopad výsledků a jejich integraci do zprávy o pokroku, pomáhají díky mapování pokroku ovlivňovat politické a strategické plánování.

7.4. Obecné statistické údaje jsou dostupné prostřednictvím Eurostatu. GR MOVE by mohlo spolupracovat s Eurostatem a se členy platformy za účelem lepšího shromažďování údajů rozdělených podle pohlaví, což by podalo úplnější obraz.

7.5. Údaje, cíle a ukazatele by měly přispívat k přemýšlení o rovnosti žen a mužů a o stereotypech a diskriminaci. Cílem těchto údajů, cílů a ukazatelů, které nemusí být normativní povahy, je podpořit organizace v tom, aby mohly problémy týkající se rovnosti žen a mužů srozumitelně a transparentně sdělovat svým organizacím a veřejnosti a umožnit vnitřní analýzu vlastních politik a postupů těchto organizací.

7.6. Základní ukazatele by mohly být vypracovány v těchto oblastech:

- platforma může stanovit konkrétně zaměřené cíle, aby dosáhla realizovatelných záměrů,
- podíl žen na jeden pracovní profil, včetně v řídicích a dozorcích orgánech, vlastníků, vedoucích pracovníků, členů odborů, správy, technické oblasti atd.,
- pravidelné přezkumy opatření přijatých pro zajištění rovnosti žen a mužů na úrovních rozhodování,
- účinné politiky zacílené na rovné odměňování a postupné snižování rozdílu ve výši odměn a důchodů žen a mužů,
- politiky/opatření přijaté za účelem odstranění všech překážek rovných příležitostí a podpory práce žen (poskytnutí péče o děti, sladění pracovního, soukromého a rodinného života, transparentní rámec atd.),
- rozpočet přidělený konkrétně na podporu rovných příležitostí,
- pravidelný přezkum podmínek přijímání, včetně podmínek náborových agentur nebo vzdělávacích institucí, transparentnosti, dostupnosti, komunikace zohledňující rovnost žen a mužů,
- vypracování ukazatelů rozsahu, rozšíření a počtu případů násilí, obtěžování a diskriminace na pracovišti,
- roční přezkum cílů rozpočtu zohledňujícího rovnost žen a mužů.

8. Monitorování a hodnocení

8.1. EHSV navrhuje, aby členové mohli za účelem posílení partnerství vytvářet závazky a opatření, které budou diskutovat s ostatními členy platformy, a to před provedením těchto změn. Na konci akce bude vypracována monitorovací zpráva s výčtem činností, harmonogramem, získanými údaji a klíčovými zjištěními tak, aby mohly být prostřednictvím platformy analyzovány a vyhodnocovány. Tyto přehledy by měly být prezentovány objektivním a nestranným způsobem, měly by obsahovat důkazy a kvalitativní posouzení, které odrážejí relevanci pro cíle platformy. Pro tento účel by se měli využít externí poradci, pokud to finanční prostředky dovolí, obdobně jako u hodnocení platformy GR SANTE (viz *Monitorovací zpráva za rok 2016*).

8.2. EHSV navrhuje, aby závazky byly dobře navrženy již na začátku a odpovídaly stanoveným cílům. Členové by měli zvážit závazky SMART, které jsou vypracovány do hloubky (harmonogramy, cíle a úkoly) a umožňují efektivní podávání zpráv, jednoduché sledování a komunikaci ohledně dokončení.

8.3. Tyto závazky by vyžadovaly práci a odhodlání členů nad rámec jejich běžných povinností. Investice by však měla být přidanou hodnotou k jejich interní práci překračující rámec sociální odpovědnosti podniků, kterou lze ostatním prezentovat jako jejich snahu podporovat lepší rovnováhu žen a mužů na pracovištích. Jejich činnosti by měly být k dispozici ostatním, aby je mohli následovat.

8.4. Prostřednictvím přezkumu činností platformy by měla vytvářet posílená spolupráce a podněcovat spolupráce s cílem dosáhnout stanovených cílů. To přispívá k většímu počtu společných závazků díky:

- větší spolupráci tvůrců politik, pracovní skupiny na vysoké úrovni a členů platformy a jejich sdružení, čímž se upevňují synergie pro dlouhodobé vztahy a akce, které mohou v případě potřeby rozvíjet nové politiky a přispívat k nim,
- většímu počtu činností, které mohou být vyvíjeny méně formálně mimo strukturu platformy, včetně spolupráce s těmi, kdo nesplňují kritéria členství,
- lepší viditelnosti odvětví a jeho úsilí o větší rovnost v rámci odvětví a o lepší podmínky pro všechny,
- pořádání externích událostí s cílem prezentovat akce a přilákat nové zaměstnance, inovace a příspěvky do odvětví dopravy,
- učení se díky neustálému zdokonalování jakožto kolektiv a provádění nových způsobů práce a propagace odvětví.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitalizace a inovativní obchodní modely v evropském finančním sektoru: dopad na zaměstnanost a zákazníky

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 246/02)

Zpravodaj: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Spoluzpravodaj: **Pierre GENDRE**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	22. 9. 2016
Právní základ	Čl. 29 odst. 2 jednacího řádu Stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědný orgán	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v CCMI	7. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování	150/1/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1 Bankovní a pojišťovací sektor prodělává v posledních několika desetiletích transformaci v důsledku technologií, regulace a měnících se potřeb a očekávání zákazníků. Nové modely investování, spoření, pojištění a převádění prostředků umožňují velmi široké škále lidí, aby se podíleli na projektech různého rozsahu.

1.2 **Katalyzátory** a mnohdy i **partnery** institucí finančního sektoru při modernizaci finančních služeb jsou společnosti v oboru finančních a pojišťovacích technologií, jelikož jim pomáhají spojovat přednosti i slabiny a vytvářet vzájemné synergie. EHSV má za to, že významný potenciál pro tvorbu hodnot se skrývá v budování inovativního prostředí tzv. „co-opetition“⁽¹⁾.

1.3 Rozhodně je třeba obnovit důvěru ve finanční sektor a jeho stabilitu, přičemž klíčový význam má řízení přechodu ze starého (tradičního systému bankovníctví) na nový systém. EHSV v této souvislosti požaduje, aby byly v EU přijaty příslušné právní předpisy upravující integrační procesy **bankovní unie** a **jednotného digitálního trhu**, což umožní růst a inovace a zároveň zajistí ochranu spotřebitelů i zaměstnanců finančního odvětví.

1.4 K dosažení opravdu jednotného **evropského finančního trhu** by Evropská komise měla podporovat rovné podmínky v oblasti inovací. Obecně jsou třeba v zásadě obdobné podmínky, pokud jde o regulaci, ale také práva spotřebitelů, pracovní podmínky a povinnosti v oblasti dohledu jak pro tradiční finanční sektor, tak pro společnosti v oboru finančních technologií, a to v souladu s pravidlem, že stejná činnost vyžaduje stejnou regulaci a stejný dohled. Konkrétněji:

1.4.1 Přístup k regulaci založený na riziku by měl být jednotný napříč životním cyklem inovací, což zajistí přiměřený a zjednodušený regulační rámec pro stávající i nové subjekty, aby mohly experimentovat s novými technologiemi a obchodními modely ve spolupráci s regulačními orgány. Vytvoření rámce EU pro experimentování ve spolupráci s tímto

⁽¹⁾ Nejen konkurence (angl. competition), ale také spolupráce a partnerství (cooperation).

odvětvím a širší škálou zúčastněných stran – včetně zástupců spotřebitelů a zaměstnanců – by poskytlo nástroje pro lepší podporu inovací napříč činnostmi („sandbox“ pro inovace ve finančních technologiích)⁽²⁾.

1.4.2 Mají-li být podmínky sladěny s podmínkami třetích stran, je třeba na software pohlížet jako na nehmotný majetek, aby se zabránilo odečítání vysokých investic, které subjekty usazené v EU již nyní vynakládají na IT, od kmenového kapitálu (po vzoru bankovního systému v USA nebo ve Švýcarsku, nebo po vzoru pojišťovacího sektoru⁽³⁾).

1.4.3 Evropská komise, Evropský orgán pro bankovníctví a členské státy se musí výslovně zavázat k harmonizovanému a účinnému provádění revidované směrnice o platebních službách (PSD2), která zavádí velmi přísné bezpečnostní požadavky na zahájení a zpracování elektronických plateb a ochranu finančních údajů spotřebitelů, přičemž věnuje zvláštní pozornost technologickým sociálním médiím a velkým komerčním subjektům.

1.4.4 Výzvami a riziky pro spotřebitele spojenými s digitalizací finančních služeb by se měl důkladně zabývat akční plán pro retailové finanční služby⁽⁴⁾ a pracovní skupina pro finanční technologie, přičemž by měla být zaručena úzká spolupráce mezi GR JUST a GR FISMA, zejména pokud jde o otázky ochrany spotřebitelů, například určení toho, jaké údaje by se měly používat k posuzování úvěruschopnosti, jak zajistit porozumění informacím před uzavřením smlouvy a jak účinně ověřovat totožnost aktérů na základě cíleného prověřování.

1.4.5 Opatření, která jsou součástí návrhu změny směrnice proti praní peněz, by měla být okamžitě provedena do vnitrostátního práva⁽⁵⁾. To se týká zejména opatření ke snížení rizik spojených s financováním terorismu v souvislosti s virtuálními měnami a rizik souvisejících s anonymními předplacenými nástroji.

1.4.6 Mělo by být posíleno skupinové financování (crowdfunding) a další řešení z oblasti ekonomiky sdílení, a to na základě posouzení potenciálu zavedení „značky kvality“ s cílem vzbudit důvěru uživatelů, aby byla lépe rozvíjena virtuální společnosti a usnadněna interakce mezi spolupracujícími zákazníky.

1.4.7 Ve finančním sektoru by mělo být podporováno zavádění řešení založených na otevřeném softwaru, aby se v tomto odvětví posílila zdravá hospodářská soutěž, snížily se náklady a zabránilo se tzv. proprietárnímu uzamčení (vendor lock-in).

1.4.8 Současně je třeba řešit předpisy týkající se P2P půjček s cílem podpořit menší rozvahy.

1.4.9 Evropská komise musí podporovat hybridní půjčky (které se řídí kapitálovými požadavky podle dohody Basel III).

1.5 EHSV zdůrazňuje, že digitalizace nesmí nikdy nahradit kvalitní individuální poradenství poskytované kvalifikovaným poradcem (z bankovníctví by neměl vymizet osobní kontakt zajišťovaný prostřednictvím sítě specializovaných poboček!).

1.6 Porozumění finančním technologiím vyžaduje nové dovednosti ode všech: regulačních orgánů, orgánů dohledu, zúčastněných stran ve finančním systému i obyvatelstva jako celku. Aby mohly využívat výhod jednoho z hlavních potenciálních přínosů finančních technologií coby hnací síly finančního začleňování, musí členské státy EU posílit finanční vzdělávání a digitální gramotnost a předvídat přitom nové scénáře. To musí začínat už ve školách a mělo by zahrnovat informace o finančních produktech v kontextu toho, jakým způsobem jsou prezentovány na internetu, a s ohledem na jejich vztah k vývoji internetu věcí.

⁽²⁾ Komise zvažuje zavedení jednotné celoevropské licence umožňující technologickým podnikům v odvětví finančních služeb působit napříč Evropou, jakož i vytvoření celoevropského „sandboxu“, nebo zvláštního regulačního rámce pro celou Unii.

⁽³⁾ Viz požadavky směrnice Solvency II.

⁽⁴⁾ Zahájen dne 23. března, COM(2017) 139 final – Akční plán finančních služeb pro spotřebitele: lepší produkty a širší výběr, včetně veřejné konzultace o finančních technologiích.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 121.

1.7 Digitalizace v oblasti financí ohrožuje mnoho pracovních míst, což zaměstnance nutí aktualizovat svoje znalosti a dovednosti. EHSV prosazuje zajištění toho, aby se odborná příprava v oblasti dovedností a další vzdělávání prováděly na dvou úrovních: interně tak, že zaměstnancům bude umožněno přibírat si nové úkoly a vytvářet tak přechod mezi stávajícími pracovníky z „tradičních“ finančních institucí a pracovníky ze společností v oboru finančních technologií nebo pojišťovacích technologií, a externě přípravou zaměstnanců, kteří nemohou v odvětví setrvat, na práci v jiném oboru.

1.8 EHSV požaduje, aby byly v rámci Evropského sociálního fondu stanoveny specifické programy odborné přípravy spadající pod novou „stěžejní iniciativu“ „Koalice pro digitální dovednosti a pracovní místa“⁽⁶⁾, které mají podpořit zvyšování kvalifikace a přeškolení pracovníků ve finančním odvětví, aby byli na nové digitální technologie připraveni.

1.9 EHSV vyzývá společnosti, aby si jako vzor vzaly kodexy chování a osvědčené postupy týkající se interních pravidel, které omezují požadavek na neustálou přítomnost zaměstnanců on-line, a aby vydaly pokyny odrazující zaměstnance od práce o víkendech a během dovolené. Pro případ, že dobrovolná opatření nebudou fungovat, požaduje EHSV přijmout v tomto ohledu závazná pravidla.

1.10 Klíčem k vypořádání se se všemi těmito výzvami jsou včasné informace a konzultace v souladu s příslušnými směrnici EU o informování zaměstnanců a konzultacích s nimi. Evropská komise a členské státy musí zajistit soulad s ustanoveními rozhodného práva, zejména s právem zástupců zaměstnanců podílet se na změnách uvnitř společnosti.

1.11 EHSV požaduje, aby byl posílen a dokončen návrh směrnice o preventivní restrukturalizaci a o druhé šanci, neboť to pomůže získat přístup k postupům restrukturalizace před vyhlášením platební neschopnosti.

2. Koncentrované a diverzifikované odvětví, které prochází rychlou transformací

2.1 Odvětví bankovníctví a pojišťovnictví v Evropě je rozmanité a vyznačuje se přítomností velkých evropských, ba dokonce celosvětových institucí, místními a regionálními strukturami s různou mírou nezávislosti a určitými charakteristikami specifickými pro jednotlivé země. Navzdory procesu koncentrace ve většině členských států je toto odvětví na evropské úrovni stále roztržštěné. Dřívější dělicí čáry mezi bankovními skupinami a pojišťovacími společnostmi v důsledku zřízení faktických finančních konglomerátů prakticky vymizely.

2.2 V novém prostředí nestálých trhů a nízkých úrokových sazeb, silného regulačního tlaku, kontrol a dohledu – uvalených na bankovní systém kvůli finanční krizi – v kombinaci s digitální transformací, sílí konkurenci (nové společnosti v oboru finančních technologií) a novými spotřebitelskými trendy jsou výsledky bankovníctví nadále podřívány. S tím, jak se v digitální ekonomice objevují nové nebankovní modely, vyvstává potřeba analyzovat interakci čtyř prvků: tradičních bank, nových digitálních subjektů, regulačních orgánů a spotřebitelů.

2.3 Jelikož používání internetu je i nadále na vzestupu, banky zřizují on-line pobočky a virtuální agentury, jejichž prostřednictvím mohou zákazníci provádět jednoduché transakce a kontaktovat poradce. Strategie společností směřující k radikálnímu omezení investic do lidských zdrojů a zhoršení podmínek v přístupu k zákazníkům vedlo k tomu, že pobočky bank navštěvuje méně lidí a mnoho poboček po celé Evropě bylo uzavřeno.

2.4 V odvětví pojišťovnictví funguje vedle sebe několik druhů prodeje: zaměstnaní prodejci produktů, makléři, obchodní zástupci, provozovatelé „bankopojištění“ a samostatně výdělečně činní agenti pracující pro jednu společnost. Pojištění se v současnosti prodává on-line a prostřednictvím chytrých telefonů. To, která z těchto sítí různých prodejních kanálů převládá, se v jednotlivých členských státech EU a v závislosti na jednotlivých produktech liší. Například životní pojištění je nejčastěji distribuováno prostřednictvím bankovních sítí (systémem známým jako bankopojištění).

⁽⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>

2.5 Platební metody se neustále vyvíjejí a tento proces se ještě zintenzivní. Používání šeků a hotovosti znamenalo od raných 90. let 20. století výrazný pokles. Zároveň se ve stále větší míře přechází na platby kartou, inkasní platby a bankovní převody, které zajišťují lepší sledovatelnost, kontrolu a bezpečnost a potírají neformální ekonomiku. Elektronické platby mohou své možnosti rozšířit ještě více, například na peněžní převody mezi jednotlivci a platby sociálních dávek. Nové subjekty v oblasti elektronických peněz spojují síly s elektronickým obchodem a spolu s bankovními kartami se vyvíjejí a rozšiřují nové technologie, jako jsou bezkontaktní platby. Kromě toho je třeba věnovat zvláštní pozornost sledování vývoje trhu s kryptoměny (bitcoin a další).

3. Technologický pokrok v evropském finančním sektoru a nové subjekty

3.1 K inovacím ve finančním sektoru dochází na internetu, a to v podobě internetového bankovníctví, dat velkého objemu, umělé inteligence, tzv. „blockchainu“, kybernetické bezpečnosti atd. Data jsou vyměňována vysokou rychlostí, což umožňuje posoudit rizika a učinit finanční rozhodnutí na základě algoritmů a dat velkého objemu.

3.2 Tyto průlomové technologie a obtíže, jimž čelí tradiční banky, pokud jde o vlastní kapitál, krátkodobý nedostatek likvidity a rozvoj alternativních prodejních kanálů, na něž se nevztahují regulační požadavky pro bankovní odvětví, razí cestu finančním a pojišťovacím technologiím a blockchainu a současně otevírají nové příležitosti pro spotřebitele a přinášejí jim nová rizika.

3.3 Společnosti v oboru finančních a pojišťovacích technologií, jejichž počet neustále roste, kombinují koncepce financí, pojištění a technologií. Tyto společnosti využívají technologie k prodeji finančních produktů inovativním způsobem. Rozvíjejí se zejména v oblastech správy úspor, osobních půjček, financování společností a on-line plateb. Prostřednictvím specializovaných platform a používání mobilních aplikací, virtuálních měn a elektronických plateb přes internet či chytrý telefon hrají stále větší roli v participativním financování (crowdfunding a P2P). Tím, že s bankami a pojišťovacími společnostmi soupeří na jejich tradičním území, na ně vyvíjejí značný tlak. Projekty související s finančním sektorem vypracovávají i největší internetové společnosti, zejména Google, Apple, Facebook a Amazon (GAFA), protože mají kontrolu nad daty velkého objemu.

3.4 Aplikace založené na technologii distribuované účetní knihy (DLT) by mohly prokázat svou schopnost vybudovat nový druh důvěry k široké škále služeb. Blockchain funguje bez jakéhokoli ústředního řídicího subjektu, transparentně a bezpečně. Jak společnosti, tak jednotlivci mohou tento systém využívat k provádění určitých transakcí a k obejití finančního sektoru, zejména za použití kryptoměn.

Také PayPal umožňuje platit za zboží v zahraniční měně, aniž by bylo nutné poskytovat bankovní údaje.

3.5 Finanční technologie umožňují společnostem i jednotlivcům získat přístup ke skupinovému financování konkrétních projektů za využití k tomu určených platform, jejichž prostřednictvím se shromažďují finanční prostředky v podobě darů, půjček, nebo dokonce kapitálových investic. Tyto platformy umožňují vzájemné (P2P) půjčování včetně spotřebitelských a osobních půjček, které není zprostředkováno bankami, a jednotlivci díky nim mohou přímo financovat velmi malé podniky a malé a střední podniky. Tyto platformy jsou schopny doplnit či podpořit rizikový kapitál, zejména u inovativních podniků, a prostřednictvím svých mobilních aplikací předávat zákazníkům v reálném čase finanční informace, které zákazníci potřebují ke správě výdajů nebo k přijímání investičních rozhodnutí.

3.6 Tyto nové subjekty soupeří s tradičními obchodními modely v bankovníctví a pojišťovnictví, avšak banky i pojišťovací společnosti s nimi mohou koexistovat. Některé již se společnostmi v oboru finančních a pojišťovacích technologií zahájily spolupráci, jiné mají vlastní dceřiné struktury. Kromě toho investice do finančních technologií v posledních letech výrazně vzrostly a tento zájem se rozšířil i na technologie pojišťovací.

4. Jsou zákazníci skutečnými vítězi?

4.1 Pro velké společnosti toto přizpůsobení se digitalizaci finančních služeb znamená změny, které jsou schopny zapracovat do svého každodenního řízení. Situace je však odlišná pro mnohé tradiční malé a střední podniky, a obzvláště pro velmi malé společnosti, které postrádají interní znalosti a zdroje, jež by jim umožnily snadno se začlenit do rychle se měnícího finančního světa.

4.2 V době internetu a chytrých telefonů již profily zákazníků nejsou stejné, zájem zákazníků o digitální bankovníctví a pojišťovnictví totiž závisí na několika faktorech, jako je věk, úroveň vzdělání a povolání. Jedná-li se však o finanční poradenství, potřeba osobního kontaktu vzhledem k zákaznické zkušenosti přetrvává, a to i u mladých lidí.

4.3 Virtuální pobočky, on-line dceřiné společnosti bankovních a pojišťovacích skupin, nabízejí zákazníkům přístup k úvěrům, půjčkám a pojištění prostřednictvím internetu a chytrých telefonů, a to s využitím nových aplikací. Takovéto smlouvy mívají příznivější podmínky: platební karty zdarma, subvencované úrokové sazby, bonusy za otevření účtu a několikaměsíční slevy z příspěvků na pojištění a vzájemné pojištění. Uvedené výhody pro spotřebitele tvoří součást přechodného období mezi tradičními obchodními modely bank, pojišťoven a vzájemných společností a modelem vycházejícím z digitalizace.

4.4 Tento nový scénář představuje pro spotřebitele jak rizika, tak příležitosti:

- snazší přístup k produktům, větší/lepší výběr, možnost porovnávání cen prostřednictvím webových stránek, individuálnější a více na míru uzpůsobené nabídky, snížení transakčních nákladů (času i peněz) a posílení bezpečnosti díky novým systémům biometrické autentizace,
- nové užitečné produkty (např. crowdfunding), ale také nástup nových produktů, které jsou složité, netransparentní, obtížně srozumitelné a riskantní, jako například okamžité půjčky,
- potenciální problémy spojené s poskytováním informací před uzavřením smlouvy či zveřejňováním prostřednictvím nových prodejních kanálů, například u chytrých telefonů kvůli jejich malé obrazovce,
- nedostatečné informace o rizicích spojených s finančními produkty,
- nedostatečný dohled/nedostatečné prosazování předpisů, co se týče činnosti nových subjektů v oblasti finančních služeb,
- v některých případech právní nejistota, pokud jde o to, jaké právní předpisy se na nové subjekty vztahují,
- neregulované oblasti (např. automatizované poradenství),
- možné vyloučení nebo neopodstatněná diskriminace ve spojitosti s používáním dat velkého objemu a nedostatečnými digitálními dovednostmi,
- kybernetická bezpečnost.

4.5 Digitalizace by měla učinit šíření finančních produktů transparentnějším, za zdánlivým zjednodušením nabízených produktů se však může skrývat nerovnováha v celkovém finančním vztahu. Používání algoritmů nezaručuje, že nebudou přítomny skryté nedostatky ani že budou produkty v souladu s evropskými standardy. V rámci finančního vzdělávání by proto měly být poskytovány informace o finančních produktech v kontextu toho, jak jsou prezentovány na internetu.

5. Další zdroje financování a pozice etického a zodpovědného financování

5.1 Současná vysoká závislost podniků na bankovním financování (přes 75 % v Evropě oproti 20 % v USA) a absence kapitálové kultury v Evropě činí malé a střední podniky (jež představují více než 98 % všech evropských podniků, zaměstnávají dvě třetiny zaměstnanců a vytvářejí 58 % veškeré přidané hodnoty) potenciálně zranitelnými vůči riziku zamrznutí úvěrového trhu, k jakým docházelo během let celosvětové finanční krize. Měly by proto být prozkoumány metody nebankovního doplňkového financování a také rizika, která z nich vyplývají, zejména v případě krize.

5.2 Při financování malých a středních podniků existuje vedle pomoci z evropských fondů na podporu vytváření pracovních míst a konkurenceschopnosti podniků prostřednictvím snížení obvyklých nákladů na financování, jak předpokládá Junckerův plán, také řada alternativních zdrojů, které pomáhají rozvíjet podnikání a snižovat rizika.

5.3 Je nutné posílit sociálně odpovědný, transparentní a udržitelný bankovní model a finanční systém ukotvený v reálné ekonomice, a zajistit tak stabilitu i sociální a územní soudržnost. Udržitelné banky zaujímají vědomý přístup k podnikání založenému na trojí zodpovědnosti (které zahrnuje měřítka finanční, sociální a environmentální výkonnosti s cílem financovat projekty prostě negativních externalit) tím, že se zaměřují na navázání pevných vztahů se svými zákazníky a s širší skupinou zúčastněných stran.

5.4 Bankovní a pojišťovací družstva a vzájemné společnosti se při rozvoji svého podnikání dlouhodobě zaměřují na vytváření hodnoty pro všechny zúčastněné strany (tzv. model „stakeholder value“ – model hodnoty pro zúčastněné strany). Převzaly však rovněž praktiky klasických komerčních institucí a neunikly obtížím spojeným s finanční krizí. Prozatím se digitalizace nezdá být klíčovou silou stimulující návrat k etičtějším obchodním postupům reagujícím na skutečné potřeby společnosti.

6. Dopad na zaměstnanost a pracovní podmínky

6.1 Podle agentury Bloomberg zrušily banky na celém světě od finanční krize v roce 2008 na 600 000 pracovních míst. Toto rozsáhlé propouštění pracovníků bylo převážně zapříčiněno touto krizí, vyplynulo však také z procesu digitalizace.

6.2 V Evropě zajišťují banky a pojišťovny podle odhadů téměř čtyři miliony pracovních míst, z toho tři miliony v bankovním a necelý jeden milion v pojišťovnictví. Společnost Citigroup předpovídá, že v bankovním odvětví v Evropě a v USA zanikne během nadcházejících deseti let přibližně 1,8 milionu pracovních míst. V Evropě, kde banky zaměstnávají téměř 2,9 milionu pracovníků na plný úvazek, zůstane v roce 2025 zachováno pouze 1,82 milionu míst. Tento trend dokládají četné případy rušení pracovních míst oznámené v nedávné době několika významnými evropskými bankovními skupinami. V řadě zemí lze ve finančním odvětví pozorovat tendenci k zaměstnávání na částečný úvazek a dalším formám zaměstnání.

6.3 Je nutné přijmout opatření v rámci aktivní politiky na trhu práce, jejichž účelem bude vypořádat se v případě dotčených zaměstnanců se stávajícími i budoucími změnami. Při hledání vhodných řešení hrají klíčovou roli sociální partneři na všech úrovních. Příkladem osvědčeného postupu v tomto ohledu je všeobecný rekvalifikační fond určený pro všechny dotčené zaměstnance bank v Rakousku, zřízený prostřednictvím kolektivního vyjednávání na odvětvové úrovni a financovaný jak odvětvím samotným, tak z veřejných prostředků.

6.4 Neustávající oslabování sítě bankovních poboček doprovází zásadní proměna celé koncepce poboček v souladu s charakterem dotčených zákazníků. Ještě před uzavíráním poboček došlo v důsledku automatizace transakcí k poklesu počtu zaměstnanců. V pojišťovnictví je síť obchodních zástupců a makléřů navzdory výraznému trendu směřujícímu ke snižování počtu pracovních míst stále hustá. Placených poskytovatelů bude ubývat.

6.5 Co se týče obchodování, jsou nákupy a prodeje akcií, měn a swapů úvěrového selhání (finančních derivátů, jimiž prodejce poskytuje náhradu kupujícímu v případě selhání třetí strany) ve stále větším rozsahu prováděny počítači.

6.6 Na základě dat velkého objemu dokáže nová kognitivní platforma, testovaná velkou bankovní skupinou, odpovídat na dotazy položené v přirozeném jazyce z obrovské škály oblastí a navrhnout předem připravené odpovědi zákaznickým poradcům. Tuto technologii lze využívat jako virtuálního asistenta jak v bankovním, tak v pojišťovnictví. Jednou z prvních dotčených skupin by mohli být prodejci.

6.7 Pracovní podmínky jsou nestálé a požadavky na odbornou přípravu významně vzrostly, jednak proto, aby byli pracovníci vybaveni nezbytnými digitálními dovednostmi, a jednak proto, aby mohli změnit zaměstnání, jestliže vyvstane potřeba pracovní mobility.

6.8 Digitální pokrok bude vyžadovat dalekosáhlé změny nástrojů, dovedností a schopností vyžadovaných od zaměstnanců, a proto musí být společnosti připraveny investovat do neustálého rozvíjení dovedností a kvalifikací. Kolektivní vyjednávání a sociální dialog se musí zaměřit na důležitost přizpůsobení odborné přípravy budoucím potřebám a na umožnění této přípravy a rovněž na podrobné informování o způsobech, jakými se nové technologie v tomto odvětví již nyní používají. To, jaké dovednosti stávající zaměstnanci ve finančním odvětví potřebují, aby zůstali kompetentní i v budoucnu, a to, jak lze tyto dovednosti vyučovat, by se mělo posoudit případ od případu.

6.9 V souvislosti se zavedením práce on-line a probíhajícím rušením mnoha pracovních míst se objevují rostoucí obavy spojené s pracovní dobou. Již nyní je zřejmé, že se více finančních činností bude přesouvat v rámci EU i mimo Evropu do zemí s nižšími náklady na pracovní sílu a nižší úrovní sociální ochrany.

6.10 Je důležité, aby digitální řešení vždy sloužila lidem a pomáhala zlepšovat sociální standardy a pracovní podmínky. Odvětvový sociální dialog je třeba zintenzivnit na všech úrovních, včetně úrovně evropské, aby bylo možné určit nejlepší

řešení, a zabránit tak sociálním nepokojům. Na odvětvové úrovni i v jednotlivých společnostech musí zaměstnavatelé zahájit jednání se zástupci odborových svazů s cílem zajistit, aby byla přijata účinná opatření týkající se příjmu, pracovních podmínek, sociální ochrany, odborné přípravy a podpory zaměřené na vnitřní zeměpisnou i pracovní mobilitu a také opatření týkající se outplacementu. Tato opatření je nutné provést co nejdříve a před zahájením procesů restrukturalizace, ne až tehdy, kdy k rušení pracovních míst začne docházet.

6.11 Řízená digitalizace finančního sektoru by měla udržet kvalitní pracovní místa a zlepšit vztahy se zákazníky a současně zachovat dostatečný přístup k individuálnímu finančnímu poradenství. Měla by zajistit skutečnou bezpečnost transakcí a účinnou ochranu osobních údajů jak zákazníků, tak zaměstnanců. Je třeba zapojit zaměstnance a uživatele finančních služeb prostřednictvím organizací, které je zastupují, aby tak bylo možné zohlednit jejich praktické znalosti v této oblasti.

7. Regulace a dohled

7.1 Rostoucí složitost finančních produktů a rychlost zpracování údajů – spolu s anonymním, automatizovaným marketingem a poradenskými službami – vytvářejí vysoce rizikové situace, které vlastníci vložených či investovaných finančních prostředků často nedokáže posoudit ani mít pod kontrolou. EHSV se znepokojením poukazuje na nedostatečnost modelů rizika a jejich nedostatečnou schopnost náležitě posoudit rizikové profily různých kategorií nezajištěných investic.

7.2 Podle guvernéra francouzské centrální banky musí jít nastupující digitalizace finančního odvětví ruku v ruce s regulací, která musí být schopna se přizpůsobit, aby nebránila inovacím, a musí i nadále zajišťovat vysokou míru bezpečnosti transakcí a ochrany spotřebitelů. Podle EHSV se musí na tradiční finanční odvětví i nové společnosti či obchodní modely v oboru finančních technologií vztahovat stejně přísné normy.

7.3 Směrnice MiFID II je jednou z klíčových regulačních iniciativ, které změní strukturu trhu a obchodní modely. Firmy by k regulatorním požadavkům měly přistupovat jako ke strategické příležitosti.

7.4 Nové předpisy upravující digitální platby (směrnice o platebních službách PSD2) mají za cíl posílit bezpečnost online transakcí, aby klesl počet podvodů, k nimž v tomto kanálu dochází.

7.5 S novou směrnicí EU o boji proti praní peněz začnou platit nové požadavky na kontrolu finanční situace zákazníků i nové povinnosti ohledně oznamování podezřelých transakcí a vedení záznamů o platbách.

7.6 Aktualizovaný rámec pro spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele (nařízení SOOS) poskytne více pravomocí vnitrostátním orgánům pro vymáhání předpisů na ochranu spotřebitele alepší nezbytnou koordinaci mezi členskými státy.

7.7 Zároveň s uplatňováním právních předpisů směrnice Solventnost II týkajících se pojišťoven a ustanovení dohody Basel III a balíčku CRD IV týkajících se bank vyvstává otázka, jak by doplňkový regulační přístup mohl zohlednit rizika, která představují subjekty nově vstupující do finančního systému, a jejich dopad na toto odvětví jako celek.

7.8 V návaznosti na zátěžové testy provedené Evropským orgánem pro bankovníctví v roce 2016 předložila Komise návrhy, které odrážejí aktuální diskusi vedenou Basilejským výborem ohledně posílení kapitálových požadavků. Přijaté všeobecné normy by měly být úměrné velikosti a povaze úvěrových institucí a finančních startupů. EHSV vítá nejnovější balíček návrhů Komise ⁽⁷⁾.

7.9 Finanční krize znamenala v posledních letech obrovskou podnikatelskou příležitost pro fondy přímých investic, tedy stínové bankovníctví. Dopad digitalizace na tyto fondy by neměl vést k nedostatkům v regulaci, jež by mohly ohrozit stabilitu finančního systému.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV (ECO/424) Změna nařízení o kapitálových požadavcích (CRR) s cílem zapracovat do něj změny basilejského rámce (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

7.10 Vzhledem k nedostatečnosti tradičních modelů posuzování rizik, které nejsou schopny náležitě zhodnotit modely financování, jež nejsou založeny na zárukách, by evropské orgány dohledu měly zintenzivnit kontakty se startupy působícími v oblasti finančních technologií, vzhledem k tomu, že finanční technologie vyžadují od orgánů dohledu nové dovednosti.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Terminologický glosář

Umělá inteligence. Stroj se schopností se učit. „Roboadvisor“ je stroj schopný poskytovat finanční poradenství a fungující stejně jako lidský mozek.

Bankopojištění. Prodej pojistných produktů prostřednictvím sítě bankovních přepážek. Tento typ strategického partnerství propojuje sítě a vytváří obchodní synergie.

Data velkého objemu. Uchovávání a zpracování množství dat přenášených vysokou rychlostí. „Analýza“ znamená přeměnu dat na informace prostřednictvím matematických a statistických metod pro rozhodování ve finančním sektoru.

Bigtech (velké technologické firmy). Technologičtí obři, jako jsou Google, Apple, Facebook a Amazon (GAFA), kteří začínají rozšiřovat svůj výrazný dosah do bankovních činností.

Bitcoin. Virtuální měna v experimentální fázi, která je na trhu stále více přijímána.

Blockchain. Technologická platforma podporující bitcoin. Má velmi efektivní databázi, již lze využít ve financích nebo více aplikacích.

Cloud. Modely pro poskytování služeb založených na internetu.

Konektivita. V důsledku technického pokroku nyní můžeme být připojeni kdykoli a kdekoli. Zaměstnancům to umožňuje pracovat pružněji, protože mohou pracovat z domu nebo z jiného místa (práce na dálku, smart working) i na částečný úvazek. Mladí lidé jsou na tento způsob práce již zvyklí a hodnotu toho, že je k dispozici řada možností, lze dobře využít.

Crowdfunding (hromadné financování). Financování poskytované prostřednictvím internetových platform, které propojují podnikatele s investory. Některé platformy zavazují podnikatele, aby výměnou za investici nabídli podíl na svém podnikání (tzv. equity crowdfunding – hromadné kapitálové financování).

Crowdlending (skupinové úvěrování). Financování prostřednictvím internetu pro podnikatele, kteří získají půjčku od skupiny lidí, kterou musí splatit na základě dané úrokové sazby.

Zákaznická zkušenost. Rozvíjení podrobných znalostí o každém jednotlivém zákazníkovi a přizpůsobování jejich zkušeností ve všech oblastech kontaktů s bankou. Nepostradatelnou součástí jsou sociální sítě a internetové platformy.

Kybernetická bezpečnost. Zabývá se riziky kybernetických útoků a krádeží údajů a zároveň zvyšuje a zaručuje důvěru zákazníků.

Digitalizace. Týká se technologie jako celku (internet, mobilní technologie, data velkého objemu, blockchain, umělá inteligence, cloud computing, robotika, kybernetická bezpečnost), uplatňuje-li se na nové modely vztahů se zákazníky a na řízení transakcí bank a pojišťoven. Technologie je více prostředkem k dosažení digitalizace než cílem sama o sobě.

Narušení. Digitální transformace není možná bez nového organizačního a kulturního modelu. Klíčem ke konkurenceschopnosti v tomto komplexním bankovním procesu jsou inovace. Změna začíná u lidí.

Exponenciální bankovníctví. Využívá exponenciální technologie (které se objevily v důsledku digitální revoluce) k rozšíření rozsahu a kvality finančních služeb a také ke snížení nákladů.

Společnosti zabývající se finančními/pojišťovacími technologiemi. Inovativní startupy, které nabízejí neotřelá bankovní nebo pojistná řešení za nízkou cenu.

Hybridní půjčky. Kombinace úvěrování bankami a soukromými bankovními zákazníky. Bankám to umožňuje udržet si více obchodů, aniž by významně navyšovaly své rozvahy, a současně uspokojovat své klienty a spoluinvestory.

Knowmad (znalostní nomád). Noví profesionálové, kteří mají pocit, že přispívají svými znalostmi, a proto upřednostňují svobodu řídit si vlastní práci a čas.

Mileniálové. První generace, pro niž jsou digitální technologie přirozeností. Narodili se mezi lety 1980 a 2000 a v roce 2025 budou tvořit 75 % pracovních sil. Obvykle nenavštěvují pobočky bank.

Využívání více komunikačních kanálů. Účinná kombinace využitelnosti digitálních a osobních bankovních kanálů. Podnikání se zaměřuje na zákazníka.

Neobanky. Nevyžadují ke své činnosti finanční licenci, protože vyvíjejí software na základě infrastruktury existující banky.

Platební metody. Trend v elektronickém obchodování, platba prostřednictvím platebního terminálu je celosvětově nejrozšířenějším způsobem mobilní platby. Tento ekosystém zahrnuje i možnost placení pomocí služby PayPal a technologické provozovatele Samsung Pay, Apple Pay atd. Přímé (osobní) platební služby jsou skutečnou alternativou pro zákazníky žijící v zemích, v nichž je bankovní systém méně rozvinutý. V současné době jsou mobilní bankovní aplikace běžnou součástí života.

Regtech (regulační technologie). Inovativní technologie využívané k usnadnění dodržování právních předpisů, snižující náklady a zdroje potřebné k daným úkolům. Právní úprava digitální oblasti a dozor nad ní jsou pro finanční sektor výzvou (je nutné zajistit rovné podmínky).

STEM. Studium přírodních věd, technologie, inženýrství a matematiky. Profese, které jsou v současné době na vzestupu, souvisejí s uvedenými oblastmi, a digitální dovednosti jsou nepostradatelné ve všech odvětvích. Prioritou je proto odborná příprava.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

525. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 26. A 27. DUBNA 2017

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (EU) č. 560/2014 ze dne 6. května 2014 o založení společného podniku pro průmysl založený na biotechnologiích

[COM(2017) 68 final – 2017/0024 (NLE)]

(2017/C 246/03)

Hlavní zpravodaj: **Mihai MANOLIU**

Konzultace	Rada, 21. 3. 2017
Právní základ	Články 187 a 188 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Rozhodnutí předsednictva	28. 3. 2017
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	160/0/4

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV se domnívá, že cílem navrhované změny nařízení je zlepšit ustanovení nařízení Rady a dále je zjednodušit tak, aby vedla ke splnění cílů společného podniku pro průmysl založený na biotechnologiích (dále jen „společný podnik BBI“). Návrh je v souladu s původními cíli a s platnými předpisy v této oblasti politiky.

1.2 EHSV je toho názoru, že společný podnik BBI se snaží rozvinout součinnost s jinými programy Unie, jež se týkají například politiky soudržnosti, vzdělávání, životního prostředí, malých a středních podniků, konkurenceschopnosti či politiky rozvoje venkova, přičemž posiluje výzkumný a inovační potenciál na regionální a vnitrostátní úrovni v souvislosti se stávajícími strategiemi a politikami inteligentní specializace.

1.3 Evropská komise neustále operativně komunikuje s konsorciem průmyslu založeného na biotechnologiích (dále jen „BIC“), což probíhá zejména v podobě konzultací a diskusí o způsobu poskytování finančního příspěvku členy společného podniku BBI. Navrhovaná změna nemá žádný další dopad než ten, jaký mělo přinést samotné původní nařízení Rady. Zamýšlené změny jsou technického rázu, a proto u této iniciativy nemusí být provedeno posouzení dopadu.

1.4 EHSV je potěšen tím, že tento návrh sníží administrativní zátěž pro BIC, pokud jde o jeho roli zprostředkovatele mezi **členy BIC, kteří jsou povinni poskytovat finanční příspěvky, a účastníky projektu**. BIC nese nadále plnou odpovědnost za poskytování souhrnných číselných údajů o finančních příspěvcích svých členů.

1.5 EHSV schvaluje podstatná vyjasnění, která nové nařízení přináší:

- bude možné poskytovat finanční příspěvky dvěma způsoby: převodem finančních příspěvků z BIC na společný podnik BBI (jako dříve) a/nebo převodem finančních prostředků přímo od člena BIC na příjemce projektu,
- budou rozšířeny strany, které budou moci poskytnout finanční příspěvek (ustavující subjekty BIC),
- bude zachován závazek týkající se celkového finančního cíle,
- členové BIC budou moci podávat zprávy o finančních příspěvcích, které poskytl na úrovni projektu.

2. Obecné připomínky

2.1 EHSV pohlíží na koncept průmyslu založeného na biotechnologiích jako na součást širší oblasti biohospodářství, které je definováno jako produkce a dobývání obnovitelných biologických zdrojů a jejich přeměna na výrobky vyrobené na základě biologických složek (například potraviny, krmiva či bioenergie). K tomuto účelu jsou využívány tři čtvrtiny orné půdy v EU a v tomto odvětví, jehož obrat činí 2 biliony EUR, pracuje 17 až 19 milionů Evropanů. Znalostní biohospodářství dosahuje obratu ve výši 57 miliard EUR a zaměstnává přibližně 305 000 osob (údaje z roku 2009).

2.2 V Evropě může biohospodářství podpořit rozvoj, vytvořit přidanou hodnotu a nová, jistá a důstojná pracovní místa, výrazně snížit závislost na dovozu, nejlepším možným způsobem přispět k uváženému využívání omezených, avšak obnovitelných biologických zdrojů a podstatně napomoci rozvoji světového obchodu.

2.3 Často lze pozorovat, že si rozličné technologie a způsoby využívání biologických zdrojů na různých úrovních konkurují. Tento problém ještě více umocňuje omezená dostupnost těchto zdrojů. Na jednu stranu může biohospodářství významně přispět k uskutečnění cíle omezení skleníkového efektu, který způsobují emise CO₂, což bude mít pozitivní vliv na veřejné zdraví. Na druhou stranu jsou zde však také nežádoucí účinky v podobě nárůstu emisí skleníkových plynů, jejichž dopad na životní prostředí nelze opomíjet.

2.4 Evropský politický rámec pro biohospodářství je rozprostřen do několika odvětvových politik: zemědělství, rybolov, lesnictví, klima, oběhové hospodářství a výzkum, tedy oblasti, na něž se vztahují různé legislativní akty a odvětvové politiky ⁽¹⁾.

2.5 Nicméně v roce 2012 byla zavedena globální strategie pro biohospodářství, která má zajistit určitou soudržnost politik. Jak se ale zdá, jistý nesoulad zde přetrvává. EU financuje inovační činnosti v oblasti biohospodářství prostřednictvím rámcového programu pro výzkum a inovace Horizont 2020 a řady dalších finančních nástrojů. EHSV se domnívá, že je nutné zaručit v této oblasti udržitelnost a soudržnou politiku.

2.6 V několika sděleních Komise bylo zdůrazněno, že je třeba vytvořit **partnerství veřejného a soukromého sektoru pro průmysl založený na biotechnologiích** v podobě společné technologické iniciativy ⁽²⁾.

2.7 Právní základ tohoto návrhu na změnu tvoří články 187 a 188 SFEU. Právní rámec společného podniku může změnit pouze EU, jelikož členské státy nemohou jednat samostatně. Cílem tohoto návrhu je přizpůsobit ustanovení nařízení Rady tak, aby členové BIC měli praktickou možnost plnit svoji povinnost poskytovat finanční příspěvek. Návrh je v souladu se zásadou proporcionality. Tato změna byla nezbytná i z toho důvodu, že neexistovala žádná možnost vykládat nařízení Rady tak, aby bylo možné poskytovat finanční příspěvek **na úrovni projektu**.

⁽¹⁾ Společná zemědělská politika (SZP), evropská strategie v oblasti lesnictví, společná rybářská politika (SRP), strategie Evropa 2020, evropský akční plán pro oběhové hospodářství, 50 sítí Evropského výzkumného prostoru a tři iniciativy společného plánování.

⁽²⁾ COM(2012) 60 final: Inovace pro udržitelný růst: biohospodářství pro Evropu; COM(2014) 14 final: Za obnovu evropského průmyslu; COM(2013) 494 final: Partnerství veřejného a soukromého sektoru v programu Horizont 2020: účinný nástroj k dosažení inovací a růstu v Evropě; COM(2012) 79 final: Evropské inovační partnerství „Produktivita a udržitelnost zemědělství“.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Evropská komise přijala v roce 2012 strategii pro biohospodářství, přičemž vycházela z rámcového programu pro výzkum a inovace. Tato strategie má zajistit soudržnost mezi různými relevantními oblastmi politik a mezi odpovídajícími cíli na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU. Tento krok byl nezbytný pro navýšení veřejných prostředků a soukromých investic vkládaných do biohospodářství. Byly stanoveny modely participativní správy. Strategie vytvořila základy pro akční plán zahrnující 12 opatření, jež jsou rozdělena do těchto tří hlavních tematických oblastí:

- investice do výzkumu, inovací a rozvoje dovedností,
- posílená politická interakce a zapojení zainteresovaných stran,
- příznivé podmínky pro trh a konkurenceschopnost v rámci biohospodářství.

3.2 Přijatá opatření měla podnítit vytvoření sdružení zainteresovaných stran v oblasti biohospodářství a střediska pro sledování činností v této oblasti a podpořila vznik nových trhů stanovením norem, zejména co se týče udržitelnosti a schůdnosti, čímž poskytla potřebnou znalostní základnu pro trvalé zintenzivnění prvovýroby. V roce 2017 má být tato strategie přezkoumána a aktualizována.

3.3 Návrh Komise obsahuje technickou změnu stávajícího dokumentu, tj. nařízení Rady (EU) č. 560/2014 o založení společného podniku pro průmysl založený na biotechnologiích.

3.3.1 Společný podnik BBI je subjektem, který je pověřen realizací partnerství veřejného a soukromého sektoru, jehož členy jsou na jedné straně EU, zastoupená Komisí, a na straně druhé BIC. Tento společný podnik byl založen za účelem provádění společné technologické iniciativy v oblasti průmyslu založeného na biotechnologiích, a to na období do 31. prosince 2024.

3.3.2 S ohledem na to, že bylo pro konsorcium obtížné poskytovat finanční příspěvek způsobem uvedeným v nařízení Rady, bylo navrženo zavést vedle stávajícího způsobu poskytování finančních příspěvků na úrovni programu možnost jejich poskytování na úrovni projektu. Toto řešení tuto situaci účinně napravuje a směřuje k dosažení původních cílů nařízení Rady tím, že umožňuje členům BIC dodržovat jejich původní závazek. Navržené řešení funguje podobně jako společný podnik III 2 (společný podnik iniciativy pro inovativní léčiva 2), kde jiní členové než Unie mohou poskytovat finanční příspěvky buď na úrovni programu, což obvykle činí svěřenecké fondy a charitativní organizace, nebo na úrovni projektu, což je způsob využívaný komerčními subjekty. Tato změna není součástí programu REFIT.

3.4 Cílem společného podniku BBI je realizovat partnerství veřejného a soukromého sektoru, které tvoří na jedné straně EU, zastoupená Komisí, a na straně druhé BIC, které bylo založeno nařízením Rady (EU) č. 560/2014. Toto partnerství má sloužit k provádění společné technologické iniciativy v oblasti průmyslu založeného na biotechnologiích v souladu se stanovami společného podniku BBI, a to na období do 31. prosince 2024.

3.5 V článku 3 nařízení Rady jsou konkrétně stanoveny příspěvky každého člena společného podniku a správní a provozní výdaje, které jsou mezi ně rozděleny a k nimž je třeba připočítat přesně nevyčíslenou částku, která odpovídá věcným příspěvkům na provádění nepřímých akcí a věcným příspěvkům na provádění dalších činností. Z výkladu stanov vyplývá, že příspěvek BIC je nutné zahrnout do rozpočtu společného podniku BBI **na úrovni programu**. Ustavující subjekty jiných členů než Unie, což jsou subjekty, které se účastní provádění financovaných nepřímých akcí, by měly poskytnout své finanční příspěvky přímo na tyto nepřímé akce **na úrovni projektů**.

3.6 Mnozí členové konsorcia se setkávají s obtížemi, pokud jde o způsob poskytování finančních příspěvků. Mají za to, že poskytnutí finančního příspěvku na úrovni programu není komerčně proveditelné, neboť nenabízí výměnou žádné zaručené plnění, obzvláště co se týče výsledků projektů a souvisejících práv k duševnímu vlastnictví, a neboť poskytování příspěvků na úrovni programu by mohlo vést k tomu, že jeden z členů BIC tento příspěvek poskytne svým konkurentům. Jako alternativní způsob bylo navrženo **poskytnutí finančního příspěvku na úrovni projektu**, při němž jsou výsledky projektu vyhrazeny jeho účastníkům, kteří na něj finančně přispěli. Tento postup se nedotýká zájmů Unie. Je třeba ochránit zájmy biotechnologických hodnotových řetězců, včetně malých a středních podniků, výzkumných a technologických středisek a univerzit.

3.7 Finanční příspěvek jiných členů než Unie musí splňovat tyto požadavky:

- poskytnutí finančního příspěvku na úrovni programu platí pouze pro společný podnik BBI,
- stávající model tohoto podniku je vhodný pro posílení spolupráce se svěřeneckými fondy a charitativními organizacemi,
- je třeba přizpůsobit právní rámec společného podniku BBI, aby byla usnadněna spolupráce s obchodními společnostmi.

3.8 V souladu s tímto návrhem mohou členové BIC i nadále poskytovat finanční příspěvky **na úrovni programu**. Kromě toho budou mít rovněž možnost převést finanční příspěvek přímo jinému účastníku v témže **projektu**, a to v souladu s pravidly, na kterých se obě strany vzájemně dohodly (dohoda o konsorciu), s příslušným právním rámcem [(převod finančních prostředků od členů BIC na BIC) a (finanční převody od členů BIC na příjemce projektu)] a se svými vnitrostátními právními předpisy a svými běžnými účetními postupy. BIC ponese odpovědnost za podávání zpráv o souhrnném počtu obdržенých finančních příspěvků.

3.9 Vzorová dohoda o grantu společného podniku BBI bude příslušným způsobem pozměněna. Je třeba poukázat na to, že tento návrh na změnu nemá žádné důsledky pro ochranu základních práv ani pro rozpočet. Předpokládá se, že snížení rozpočtu by mělo dopad především na akademickou obec a na příslušné malé a střední podniky, jelikož příspěvek Unie byl vyhrazen zejména na výzkum a inovace.

3.10 Tato změna je závazná v celém rozsahu a je přímo použitelná ve všech členských státech. Není vyžadován informativní dokument.

V Bruselu dne 27. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005

[COM(2016) 825 final – 2016/0413 (COD)]

(2017/C 246/04)

Zpravodaj: **Javier DOZ ORRIT**

Spoluzpravodaj: **Mihai IVAȘCU**

Konzultace	Evropský parlament, 19. 1. 2017 Rada Evropské unie, 19. 1. 2017
Právní základ	Články 114 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce:	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	6. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	154/4/4

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV se domnívá, že boj proti terorismu a jeho financování a proti praní peněz a dalším souvisejícím formám hospodářské trestné činnosti by měl být trvalou prioritou politiky EU.

1.2 EHSV vyjadřuje podporu opatřením, jež Komise zavádí ve svém návrhu, kterým se ruší předchozí nařízení z roku 2005, s cílem přizpůsobit regulační rámec současné situaci a zabývat se nedostatky zjištěnými v různých studiích o jeho provádění.

1.3 EHSV je přesvědčen, že rozšíření rozsahu kontrol a pravomoci orgánů za účelem provádění kontrol a konfiskace zboží ve všech případech, kdy existují odpovídající známky nezákonných činností, usnadní odhalení více případů podvodů a shromáždí více informací.

1.4 EHSV se domnívá, že je nezbytné zlepšit spolupráci jak mezi příslušnými orgány, tak mezi členskými státy, aby bylo při provádění nového nařízení dosaženo maximálního účinku. EHSV žádá všechny členské státy, aby Europolu zpřístupnily svoje protiteroristické databáze. Rovněž Komise by měla podpořit opatření týkající se spolupráce, která umožní všem členským státům získat nezbytné prostředky k účinné kontrole různých druhů peněžní hotovosti a jejich způsobů přepravy.

1.5 EHSV navrhuje, aby Komise na základě studie a rozsáhlých konzultací vypracovala plán, jak omezit používání peněžní hotovosti v EU. V tomto ohledu je třeba opětovně zvážit otázku, zda je prahová hodnota pro povinné ohlášení ve výši 10 000 EUR vhodná.

1.6 EHSV má za to, že Komise by měla jít dále při stanovování sankcí za nesplnění ohlašovací povinnosti. Sankce by měly být harmonizovány ve všech členských státech a důsledně by se měly oznamovat Komisi, aby se zabránilo vytváření mezer v právních předpisech pro podvodníky.

1.7 EHSV připomíná své obavy, které dříve vyjádřil ve stanovisku ECO/408⁽¹⁾, týkající se řady faktorů, jež mohou vážně omezit účinnost nařízení. Hlavním problémem je, že daňové ráje, ve kterých dochází k nejvýznamnějšímu praní peněz – a jejichž peněžní toky s EU by měly být obzvláště sledovány – nefigurují na seznamu zemí a regionů, které Komise ve svém návrhu nařízení ze dne 14. července 2016 považuje za vysoce rizikové.

1.8 Vyšetřování peněžních toků souvisejících s trestnou činností je spojeno s jinými trestnými činy, zejména daňové povahy. EHSV proto navrhuje, aby daňové orgány měly rovněž přístup k informacím shromážděným během kontrol peněžních toků.

1.9 EHSV se domnívá, že do definice peněžní hotovosti by od okamžiku přijetí nového nařízení měly být kromě zlata zahrnuty další „vysoce likvidní komodity“.

1.10 Ačkoli EHSV uznává společenskou hodnotu předplacených karet v celé EU, upozorňuje na hrozbu, že by tyto nástroje mohli dále využít pachatelé trestné činnosti a teroristé k tajnému financování svých aktivit.

1.11 Kvůli zvýšení množství údajů shromažďovaných a vyměňovaných mezi orgány doporučuje EHSV posílit ochranu těchto údajů a prozkoumat možnost uplatnění přísnějších správních a trestních sankcí pro úředníky a jednotlivce, kteří je využívají nevhodným nebo nezákonným způsobem.

1.12 Tento problém má mezinárodní rozměr a v důsledku toho se musí do práce mezinárodních organizací aktivních v tomto směru plně zapojit také orgány EU.

1.13 EHSV vítá, že bude v roce 2018 stažena z oběhu bankovka o hodnotě 500 EUR, u níž je široce doloženo užívání k hotovostním platbám při nedovoleném obchodování, protože umožňuje snadnou přepravu a uchování značných částek v menších prostorách.

1.14 EHSV připomíná Komisi, že nejvyšší prioritou by měla zůstat ochrana evropských občanů bez ohledu na náklady a úsilí, které vyžaduje.

2. Souvislosti a návrh Komise

2.1 V souladu s akčním plánem⁽²⁾ pro zesílení boje proti financování terorismu Komise navrhuje nové nařízení o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do EU ze třetích zemí nebo ji do těchto zemí opouštějící a o zrušení nařízení z roku 2005⁽³⁾, které je v současnosti platné.

2.2 EU přijala v květnu 2015 čtvrtý balíček o boji proti praní peněz a financování terorismu, který kromě dalších iniciativ zahrnuje čtvrtou směrnici o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a nařízení o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků⁽⁴⁾, které jsou v současnosti ve fázi provádění. EHSV vyjádřil svůj názor na tento legislativní balíček ve svém stanovisku k balíčku o boji proti praní peněz⁽⁵⁾.

2.3 V únoru 2016 Komise zveřejnila akční plán pro zesílení boje proti financování terorismu⁽⁶⁾ prováděný ve dvou legislativních fázích. V první fázi (červenec 2016) Komise vypracovala návrhy dvou směrnic: páté směrnice o boji proti praní peněz, která mění různé aspekty čtvrté směrnice o boji proti praní peněz, a směrnice o přístupu daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz⁽⁷⁾, a nařízení Komise v přenesené pravomoci⁽⁸⁾ o identifikaci vysoce rizikových třetích zemí (daňových rájů), jež doplňuje čtvrtou a pátou směrnici o boji proti praní peněz⁽⁹⁾. EHSV přijal stanoviska k páté směrnici o boji proti praní peněz a k nařízení a stanovisko ke druhé směrnici⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 121.

⁽²⁾ COM(2016) 50 final.

⁽³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 (Úř. věst. L 309, 25.11.2005, s. 9).

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 1).

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 31.

⁽⁶⁾ COM(2016) 50 final.

⁽⁷⁾ COM(2016) 450 final, 2016/0208 (COD) a COM(2016) 452 final, 2016/0209 (CNS).

⁽⁸⁾ Nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2016/1675 (Úř. věst. L 254, 20.9.2016, s. 1).

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 121.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 127.

2.4 Během druhé fáze (prosinec 2016) Komise kromě nařízení uvedeného v tomto stanovisku předložila návrh směrnice o boji proti praní peněz prostředky trestního práva⁽¹¹⁾ a nařízení o vzájemném uznávání příkazů k zajištění majetku z trestné činnosti a ke konfiskaci⁽¹²⁾.

2.5 Nařízení z roku 2005 doplňuje ustanovení směrnice o boji proti praní peněz, přičemž zavádí kontroly zásilek přepravujících peněžní hotovost v celkové výši 10 000 EUR a více. Současný návrh Komise⁽¹³⁾ se snaží zaplnit mezery v současných právních předpisech s ohledem na vyšetřování vedené policií, soudními a celními orgány, rozvinout a doplnit čtvrtou⁽¹⁴⁾ a pátou⁽¹⁵⁾ směrnicí o boji proti praní peněz s cílem řešit praní peněz a financování terorismu a přizpůsobit právní předpisy EU a uvést je do souladu s mezinárodními normami a doporučeními, zejména doporučením č. 32 Finančního akčního výboru pro boj proti praní peněz.

2.6 Tento návrh se zabývá neúplným pokrytím přeshraničních pohybů hotovosti, problémy při výměně informací mezi orgány, nemožností zadržet částky pod prahovou hodnotou (nižší než 10 000 EUR), neúplnou definicí peněžní hotovosti, rozdílnými sankcemi za neprovedení ohlášení uplatňovanými v členských státech a rozdílnými úrovněmi uplatňování.

2.7 Návrh nového nařízení, který má nahradit současný právní předpis, rozšiřuje a upřesňuje **definici peněžní hotovosti**, přičemž ji rozděluje do čtyř kategorií: oběživo, převoditelné nástroje na doručitele (šeky, cestovní šeky, směnky a peněžní poukázky), komodity používané jako vysoce likvidní prostředky k uchování hodnoty (zlaté mince a pruty) a předplacené karty.

2.8 Návrh zavádí povinnost ohlašovat peněžní hotovost, která není doprovázena vlastníkem, což znamená peněžní hotovost zasílanou v **poštovních zásilkách, kurýrních zásilkách nebo v zásilkách přepravovaných nákladní dopravou**, jež dosahuje výše 10 000 EUR a více. Některé členské státy provádějí také kontroly peněžní hotovosti v rámci EU.

2.9 Dává příslušným orgánům pravomoc provádět kontroly zásilek přepravujících peněžní hotovost ve výši nižší než 10 000 EUR a ohlašovat a vyšetřovat veškeré případy, kdy existují závažné náznaky trestné činnosti.

2.10 Schvaluje **zadržení finančních prostředků** v případě **neohlášené** zásilky s peněžní hotovostí dosahující výše 10 000 EUR a více nebo v případě, že zásilka jakékoliv hodnoty **nese známky zapojení do trestné činnosti**.

2.11 Zlepšuje **výměnu informací** tím, že vyžaduje aktivní komunikaci s finančními zpravodajskými jednotkami; v současnosti mají příslušné orgány povinnost pouze zpřístupnit informace. Pokud existují náznaky zapojení trestné činnosti, musí být informace o nezákonných operacích zpřístupněny rovněž příslušným orgánům ostatních členských států a Komisi. Podle návrhu mohou být informace sděleny také třetím zemím, pokud budou splněny určité požadavky.

2.12 Podporuje zavedení sankcí ve všech členských státech za nedodržení ohlašovací povinnosti a doplňuje právní sankce za trestnou činnost. Sankce v jednotlivých členských státech musí být sděleny Komisi.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá nepřetržitě úsilí Komise v globálním boji proti praní peněz a terorismu. EHSV rovněž schvaluje změny předložené v tomto návrhu, jejichž cílem je zlepšit platnou legislativu.

3.2 Komise a další orgány EU musí tvrdě pracovat, aby zajistily, že evropská veřejnost si bude plně vědoma jejich ochoty bojovat proti praní peněz a financování terorismu, a využít k tomu veškeré nezbytné právní nástroje, zpravodajství, prosazování práva a soudní opatření. Vědomí, že k úsilí orgánů v tomto směru dochází ve spolupráci se všemi členskými státy, posílí jeho důvěryhodnost a legitimitu. I když nelze zveřejňovat všechny podrobnosti o tomto úsilí, již se využívá soubor ukazatelů týkajících se praní peněz a financování terorismu.

⁽¹¹⁾ COM(2016) 826 – 2016/0414 (COD).

⁽¹²⁾ COM(2016) 819 – 2016/0412 (COD).

⁽¹³⁾ COM(2016) 825 final – 2016/0413 (COD).

⁽¹⁴⁾ Směrnice (EU) 2015/849 (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73).

⁽¹⁵⁾ Návrh páté směrnice o boji proti praní peněz.

3.3 EHSV vyzývá EU a členské státy, aby podporovaly trvalou spolupráci na mezinárodní úrovni při boji proti terorismu, praní peněz a závažné trestné činnosti s nimi spojené. Všechny orgány EU by se měly snažit zajistit, aby opatření navržená Komisí byla přijata též na mezinárodní úrovni. To je jeden ze způsobů, jak zvýšit jejich účinnost.

3.4 Cílem návrhu nového nařízení je bojovat proti nezákonným peněžním tokům mezi EU a třetími zeměmi. Aby byl tento návrh úspěšný, musí Evropská komise spolupracovat s členskými státy s cílem zajistit, aby jejich příslušné orgány byly vybaveny nejúčinnějšími technickými a lidskými zdroji a veškerými dalšími potřebnými zdroji (např. vycvičenými policejními psy).

3.5 Systémy financování terorismu mohou být velmi různorodé a mohou sahát od zneužívání legálního podnikání nebo legitimních neziskových organizací po trestnou činnost či zneužívání mezinárodního obchodního systému. Teroristické organizace své způsoby financování nepřetržitě vyvíjejí, aby se vyhnuly stávajícím legislativním požadavkům, a proto je evidentně zapotřebí neustále aktualizovat právní rámec. Rozdílů v právních předpisech mezi členskými státy obvykle využívají pachatelé trestné činnosti a teroristé, kteří si k provádění svých finančních transakcí vybírají země s nejslabšími právními předpisy.

3.6 V důsledku vytvoření Evropského programu pro bezpečnost⁽¹⁶⁾, reakce na teroristické útoky páchané v Evropě a jinde ve světě a veřejného zájmu, pokud jde o praní peněz, daňové podvody a vyhýbání se daňovým povinnostem prováděné pomocí daňových rájů, přijala Komise v posledních dvou letech velké množství legislativních podnětů.

3.7 Podle zprávy Finančního akčního výboru⁽¹⁷⁾ se peněžní hotovost velmi často používá v trestné hospodářské činnosti a zůstává nejvýznamnějším zdrojem financování terorismu. Objem peněz „vypraných“ tímto způsobem je těžké odhadnout, ale zpráva Finančního akčního výboru uvádí, že jde o částku pohybující se „mezi stovkami miliard a bilionem USD ročně“.

3.8 Analýza účinnosti současné regulace odhalila, že počet zásilek přepravujících peněžní hotovost vstupujících do EU a opouštějících EU zůstává vysoký. Kontroly peněžní hotovosti jsou však omezené co do počtu (100 000 za rok ve všech členských státech dohromady), liší se mezi jednotlivými zeměmi a počet vyšetřovaných podezřelých případů je značně odlišný. Poslední konzultace na toto téma se účastnilo pouze devět zemí a údaje týkající se počtu případů a jejich analýzy byly nesourodé a omezené.

3.9 Mezery v současném regulačním rámci znamenají, že na peněžní hotovost zasílanou v poštovních zásilkách, kurýrních zásilkách nebo v zásilkách přepravovaných nákladní dopravou se nevztahují dostatečně specifické kontroly. Příslušným orgánům v mnoha případech chybí nezbytné nástroje k provádění dostatečných kontrol.

3.10 Rozšíření rozsahu kontrol a udělení pravomoci příslušným orgánům provádět kontroly a konfiskovat zboží v případě podezření na trestnou činnost, a to i pod prahovou hodnotou 10 000 EUR, umožní odhalit více podvodných případů a shromáždit více informací. Získané informace v současnosti nejsou využívány tak, jak by měly. Informace jsou v některých členských státech zpřístupňovány pasivně a nejsou zavedena žádná opatření, která by zajistila jejich správné zpracování. Je nezbytné nutně zlepšit komunikaci mezi příslušnými orgány: mezi celními orgány, které jsou z velké části zodpovědné za provádění kontrol, a finančními zpravodajskými jednotkami odpovědnými za přijímání informací a jejich analýzu; mezi finančními zpravodajskými jednotkami a daňovými a soudními orgány; mezi příslušnými orgány v členských státech a ve třetích zemích, zejména v těch, které jsou odpovědné za zvýšený tok nelegální peněžní hotovosti do EU a z EU, jako je tomu v případě daňových rájů.

3.11 Sankce uplatňované podle současného nařízení za neprovedení ohlášení peněžní hotovosti nebyly harmonizovány a podle provedených analýz se zdá, že nemají zamýšlený odrazující účinek. Nové nařízení požaduje, aby členské státy zavedly sankce za nedodržení ohlašovací povinnosti bez ohledu na to, zda existuje podezření na trestnou činnost nebo zda je peněžní hotovost spojena s vyšetřováním jiných trestných činů či protiprávního jednání; tyto sankce musí být oznámeny Komisi. EHSV navrhuje zavést ve všech členských státech společný postup oznamování. Každý členský stát však může určit své vlastní sankce. Sankce stanovené podle článku 13 se musí harmonizovat, aby pro pachatele trestné činnosti neotvíraly příležitosti pracovat prostřednictvím konkrétních zemí.

⁽¹⁶⁾ COM(2015) 185 final.

⁽¹⁷⁾ FATF REPORT: Money Laundering: Through the Physical Transportation of Cash (2015).

3.12 Provedení nařízení a výše uvedených opatření k boji proti praní peněz značně zvýší množství osobních údajů, které jsou shromažďovány, ukládány a zpřístupňovány příslušným orgánům v rámci boje proti praní peněz a financování terorismu. Pokud máme dodržovat základní práva jednotlivců, zejména co se týče ochrany osobních údajů, je důležité posoudit, zda jsou zapotřebí nové ochranné mechanismy, zavést je tam, kde jsou nezbytné, a podpořit přísnější trestní sankce pro veřejné činitele a další jednotlivce, kteří informace využívají nezákonně.

3.13 Prostředky a postupy používané v boji proti praní peněz a financování terorismu, včetně nezákonných zásilek přepravujících peněžní hotovost, vedly Komisi poměrně oprávněně k přijetí legislativních opatření, jež se vztahují na oba trestné činy. Oba jsou spojeny s dalšími činy podobného nebo většího rozsahu. Aby bylo zajištěno účinné provádění nařízení a dalších příslušných legislativních opatření, je nezbytná úzká koordinace mezi všemi dotčenými orgány a vnitrostátními orgány a členskými státy pomocí vhodných mechanismů. Je třeba poznamenat, že spolupráce mezi různými orgány a institucemi v členských státech – jako jsou policie, zpravodajské služby, soudní, celní a daňové orgány – zdaleka není optimální. EHSV je zejména znepokojen nedostatečnou spoluprací mezi vnitrostátními policejními sbory a Europol, kterou prokazuje skutečnost, že většina členských států nezpřístupnila své databáze určené pro boj proti terorismu Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva. EHSV tudíž vyzývá orgány EU a členské státy, aby tuto situaci ukončili.

3.14 Další značnou překážkou pro účinné uplatňování nařízení a dalších náležitých legislativních ustanovení za účelem řešení praní peněz a financování terorismu je chybějící skutečná politická vůle vymýtit daňové ráje. Nejpřesvědčivějším důkazem toho je seznam „vysoce rizikových třetích zemí se strategickými nedostatky“, který se objevuje v příloze k nařízení (EU) 2016/1675, jež doplňuje čtvrtou a pátou směrnici o boji proti praní peněz. Neobjevuje se na něm ani jeden z daňových rájů, které odpovídají za většinu nezákonných transakcí, zejména za peněžní toky projednávané v návrhu nařízení. EHSV je nucen opakovat výzvu, kterou uvedl ve stanovisku ECO/408: Komise by měla navrhnout nový seznam daňových rájů a spojit jej v jediný seznam třetích zemí a území, které nespolupracují při stíhání finančních trestných činů a financování terorismu.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Financování terorismu nese jasné znaky globalizace, což znamená, že teroristické operace v jedné zemi jsou často financovány z trestné činnosti v jiné zemi. Jsou nutné kontroly peněžní hotovosti a intenzivní legislativní změny, a sice k zablokování pohybu peněžní hotovosti, sledování a omezení finančních operací a zajištění důležitých informací o teroristech a těch, kteří je financují. Protože si je EHSV plně vědom vnějšího rozměru financování terorismu, doporučuje plně zapojit všechny orgány EU ve všech náležitých mezinárodních organizacích, kde jsou zastoupeny, aby mohla být podobná opatření provedena celosvětově.

4.2 Hlavním kanálem, pomocí něhož fungují subjekty provádějící praní peněz a další pachatelé finanční trestné činnosti⁽¹⁸⁾, jsou i nadále zásilky přepravující peněžní hotovost. EHSV doporučuje, aby Komise po provedení komplexní studie, konzultací se všemi zúčastněnými stranami a vytvoření úzkého pracovního vztahu s členskými státy, ECB a národními bankami vypracovala plán snížení používání peněžní hotovosti v EU. Odstraňování bankovek v hodnotě 500 EUR představuje krok správným směrem. V rámci této studie je třeba zvážit otázku, zda je prahová hodnota pro povinné ohlášení ve výši 10 000 EUR vhodná.

4.3 EHSV žádá Evropskou komisi, aby zvýšila své úsilí, pokud jde o zajištění toho, aby výsledky Varšavské úmluvy⁽¹⁹⁾ byly v celé EU ratifikovány uceleným způsobem. Dosud ji ratifikovalo pouze 17 členských států, ačkoli ji podepsalo 26 členských států.

4.4 EHSV uznává, že navrhované nařízení by mohlo přinést významné zlepšení nástrojů, které používáme k boji proti financování terorismu, přičemž by současně mělo minimální dopad na evropské malé a střední podniky.

⁽¹⁸⁾ „Why is cash still king? – A strategic report on the use of cash by criminal groups as a facilitator for money laundering“, Financial Intelligence Group, Europol, 2015.

⁽¹⁹⁾ Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu, 2005.

4.5 EHSV je přesvědčen, že zásadní pro usnadnění transparentních finančních transakcí a nižších nákladů je rozvoj politik v oblasti finanční spolupráce se sousedními zeměmi a zeměmi, které odpovídají za obzvláště silné migrační toky do EU. Překážky a vysoké náklady na převod peněz do těchto zemí a z těchto zemí podporují využívání zásilek přepravujících peněžní hotovost a neprůhledných transakcí, a tudíž využívání těchto metod k účelům trestné činnosti.

4.6 Nedávné útoky na půdě EU ukazují, že teroristé používali předplacené karty např. k úhradě hotelových pokojů (např. útok v Paříži, 13. listopadu 2015). I když je společenská hodnota těchto nástrojů očividná, neboť umožňují zranitelným či vyloučeným osobám provádět platby online i offline, EHSV upozorňuje na hrozbu dalšího využití těchto nástrojů pachateli trestné činnosti nebo teroristy.

4.7 Nezákonná přeprava peněžní hotovosti je spojena s dalšími typy trestných činů: daňovými trestnými činy, praním peněz a financováním terorismu. Návrh nařízení předložený Komisí neumožňuje pravidelné výměny údajů z ohlášení peněžní hotovosti pro daňové účely. EHSV má za to, že stíhání těchto trestných činů by mělo být prováděno komplexně. Zejména se domnívá, že by měla být umožněna výše popsaná výměna s ohledem na zřejmou vazbu mezi daňovým podvodem a praním peněz, které v mnoha případech zahrnuje pohyb peněžní hotovosti.

4.8 I když články 2.2 a 14 navrhovaného nařízení svěřují Komisi pravomoc přijímat akty v přenesené pravomoci za účelem změny přílohy, zejména oddílu upřesňujícího, které „komodity používané jako vysoce likvidní prostředky k uchování hodnoty“ jsou považovány za formy peněžní hotovosti, je EHSV přesvědčen, že není důvod omezovat tuto kategorii od počátku pouze na zlato. Na první seznam schválený Parlamentem a Radou by mohly být doplněny další obzvláště hodnotné komodity, jako jsou drahé kovy nebo drahokamy (ať už nezpracované nebo broušené).

4.9 EHSV připomíná skutečnost, že jedním z hlavních zájmů EU i členských států by mělo zůstat zajištění bezpečnosti našich občanů, a to bez ohledu na množství potřebného úsilí.

V Bruselu dne 27. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/794 a (EU) 2016/1624

[COM(2016) 731 final – 2016/0357 (COD)]

(2017/C 246/05)

Zpravodaj: **Jan SIMONS (NL/I)**

Konzultace	Evropská komise, 17. 2. 2017 Evropský parlament, 19. 1. 2017
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	3. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	184/0/4

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV považuje záměr vytvořit evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) pro účely identifikace rizik spojených s návštěvníky osvobozenými od vízové povinnosti, kteří cestují do schengenského prostoru, v současné době za nezbytný krok odpovídající hrozbám působeným vnějšími a vnitřními okolnostmi.

1.2 Výbor vítá, že systém ETIAS zapadá do celkové strategie EU v oblasti migrace a bezpečnosti, jak ji vytyčila Komise v roce 2011 ve svém programu inteligentních hranic, a že informace shromážděné prostřednictvím tohoto systému umožní předem prověřit možná rizika z hlediska bezpečnosti nebo nelegální migrace, aby byli občané EU chráněni před osobami přicházejícími se špatnými úmysly.

1.3 Výbor velmi zdůrazňuje, že systém ETIAS by měl plně respektovat základní práva žadatelů a nedopouštět se žádné diskriminace. Veškeré údaje shromážděné systémem, zejména pokud jde o citlivé informace o zdraví, vzdělání, trestné činnosti atd., musí být chráněny a přístup k nim by měly mít výhradně orgány vyšetřující trestnou činnost, terorismus, nedovolené přistěhovalectví a další hrozby. Systém ETIAS rovněž musí respektovat právo žadatelů na opravný prostředek v případě, že jim je cestovní povolení zamítnuto nebo odebráno.

1.4 Výbor si je vědom potřeby řešit mnoho technických aspektů systému ETIAS, zejména pokud jde o interoperabilitu a vzájemné propojení s jinými systémy shromažďování a správy údajů. Systém ETIAS by měl být založen na rovnováze mezi riziky a bezpečností a současně nevytvářet zvýšenou administrativní zátěž a překážky pro návštěvníky, kteří do EU často cestují za obchodem, studiem, lékařskou péčí atd.

1.5 Komise a Rada by měly věnovat pozornost také politickým aspektům zřízení systému ETIAS. Příslušné země by měly být informovány o tom, proč byla navzdory bezvízovému režimu zavedena povinnost získat cestovní povolení a že toto řešení umožní cestujícím s cestovním povolením překročit hranice hladce a rychle. Komise by se měla také postarat o to, aby případná reciproční opatření příslušných zemí vůči občanům EU byla ve srovnání s opatřeními EU přiměřená.

1.6 Systém ETIAS by měl brát ohled na osoby, které nemohou podat žádost online, a zajistit pro žadatele „místa pro podání žádosti“ na hlavních výchozích letištích a v přístavech v příslušných zemích a také na důležitých pozemních hraničních přechodech. Všichni žadatelé by měli mít možnost využít služeb zprostředkovatelů, jako jsou například cestovní agentury nebo dopravní společnosti. Ceny, které tito zprostředkovatelé za své služby účtují, by však měly být sledovány a vyhodnocovány delegacemi EU v příslušných třetích zemích.

1.7 S přihlédnutím k rizikům týkajícím se migrace, bezpečnosti a zdraví bude také důležité náležitě stanovit kritéria pro vymezení navrhovaných kategorií státních příslušníků třetích zemí, kteří mají být od povinnosti získat cestovní povolení osvobozeni.

1.8 Výbor vyzývá k hledání řešení pro členské státy, které zatím plně neuplatňují schengenské *acquis* (Bulharsko, Chorvatsko, Kypr a Rumunsko), a proto nemají přístup do systémů SIS a VIS a systému vstupu/výstupu.

2. Souvislosti

2.1 Občané Evropské unie od orgánů očekávají, že v otevřené Evropě zajistí jejich bezpečnost. Spoléhají na to, že vnější hranice schengenského prostoru budou účinně spravovány, aby ve světě mobility bránily nelegální migraci, zajišťovaly větší vnitřní bezpečnost i volný pohyb uvnitř schengenského prostoru a usnadňovaly překročení vnějších hranic EU.

2.2 V současné době může cestovat do Evropské unie bez víza a těžit ze zásady vzájemnosti asi 1,4 miliardy lidí přibližně z 60 zemí na celém světě⁽¹⁾, což je přínosem i pro občany EU, jelikož je pro ně díky tomu snazší bezvízové cestování do zahraničí. Počet státních příslušníků třetích zemí osvobozených od vízové povinnosti, kteří navštěvují země schengenského prostoru, nadále poroste, přičemž se očekává, že počet osob překračujících hranice schengenského prostoru se do roku 2020 zvýší o více než 30 % z 30 milionů v roce 2014 na 39 nebo 40 milionů v roce 2020⁽²⁾.

2.3 Z těchto čísel vyplývá, že je třeba zavést podobný systém povolení, jaký už existuje v některých zemích (v USA⁽³⁾ od roku 2009, v Austrálii⁽⁴⁾ od roku 1996, v Kanadě⁽⁵⁾ od roku 2016), a to za účelem posuzování a řízení případné nelegální migrace a bezpečnostních rizik, jež představují státní příslušníci třetích zemí, kteří cestují do EU, ovšem jednodušším způsobem, který bude vstřícnější k návštěvníkům než standardní vízový režim a bude v souladu s cíli EU v oblasti uvolnění vízového režimu.

2.4 Ve srovnání se státními příslušníky třetích zemí, na něž se vztahuje vízová povinnost, mají příslušné pohraniční a donucovací orgány k dispozici jen málo informací o státních příslušnících třetích zemí osvobozených od vízové povinnosti, pokud jde o rizika, jež mohou tyto osoby představovat před příjezdem na hranici schengenského prostoru. Pokud by se u návštěvníků bez vízové povinnosti doplnila tato chybějící vrstva údajů a provádělo se posouzení rizik, znamenalo by to významné posílení stávajících opatření, která mají zachovat a posílit bezpečnost schengenského prostoru, a návštěvníci bez vízové povinnosti by mohli plně využívat svého bezvízového statusu.

2.5 Ve svém programu inteligentních hranic z roku 2011 Komise uvedla, že je zapotřebí modernější a účinnější řízení toků cestujících na vnějších hranicích EU, využívající nové technologie k ulehčení života cizincům, kteří často cestují do EU, a k lepší kontrole státních příslušníků třetích zemí, kteří překračují hranice.

⁽¹⁾ Albánie, Andorra, Antigua a Barbuda, Argentina, Austrálie, Bahamy, Barbados, Bosna a Hercegovina, Brazílie, Brunej, Černá Hora, Dominika, Grenada, Guatemala, Honduras, Hongkong, Chile, Izrael, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Kolumbie, Kostarika, Kiribati, Macao, Makedonie, Malajsie, Marshallovy ostrovy, Mauricius, Mexiko, Mikronésie, Moldavsko, Monako, Nikaragua, Nový Zéland, Palau, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Samoa, San Marino, Seychely, Singapur, Spojené arabské emiráty, Spojené státy americké, Srbsko, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincenc a Grenadiny, Šalamounovy ostrovy, Tchaj-wan, Tonga, Trinidad a Tobago, Tuvalu, Uruguay, Vanuatu, Vatikán, Venezuela, Východní Timor a britští státní příslušníci, kteří nejsou státními příslušníky Spojeného království pro účely práva Evropské unie.

⁽²⁾ Bezvízový režim se v současnosti schvaluje nebo vyjednává s Ukrajinou, Gruzíí, Kosovem a Tureckem.

⁽³⁾ 30 milionů žádostí ročně.

⁽⁴⁾ 1 milion žádostí ročně.

⁽⁵⁾ 3 miliony žádostí ročně.

2.6 Nové hrozby a výzvy, jež se objevily v následujících letech, si vyžádaly revizi původního programu inteligentních hranic. V návaznosti na odborné studie a proces konzultace byl v roce 2016 zveřejněn nový legislativní návrh nařízení, kterým se zřizuje systém vstupu/výstupu. EHSV přijal stanovisko k systému vstupu/výstupu v září 2016⁽⁶⁾. Nedávno navržená změna Schengenského hraničního kodexu⁽⁷⁾ za účelem posílení kontrol na vnějších hranicích na základě příslušných databází (SIS, databáze odcizených a ztracených cestovních dokladů Interpolu a dalších evropských databází) má za cíl zavést povinnou kontrolu všech státních příslušníků třetích zemí i občanů EU při vstupu do Evropské unie a při výstupu z ní.

2.7 Aby byl tento proces revize dokončen, Komise zveřejnila návrh na zřízení evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS) za účelem posílení bezpečnostní kontroly cestujících bez vízové povinnosti⁽⁸⁾. Bude se jednat o automatizovaný systém IT vytvořený pro účely identifikace veškerých rizik spojených s návštěvníky osvobozenými od vízové povinnosti, kteří cestují do schengenského prostoru, a očekává se, že od svého spuštění v roce 2021 zpracuje 40 milionů žádostí⁽⁹⁾.

2.8 Informace shromážděné prostřednictvím systému umožní předem prověřit možná rizika z hlediska bezpečnosti nebo nelegální migrace v plném souladu se základními právy a ochranou údajů.

2.9 Povolení ze systému ETIAS není vízum. Státní příslušníci zemí bez vízové povinnosti budou moci nadále cestovat bez víza, ale povinnou podmínkou pro vstup do schengenského prostoru leteckou, námořní nebo pozemní dopravou bude, že před svou cestou budou muset po uhrazení poplatku (v navrhované výši 5 EUR) získat cestovní povolení. Za účelem rozhodnutí o vydání povolení nebo zamítnutí žádosti o vycestování do EU bude systém provádět automatickou kontrolu (očekává se 95 % kladných výsledků) nebo v případě potřeby dodatečnou manuální předběžnou kontrolu, na jejichž základě bude cestovní povolení vydáno nebo zamítnuto. Výsledek tohoto postupu bude žadateli sdělen během velmi krátkého času (do několika minut nebo nanejvýš 72 hodin, pokud bude nutné provést další kontrolu). Konečné rozhodnutí o přiznání nebo odepření vstupu budou vždy činit příslušníci vnitrostátní pohraniční strážě provádějící hraniční kontrolu v souladu se Schengenským hraničním kodexem.

2.10 Předchozí prověření cestujících ze třetích zemí osvobozených od vízové povinnosti však hraniční kontrolu zjednoduší, zajistí koordinované a harmonizované posouzení rizik u státních příslušníků třetích zemí a podstatně sníží počet případů odepření vstupu na hraničních přechodech. Ačkoliv je cestovní povolení platné po dobu pěti let nebo do skončení platnosti cestovního dokladu, může být zrušeno nebo prohlášeno za neplatné, pokud již nejsou splněny podmínky pro jeho vydání.

2.11 Navrhované nařízení obsahuje obecnou zásadu, že systém ETIAS je založen na interoperabilitě informačních systémů, které mají být konzultovány, a na opětovném využití prvků vyvinutých pro tyto informační systémy, zejména pro systém vstupu/výstupu EU. Díky tomuto přístupu bude rovněž dosaženo značné úspory nákladů na zřízení a provoz systému ETIAS. Systém ETIAS a systém vstupu/výstupu by sdílely společné úložiště osobních údajů o státních příslušnících třetích zemí, přičemž doplňující údaje obsažené v žádostech ETIAS (např. informace o pobytu, odpovědi na základní otázky, IP adresy atd.) a záznamy o vstupu/výstupu v systému vstupu/výstupu by byly uloženy zvlášť, ale byly by s tímto sdíleným jednotným identifikačním souborem propojeny. Tento přístup je v plném souladu se strategií interoperability a bude zahrnovat veškerá náležitá opatření na ochranu údajů.

2.12 Europol bude zapojen do vypracování prověřovacích pravidel ETIAS a kontrolního seznamu ETIAS, který bude sestávat z údajů týkajících se osob, jež jsou podezřelí ze spáchání trestného činu nebo z účasti na trestném činu, nebo osob, u nichž se má na základě skutkových poznatků nebo oprávněných důvodů za to, že by mohly spáchat závažný trestný čin nebo představovat jiná bezpečnostní či zdravotní rizika.

⁽⁶⁾ Stanovisko k systému vstupu/výstupu – zpravodaj Cristian Pîrvulescu (Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 66).

⁽⁷⁾ COM(2015) 670.

⁽⁸⁾ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/794 a (EU) 2016/1624, COM (2016) 731 final ze dne 16.11.2016.

⁽⁹⁾ Očekávané denní množství, jak jej odhaduje Evropská komise, je okolo 107 000, z čehož 5 % vyžaduje manuální zpracování. 3–5 % těchto případů by mohla vyřešit ústřední jednotka, zatímco zbytek by byl převeden na jednotky národní.

2.13 Informační systém ETIAS vypracuje eu-LISA, Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva, a bude odpovídat za jeho technický provoz. Náklady na vývoj systému ETIAS se odhadují ve výši 212,1 milionu EUR a roční průměrné provozní náklady na 85 milionů EUR. ETIAS by měl být zprovozněn již v roce 2020.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV považuje záměr vytvořit systém ETIAS v současné době za nezbytný krok odpovídající hrozbám působeným vnějšími a vnitřními okolnostmi. Cestující z třetích zemí s bezvízovým režimem tento krok asi neuvítají, zapadá však do celkové strategie EU v oblasti migrace a bezpečnosti, jak ji vytyčila Komise v roce 2011 ve svém programu inteligentních hranic.

3.2 Výbor poznamenává, že návrh na zřízení systému ETIAS se snaží zaplnit mezeru ve správě vnějších hranic EU, která umožňuje občanům ze zemí bez vízové povinnosti překročit hranice EU, aniž by před jejich příjezdem na hranici schengenského prostoru byly k dispozici náležitě informace, pokud jde o rizika, jež mohou tyto osoby představovat.

3.3 Návrh týkající se systému ETIAS se zaměřuje na technické aspekty systému, jeho správu, nezbytné informační technologie, interoperabilitu a vzájemné propojení s dalšími systémy pro sběr a analýzu údajů⁽¹⁰⁾. Výbor si je vědom vysoké komplexnosti těchto otázek a nutnosti vyřešit mnoho technických aspektů, aby systém po svém spuštění plánovaném na rok 2021 mohl plně fungovat. Systém ETIAS by měl dospět k odpovídající rovnováze mezi riziky a bezpečností a současně nevytvářet zvýšenou administrativní zátěž a překážky pro všechny, kdo do EU často cestují, zejména za obchodem, prací, výzkumem či studiem.

3.4 Výbor je přesvědčen, že Komise a Rada by měly věnovat pozornost také politickým aspektům zřízení systému ETIAS a vysvětlit příslušným zemím důvody jeho zřízení včetně toho, že výhodou tohoto řešení je, že umožní cestujícím s cestovním povolením hladké a rychlé překročení hranic a zajistí náležitou úroveň bezpečnosti, přičemž požadavky na poskytnutí informací pro účely takového povolení budou jednodušší a méně zatěžující než u standardního postupu udělování víz. Komise by se měla také postarat o to, aby případná reciproční opatření příslušných zemí vůči občanům EU byla ve srovnání s opatřeními EU přiměřená.

3.5 Výbor doporučuje, aby příslušné země byly o navrhovaném systému včas uvědoměny a nezbytné komunikační kampaně proběhly tak, aby cestující byli náležitě informováni, a aby byl systém zaváděn postupně, z počátku jako nepovinný, než se jeho používání stane povinným po řádném zavedení a technickém odladění.

3.6 Výbor vyzývá Komisi, aby rozhodla o možných formách spolupráce s bezpečnostními službami EU a využití jejich odborných znalostí k vytvoření rizikových profilů a sestavení kontrolního seznamu ETIAS.

3.7 Výbor ve svém stanovisku k balíčku opatření pro inteligentní hranice zdůraznil potřebu důsledného dodržování základních práv a zásady nediskriminace a toho, aby byly prostřednictvím procesních a institucionálních prostředků zajištěny nedotknutelnost a odpovídající využívání údajů, které jsou v systému shromažďovány a uchovávány⁽¹¹⁾. To se týká zejména citlivých osobních údajů o vzdělání, zdraví, trestné činnosti atd. V této souvislosti Výbor opakuje svůj požadavek, na němž trvá, že by přístup k údajům spojeným s cestovním povolením měl být omezen výhradně na orgány vyšetřující trestnou činnost, terorismus, nedovolené přistěhovalectví a další hrozby.

⁽¹⁰⁾ SIS II, VIS, systém vstupu/výstupu, Eurodac, ECRIS, údaje Europolu, databáze Interpolu (SLTD, TDAWN).

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 97.

3.8 Výbor podporuje navrhovanou strukturu systému ETIAS, který by měl sestávat z informačního systému, ústřední jednotky ETIAS v rámci Evropské pohraniční a pobřežní stráže a z národních jednotek. Bude nezbytné sledovat jednotné a úplné provedení systému ETIAS všemi členskými státy. Výbor podporuje vytvoření rady pro řízení programu, což je nezbytné k zajištění efektivní komunikace mezi ústředním vývojovým týmem a členskými státy, jež se během vývoje systému SIS II ukázala jako velmi užitečná.

3.9 Výbor důrazně žádá, aby systém ETIAS byl plně interoperabilní s ostatními evropskými informačními systémy a vzájemně propojen s databázemi Interpolu a aby byly použity prvky ostatních evropských systémů, zejména systému vstupu/výstupu, s náležitým zřetelem k základním právům a ochraně osobních údajů.

3.9.1 V této souvislosti Výbor vyzývá Komisi a spolunormotvůrce, aby zohlednili připomínky a doporučení evropského inspektora ochrany údajů, které uvedl ve svém stanovisku k návrhu ETIAS⁽¹²⁾, zejména požadavky týkající se uznání značných rozdílů mezi oblastmi migrační a bezpečnostní politiky, omezení dostupnosti osobních údajů, posouzení spolehlivosti a užitečnosti shromážděných údajů o zdravotním stavu, lepšího stanovení nástrojů pro profilování za účelem automatické kontroly žádostí a další.

3.10 Kontrolní seznam ETIAS bude sestávat z údajů týkajících se osob, jež jsou podezřelé ze spáchání závažného trestného činu nebo z účasti na závažném trestném činu, jak se stanoví v návrhu, nebo osob, u nichž se má na základě skutkových poznatků nebo oprávněných důvodů za to, že by mohly spáchat takový závažný trestný čin nebo představovat jiná bezpečnostní nebo zdravotní rizika. Výbor navrhuje, že žadatelé by měli mít v souladu s evropskými normami právo dozvědět se důvody zamítnutí a možnost využít opravný prostředek.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Výbor souhlasí, že doba uchování údajů by měla být stanovena na pět let, jako je tomu v nařízení o systému vstupu/výstupu.

4.2 Výbor trvá na tom, že systém ETIAS by měl být schopen pružně a účinně reagovat na proměny forem migrace, bezpečnostních a zdravotních rizik bez zdlouhavých legislativních postupů využívajících prováděcí akty a akty v přenesené pravomoci pod podmínkou, že bude podléhat demokratickému dohledu.

4.3 Systém ETIAS by měl brát ohled na osoby, které z jakéhokoli závažného důvodu nemohou podat žádost online. Výbor podporuje záměr zajistit pro žadatele „místa pro podání žádostí“ na hlavních výchozích letištích a v přístavech v příslušných zemích a také na významných pozemních hraničních přechodech. Všichni žadatelé budou mít možnost využít služeb zprostředkovatelů, jako jsou například cestovní agentury nebo dopravní společnosti. Ceny, které za tyto služby účtují, by však měly být sledovány a vyhodnocovány delegacemi EU v příslušných třetích zemích.

4.4 Vzhledem k očekávanému nárůstu četnosti překračování vnějších hranic EU (zejména jejich pozemních hranic) je třeba využít veškeré možnosti zvýšení efektivnosti hraničních kontrol, jak se uvádí v cílech nařízení. Výbor proto navrhuje, aby byly určité informace obsažené v žádosti o cestovní povolení zpřístupněny pohraničním orgánům.

4.5 Výbor chce předejít možné slabině systému ETIAS v důsledku příliš krátké lhůty na manuální posouzení žádostí o cestovní povolení, protože musí být zajištěno vysoce kvalitní prověřování žadatelů, které může zahrnovat konzultace s ostatními členskými státy a Europolem. Výbor proto navrhuje prodloužit dobu pro manuální posouzení a stanovit pro takové prodloužení přísná kritéria.

4.6 S přihlédnutím k rizikům týkajícím se migrace, bezpečnosti a zdraví bude také důležité náležitě stanovit kritéria pro vymezení navrhovaných kategorií státních příslušníků třetích zemí, kteří mají být od povinnosti získat cestovní povolení osvobozeni.

⁽¹²⁾ Stanovisko evropského inspektora ochrany údajů 3/2017 k návrhu evropského systému pro cestovní informace a povolení ze dne 6. března 2017.

4.7 Pokud jde o navrhovaný poplatek za žádost o cestovní povolení, Výbor požaduje, aby byla splněna tato kritéria: poplatek za zpracování žádosti a způsoby jeho uhrazení by neměly určitým skupinám osob znemožnit podání žádosti o cestovní povolení a mohly by fungovat také jako filtr zamezující vícenásobnému podávání žádostí o tato cestovní povolení.

4.8 Musí existovat dostatečné záruky, že systém ETIAS bude imunní vůči podvodům týkajícím se totožnosti, včetně možného budoucího využití biometrických údajů.

4.9 Výbor podporuje právo žadatelů na opravný prostředek proti zamítnutí udělení cestovního povolení či proti jeho zrušení nebo prohlášení za neplatné.

4.10 Výbor upozorňuje na to, že existují členské státy, které ještě plně neuplatňují schengenské *acquis* (Bulharsko, Chorvatsko, Kypr a Rumunsko), a proto nemají přístup do systémů SIS a VIS a systému vstupu/výstupu. V návrhu nařízení není zmíněna otázka, jak bude systém ETIAS fungovat v těchto zemích, a Výbor žádá, aby se pro tyto státy našlo řešení.

4.11 Výbor chce upozornit na to, že v případě dopravy cestujících po vnitrozemských vodních cestách, například na výletních lodích na Dunaji, jež by mohly ve státě, který není členským státem EU nebo není součástí schengenského prostoru, přijímat na palubu nové cestující, kteří nepotřebují ke vstupu do EU vízum, se bude muset systém ETIAS použít na překročení hranic schengenského prostoru po vodě.

V Bruselu dne 27. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o správě energetické unie, kterým se mění směrnice 94/22/ES, směrnice 98/70/ES, směrnice 2009/31/ES, nařízení (ES) č. 663/2009, nařízení (ES) č. 715/2009, směrnice 2009/73/ES, směrnice Rady 2009/119/ES, směrnice 2010/31/EU, směrnice 2012/27/EU, směrnice 2013/30/EU a směrnice Rady (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení (EU) č. 525/2013

[COM(2016) 759 final – 2016/0375 (COD)]

(2017/C 246/06)

Zpravodaj: **Brian CURTIS**

Konzultace	Evropský parlament, 16. 1. 2017 Rada Evropské unie, 20. 1. 2017
Právní základ	Články 191, 192 a 194 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	11. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování	103/0/1
(pro/proti/zdrželi se hlasování):	

1. Závěry a doporučení

1.1 Nařízení o správě energetické unie nemá poskytnout jen celkový rámec, jehož prostřednictvím budou fungovat četné aspekty energetické unie, ale také jasně stanovit povinnosti týkající se podávání zpráv a postup pro dosažení všech cílů EU v oblasti klimatu a energetiky v dohledné budoucnosti. Jde o komplexní, rozsáhlý a zcela nezbytný právní předpis.

1.2 Není nikterak přehnané tvrdit, že bez silné správy nebude energetická unie fungovat a významně se sníží šance EU splnit vlastní závazky a závazky z Pařížské dohody. Základní podmínkou úspěchu tohoto procesu je účast a zapojení občanské společnosti, spolupráce a podpora členských států a dohoda a závazek sociálních partnerů. Musí být především jasné, že nařízení usnadňuje spravedlivou transformaci energetiky, zvláště pokud jde o pracovní místa a náklady na energii pro domácnosti a podniky.

1.3 EHSV podporuje návrh nařízení o správě energetické unie. Návrh rozpracovává rámec, jenž členskými státy umožňuje realizovat nejméně nákladná řešení pro své vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu a zmírňuje rizika nevyužitých aktiv v infrastruktuře. Pokud však nebudou provedeny změny tohoto nařízení, není pravděpodobné, že se to uskuteční. Je třeba přijít se souvisejícími podpůrnými opatřeními, jež umožní dosáhnout sociálního konsensu na celostátní, regionální a místní úrovni, pokud jde o to, jak nejlépe řešit sociálně ekonomické a technické důsledky spravedlivé transformace energetiky.

1.4 Energetická solidarita a bezpečnost má zásadní význam, a ačkoliv je v rámci nařízení jednou z pěti hlavních oblastí podávání zpráv a posuzování, je třeba věnovat zvláštní pozornost vytvoření jasné a sdílené energetické diplomacie a politiky vůči třetím zemím.

1.5 Bez posílení navrhovaného nařízení o správě energetické unie je celá koncepce energetické unie ohrožena oslabením legitimacy mandátu EU vést transformaci energetiky. Existuje také vážné riziko, že pokud nebudou přijata hmatatelná opatření k zapojení občanů a přijetí odpovědnosti, zesílí vnímání EU jako vzdálené technokratické entity.

1.6 V článku nařízení věnovaném definicím je třeba vyjasnit další termíny, mimo jiné „úkoly“, „cíle“, „vnitrostátní příspěvek“, „konzultace“, „energetická chudoba“ a „regionální“.

1.7 Nařízení by mělo jasně uvést, že hledí dále než do roku 2030, a zahrnovat výslovný závazek EU v oblasti jejího cíle týkajícího se emisí skleníkových plynů do roku 2050 a pokud možno také její nový mezinárodní závazek dosáhnout do roku 2050 nulových emisí skleníkových plynů.

1.8 Příloha nařízení by měla obsahovat orientační referenční hodnoty vnitrostátního příspěvku členských států v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti pro rok 2030 (na základě nejlepších odhadů Komise).

1.9 Nařízení by mělo od členských států vyžadovat, aby zakotvily do svých vnitrostátních předpisů své dohodnuté příspěvky do roku 2030.

1.10 Nařízení by mělo jasně uvést, že je na odpovědnosti jednotlivých členských států, aby náležitě a přiměřeně přispěly k celkovým cílům EU.

1.11 Je třeba zdůraznit, že údaje, jež členské státy poskytnou, musí být relevantní pro dané vykazované období a být aktuální a že je nutné, aby na zajištění tohoto požadavku byly poskytnuty odpovídající zdroje a podpůrné systémy.

1.12 Vnitrostátní plány pro rok 2030 by měly být vytvořeny na základě poznatků a vodítek dlouhodobých strategií, aby bylo možné získat co nejvíce výhod (například krátkodobá rozhodnutí budou nákladově efektivnější, pokud budou vydávána v souladu s dlouhodobou strategií).

1.13 Nařízení by mělo obsahovat ustanovení znemožňující návrat k původnímu stavu jakožto mechanismus, jak přispět k ambicióznímu cíli Pařížské dohody, aby oteplování nepřesáhlo hodnotu 1,5 °C ve srovnání s hodnotami před průmyslovou revolucí.

1.14 V příloze by měla být uvedena „referenční definice“ energetické chudoby, aby bylo možno provádět srovnatelnou a konzistentní analýzu údajů.

1.15 Nařízení by mělo jasně stanovit, že členské státy musí zveřejnit předlohu vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu v co nejranějším stadiu a že všechny následující fáze vývoje plánu, včetně připomínek a reakcí Komise, regionálních partnerů a členských států, budou veřejně přístupné.

1.16 Mělo by být podrobněji popsáno posuzování vyrovnávacích finančních příspěvků a charakter „platformy financování“ a zda ji lze použít k pákovému efektu na další financování. Rozsah použití finančních prostředků by se měl rozšířit na opatření v oblasti energetické účinnosti.

1.17 Definice „regionální spolupráce“ by neměla být zúžena na geografickou blízkost, ale měla by zahrnovat skupiny států s doplňujícími se zdroji energie, včetně třetích zemí.

1.18 Příloha by měla obsahovat zvláštní ustanovení o charakteru, rozsahu a zdrojích veřejných konzultací s cílem zajistit jednotné a poučené povědomí a zapojení občanů v celé EU.

1.19 Bylo by vhodné uvažovat o vytvoření specializovaného informačního oddělení o evropské energetice v Evropské agentuře pro životní prostředí.

1.20 Kromě scénáře pro „osmdvacítku“ by měl být vypracován také scénář pro „brexit“ a při posuzování vnitrostátních příspěvků by se měly současně prodiskutovávat oba uvedené scénáře.

2. Úvod

2.1 Evropa v současnosti čelí mnoha výzvám, ať už politickým, hospodářským, nebo technickým, jež se dotýkají jednotlivých občanů a v důsledku toho utvářejí charakter a budoucnost naší demokracie. Oblast energetiky byla po mnoho let doménou, v níž působily mocné politické, technické a hospodářské síly. Energetická unie se svou vizí budoucí soudržné strategie je hlavním nástrojem EU k zajištění evropské energie šetrné ke klimatu, jejíž dodávky budou bezpečné a cenově dostupné.

2.2 V účinné správě energetické unie nejde jen o to, budovat důvěru spotřebitelů a investorů, aby co nejnižší náklady umožnily dosáhnout maximálního přínosu, ale také o to, poskytnout rozhodující důkaz závazku EU plnit Pařížskou dohodu a vydat se směrem k překročení cílů pro rok 2050 v oblasti energetiky a klimatu. Správně koncipované nařízení o správě energetické unie tudíž Evropě poskytuje nepostradatelnou příležitost prokázat její hodnotu občanům, členským státům a světu. Toto nařízení je zvláště důležité, jelikož překonává předěl mezi systémem obchodování s emisemi a nařízením o sdílení úsilí, pokud jde o to přimět členské státy, aby plánovaly dekarbonizaci celého hospodářství.

2.3 V dubnu 2015 přijal EHSV na žádost Komise průzkumné stanovisko *Rozvoj systému správy navrženého v souvislosti s rámcem politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030* ⁽¹⁾. V uplynulých letech se nepochybně zvýšila naléhavost potřeby opatření v oblasti energetiky a klimatu a ukázala se potřeba dlouhodobého přístupu při řízení přechodu na nízkouhlíkové hospodářství. Toto navrhované nařízení nyní stanoví požadavky na integrované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu a zjednodušený postup jejich vypracování a dohledu nad nimi. V posledních dvou letech se však oslabila důvěra občanů v politické a institucionální vedení a v politickou soudržnost v celé EU obecně, a v důsledku toho je problém správy ještě naléhavější a současně i obtížnější.

2.4 Pařížská dohoda z prosince 2015 navíc přinesla dohodu na světové úrovni společně a nerozdílně podepsanou EU a jejími členskými státy, jež se zavázaly k vnitrostátně stanoveným příspěvkům, které lze považovat za shodné se závazky obsaženými v tomto nařízení. Její signatáři se kromě toho dohodli, že budou vyvíjet úsilí, aby nárůst globální teploty nepřekročil hodnotu 1,5 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí, což je ambice vyžadující dlouhodobé plánování a náročné cíle, jež budou pravděpodobně ambicióznější než cíle pro rok 2050, na nichž se dosud dohodla EU.

2.5 Ve svém stanovisku z roku 2015 EHSV tyto trendy předjímal a uplatnil pragmatický přístup, podle něhož je předpokladem každého úspěšného návrhu v oblasti správy důkladné a rozsáhlé vzdělávání, informování a zapojování občanů. Nezdá se, že by k němu docházelo. Správa věcí veřejných je se svými důsledky pro závazné požadavky na vnitrostátní svrchované činnosti citlivou oblastí, zvláště pak v oblasti energetiky, kde se podmínky v jednotlivých členských státech velmi liší. Kromě toho je nutné jakýkoli proces doplnit nelegislativními opatřeními a činnostmi pro záruku úspěchu.

2.6 V roce 2001 Evropská komise přijala bílou knihu o správě věcí veřejných ⁽²⁾. Ta stanoví pět zásad řádné správy, jež jsou stále platné (avšak nikoli vždy uplatňované):

— Otevřenost

— Účast

— Odpovědnost

— Účinnost

— Soudržnost

Tyto zásady odrážejí zásady a hodnoty, jež EHSV podporuje, ale ještě bychom k nim v souvislosti s návrhem nařízení doplnili zásadu „spravedlivé transformace“.

2.7 Systém správy musí rovněž umožňovat neustálé vyjadřování názorů, preferencí, pohledů a hodnot a průběžně přispívat informacemi k rozhodnutím a doladovat politiky. Ve správě musí jít o zajišťování robustních a legitimních procesů rozhodování, ale musí také umožňovat, aby tato rozhodnutí zohledňovala vnitrostátní okolnosti a mohla se přizpůsobovat nepředvídatelnému vývoji v čase. To neznamená časté změny kurzu. Znamená to naopak, že celkový kurz cesty je chráněn závazkem k blízkým i dlouhodobým cílům, jež jsou v souladu s klimatologií, a že proces rozhodování o způsobu dosahování těchto cílů je stabilní – jde tedy o důslednější a inkluzivnější dynamiku.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 291, 4.9.2015, s. 8.

⁽²⁾ COM(2001) 428 final.

3. Shrnutí návrhu Komise

3.1 Navrhované nařízení o správě, které má zajistit, aby byly politiky a opatření tvořící energetickou unii jednotné a dostatečně ambiciózní a vzájemně se doplňovaly, se opírá o dvě soudržné části. První se snaží zjednodušit a lépe začlenit povinnosti týkající se plánování, podávání zpráv a sledování ve vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu a přípravách plánů do roku 2050 a následných zprávách o pokroku včetně vrstvy integrovaného monitorování ze strany Komise na úrovni EU; druhá navrhuje proces politické správy mezi Komisí a členskými státy při vytváření a provádění vnitrostátních plánů. Bude-li návrh schválen v předložené podobě (nové legislativní opatření a revize stávajících sekundárních právních předpisů), představoval by nový mechanismus spolupráce mezi členskými státy a Komisí.

3.2 Celkově navrhované nařízení nabízí legislativní základ, který integruje (31) nebo ruší (23) více než 50 stávajících jednotlivých povinností týkajících se plánování, podávání zpráv a sledování obsažených v *acquis* pro oblast energetiky a klimatu. Pokrývá pět rozměrů energetické unie: energetickou solidaritu a bezpečnost, trh s energií, energetickou účinnost, snižování emisí uhlíku a výzkum, inovace a konkurenceschopnost. Do určitých podrobností definuje obsah integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, které mají zahrnovat pět uvedených rozměrů a jsou požadovány od každého členského státu od ledna 2019 a následně každých deset let. Jsou požadovány veřejné konzultace a regionální spolupráce spolu s pětiletou aktualizací prvního plánu a následných plánů. Klíčovými výsledky jsou vnitrostátní příspěvky v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti a vypracování plánů dekarbonizace hospodářství do roku 2050.

3.3 Návrh stanoví, že Komise bude posuzovat plány, jejich aktualizace a následná opatření členských států podle doporučení Komise. Je vymezena podrobná struktura podávání dvouletých zpráv, kterou mají členské státy dodržovat, s podrobnými požadavky týkajícími se politik, opatření a odhadů v oblasti skleníkových plynů, vnitrostátních opatření k přizpůsobení, finanční a technologické podpory poskytnuté rozvojovým zemím, výnosů z dražeb, obnovitelné energie, energetické účinnosti, energetické bezpečnosti, vnitřního trhu s energií a výzkumu, inovací a konkurenceschopnosti. Pro uvedené zprávy je navržena „platforma pro elektronické podávání zpráv“.

3.4 Nařízení obsahuje podrobná ustanovení o posuzování, následné kontrole a o mechanismu doporučení a reakce v případech, kdy jsou ambice nebo pokrok považovány za nedostatečné. Ustanovení rozsáhlého a povinného rámce vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu pomáhá zajistit srovnatelnost a jednotnost. Je požadováno, aby členský stát hradil finanční příspěvek do platformy pro financování, která bude kryt případné schodky u dohodnutých základních cílových hodnot v oblasti obnovitelné energie. Výroční zpráva o stavu energetické unie má obsahovat komplexní zprávy o uvedených oblastech. Zvláště a rozsáhlou úlohu při pomoci Komisi získává Evropská agentura pro životní prostředí.

3.5 Nařízení se doplňuje s evropským semestrem a je s ním v souladu a otázky politiky v oblasti energetiky nebo klimatu s makroekonomickým významem nebo významem pro strukturální reformy mohou být nadále řešeny doporučeními pro jednotlivé země v rámci procesu evropského semestru.

4. Obecné a konkrétní připomínky

4.1 Úkoly, cíle a příspěvky

4.1.1 Nařízení o správě energetické unie poskytuje podrobný rámec pro vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu a následné podávání zpráv, posuzování a úpravy. Soustředí se na stanovení úkolů, sledování plnění cílů a dosahování příspěvků. Vysvětlení těchto termínů však v článku 2 – Definice chybí, což je třeba napravit.

4.1.2 EHSV podporuje a schvaluje podrobné rámce, které jsou obsažené v příloze 1, pro povinné vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu. Ty nahrazují samostatné plány pro energetickou účinnost a obnovitelné zdroje energie. Zvláště důležitá je povinnost každého členského státu stanovit vnitrostátní příspěvky v těchto oblastech, jež by souhrnně měly odpovídat přinejmenším celkovým cílům dohodnutým na úrovni EU.

4.1.3 EHSV ve svých předchozích stanoviscích pevně a důsledně hájí závazné vnitrostátní cíle⁽³⁾. Činil tak proto, že minulé energetické politiky kvůli nedostatečnému provádění mnohokrát selhaly. Pokud se budou příspěvky podle vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu přísně uplatňovat, upravovat a vymáhat, dosažený výsledek by mohl být rovnocenný závazným cílům. Aby k tomu však skutečně došlo, je třeba odstranit řadu slabín současného návrhu.

4.1.4 Základem pro vnitrostátní příspěvky v oblasti energetické účinnosti a energie z obnovitelných zdrojů jsou dohodnuté závazky, jež členské státy, jak uvádějí, mají splnit do roku 2020. Nařízení by však bylo posíleno, kdyby do něj byly zahrnuty orientační referenční hodnoty příspěvků členských států do roku 2030. Ty bude nutno stanovit tak či tak jako základ pro dialog o úpravách a urychlí iterativní proces, se kterým se počítá po předložení a zveřejnění v rané fázi.

4.1.5 Některé země stanovily své energetické cíle do roku 2020 ve vnitrostátních právních předpisech. EHSV je přesvědčen, že nařízení by mělo od členských států vyžadovat, aby své dohodnuté příspěvky do roku 2030 zakotvily do svých vnitrostátních předpisů, a dané cíle tak získaly váhu právní povinnosti. Zkušenost však ukazuje, že ani právní povinnosti nejsou nutně zárukou plnění závazků, a proto zdůrazňujeme význam řádné správy jako stabilního procesu zajištění pokroku a níže v tomto stanovisku vyzdvihujeme především význam mnohem důraznějších ustanovení, jež umožní a zaručí účast zainteresovaných subjektů ve správě.

4.1.6 Aby se ještě více posílil význam vnitrostátních „příspěvků“, nařízení by mělo jak pro energetickou účinnost, tak i pro obnovitelné zdroje jasně uvést, že je na odpovědnosti jednotlivých členských států, aby náležitě a přiměřeně přispěly k celkovým cílům EU. V současnosti je tato povinnost záležitostí společné odpovědnosti.

4.2 Podávání zpráv

4.2.1 EHSV vítá proces povinného podávání zpráv ze strany členských států a analytickou/kritickou roli, již ve vztahu k těmto zprávám zastává Komise společně s Evropskou agenturou pro životní prostředí. Mají-li mít následná doporučení a stanoviska Komise účinek, bude nezbytně zapotřebí přesná, řádná a odvážná analýza. Je také nezbytné, aby byly údaje relevantní pro dané vykazované období a aby byly aktuální, jak bylo zdůrazněno ve stanovisku EHSV ke zprávě o stavu energetické unie za rok 2015⁽⁴⁾.

4.2.2 Údaje vyžadované pro účely procesu podávání zpráv jsou sice shodné s údaji vyžadovanými podle Pařížské dohody o změně klimatu, ale aktualizace vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu proběhne ještě před dokončením globálního hodnocení Pařížské dohody po pěti letech, čímž by se významně zpozdila reakce na jakoukoliv aktualizaci vnitrostátně stanoveného příspěvku EU. Vzhledem k tomu, že EU již podepsala Pařížskou dohodu, se jedná o nepřijatelné zbrzdění sladěné správy. Je třeba využít možnosti k vhodnému naplánování pořadí přezkumů vnitrostátně stanoveného příspěvku ze strany OSN i EU.

4.2.3 Ve spojitosti s tím by nařízení mělo obsahovat ustanovení znemožňující návrat k původnímu stavu jakožto mechanismus, jak přispět k ambicióznímu cíli oteplení o 1,5 °C ve srovnání s hodnotami před průmyslovou revolucí. To by se mohlo uskutečnit prostřednictvím přijetí uhlíkových rozpočtů v pěti až deseti fázích, v nichž se EU zaváže, že do roku 2050 dosáhne nulových emisí skleníkových plynů.

4.2.4 Podle nařízení musí vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu obsahovat mimo jiné posouzení dopadu na sociální aspekty, konkrétní vnitrostátní cíle s ohledem na energetickou chudobu a akční program. EHSV tato otázka zvláště znepokojovala a vítá zahrnutí těchto prvků. Vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu si však mohou samostatně určit vlastní definici energetické chudoby, což znemožní srovnání údajů mezi členskými státy, a podkope se tak šance EU na

⁽³⁾ Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 39 a Úř. věst. C 75, 10.3.2017, s. 103.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 117.

spravedlivou transformaci a zvýší pravděpodobnost veřejného odporu vůči samotné transformaci. Proto doporučujeme, aby nařízení obsahovalo jednoduchou referenční definici. Tu by členské státy nemusely závazně přijmout k interním účelům, ale stanovila by kritérium, podle kterého by vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu musely podávat zprávy. Příkladem takové definice by mohla být věta „energetickou chudobou se rozumí situace, kdy domácnost utratí více než 10 % disponibilního příjmu za energii na vytápění nebo chlazení na odpovídající úrovni“. Taková definice umožnila některým zemím posuzovat pokrok – nebo jeho absenci – v odstraňování energetické chudoby, ale daný problém má více příčin a může být nezbytné použít definici zahrnující další faktory.

4.3 *Transparentnost, odpovědnost a vymáhání*

4.3.1 Výbor konstatuje, že mnohé předešlé právní předpisy týkající se energetiky byly při provádění a vymáhání poznamenány zpožděním nebo nepřesnostmi. Členské státy proto musí v duchu solidarity a odhodlání vynaložit maximální úsilí na uplatnění politické vůle a administrativních zdrojů pro účinné provádění tohoto nařízení. Časový rozvrh je mimořádně náročný. Návrhy vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, jež byly předmětem účinného procesu konzultací a regionálního dialogu, musí být předloženy Komisi do 1. ledna 2018. To znamená, že práce na vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu a související dialogy se zainteresovanými stranami a regionálními partnery již probíhají. EHSV oceňuje, že hybnou silou tohoto procesu jsou požadavky nového rámce a cíle pro období 2020–2030, ale je znepokojen tím, že bez nezbytného pochopení ze strany občanů a jejich zapojení může být oslabena legitimita politiky EU v oblasti energetiky, a to zejména mezi spotřebiteli postiženými rostoucími náklady na energie.

4.3.2 Plánovaný proces správy nezahrnuje dostatečně transparentní sankce za nízké cíle nebo jejich nedodržení. Transparentnost a odpovědnost jsou nezbytnou podmínkou, aby zainteresované subjekty, zejména občané, mohly uplatnit svůj vliv. EHSV proto navrhuje, aby byl zřízen nezávislý orgán zainteresovaných subjektů, který zajistí účinné zastoupení zainteresovaných subjektů a konzultace v každém členském státě, a aby tento orgán zveřejňoval svoji výroční zprávu o procesu správy a doprovodném dialogu. (Viz 4.6)

4.3.3 V nařízení se transparentnost často zmiňuje, ale EHSV je znepokojen tím, že není jasné, zda je časné zveřejnění a umožnění veřejného přístupu v každé fázi vypracovávání vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu povinné. V preambuli, ale nikoliv již v člácích nařízení, se odkazuje na Aarhuskou úmluvu, což výbor považuje za nedostatečné. Nařízení by mělo jasně stanovit, že členské státy musí zveřejnit předlohu vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu v co nejranějším stadiu a že všechny následující fáze vývoje plánu, včetně připomínek a reakcí Komise, regionálních partnerů a členských států, budou veřejně přístupné.

4.3.4 Vzhledem k nepostradatelné úloze přechodu na obnovitelnou energii je nutné více vyjasnit povahu a fungování „platformy financování“ (článek 27) a to, jak bude určována finanční hodnota případného schodku v zajištění obnovitelné energie. Předpokládá se například, že tato platforma bude působit pákovým efektem na finanční prostředky soukromého sektoru na základě „příspěvků“ členských států? Navrhuje se, aby bylo možné finanční prostředky nashromážděné v takové platformě použít na opatření v oblasti energetické účinnosti, jakož i na poskytování obnovitelné energie.

4.3.5 Přetrvává určitá nejistota ohledně toho, jak budou doporučení Komise navazující na proces ročního podávání zpráv vymáhána, pokud podle nich členské státy nebudou neprodleně postupovat. Bude-li zvoleno obvyklé řízení o nesplnění povinnosti, bude tento postup nepochybně příliš pomalý, aby byl v daném časovém rámci účinný.

4.4 Plně podporujeme ustanovení o povinné regionální spolupráci mezi členskými státy při zlepšování účinnosti a efektivity opatření a při podpoře integrace trhu a energetické bezpečnosti. Navrhujeme však, aby článek 2, Definice, zahrnoval i výraz „regionální“, aby mohla Komise navrhopvat a vymáhat zapojení, jestliže k němu nebude docházet. V současnosti je možno termín „regionální“ chápat spíše ve vnitrostátním než mezistátním smyslu nebo je „region“ definován geograficky, a nikoli jako skupina států s doplňujícími se zdroji energie.

4.5 Zvláště vyjadřujeme mimořádné zklamání nad tím, že článek 10, Veřejné konzultace, není konkrétní a dostatečný a zdaleka nenaplnuje návrh EHSV na rozsáhlý evropský energetický dialog (EED) – tedy prvek, který by přímo a jednotně oslovil občany/spotřebitele a nabídl by na základní úrovni vzdělávání a zapojení v oblasti, která bude v mnoha členských státech jen obtížně prosaditelná. Takový dialog je příliš důležitý na to, aby byl řešen, pokud vůbec, v rámci „nelegislativních opatření“, a měl by být realizován prostřednictvím dodatečného ustanovení v článku 10. Tento článek také nespĺňuje standardy směrnice o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí, jež stanovuje standardy transparentní a participativní správy v oblasti životního prostředí, jejíž důležitou součástí tvoří plánování v oblasti energetiky a klimatu.

4.6 Proto opakujeme, že EHSV je toho názoru, že proces správy, jak jej stanovuje toto nařízení, neumožní dosáhnout vnitrostátně stanovených příspěvků bez zapojení a podpory občanské společnosti v celé Evropě. Má-li být získána důvěra občanů a být dosaženo jejich zapojení, měl by být tento dialog nezávislý na vládních institucích a procesu vnitrostátního plánování v oblasti energetiky a klimatu. Jeho těžištěm by mělo být informování občanů, pomoc dodavatelům energií zapojit se a získávat si důvěru a poskytnout prostor pro vyjádření obav různých skupin, pokud jde o energetickou bezpečnost, cenovou dostupnost energií a energetickou udržitelnost. EHSV vyjádřil svoji ochotu hrát v tomto procesu, jež nazval evropským energetickým dialogem, určitou úlohu spočívající v uspořádání některých aspektů organizovaných vnitrostátních konzultací a účasti na nich. Rozsah takového dialogu však vyžaduje, aby se čerpalo ze širších zdrojů a stavělo na rozsáhlém vnitrostátním závazku. Souhrnně řečeno budou nezbytné tyto kroky:

- Bude zřízen mechanismus za účelem vytvoření nezávislého a nestranného fondu prostředků, které budou čerpány především od zainteresovaných subjektů v rámci výroby energie a dodavatelského řetězce a budou doplněny o vhodnou podporu EU a vlád členských států. Celkově bude evropský energetický dialog představovat vysoce nákladově efektivní způsob zapojení všech možných spotřebitelů energie do energetické modulace a uznávání a stimulace příspěvku „prozumentů“.
- Souběžně s pokyny ke struktuře vnitrostátních plánů evropský energetický dialog v konzultaci s Komisí a všemi klíčovými zainteresovanými subjekty vypracuje pokyny k vytvoření vnitrostátních energetických dialogů.
- Bude vytvořena zcela nezávislá struktura koordinující evropský energetický dialog, která bude podporovat činnost a provádění ve všech členských státech. Tato struktura by měla mimo jiné přispět k nezbytnému přezkumu ze strany Komise zaměřenému na obsah a ambice vnitrostátních plánů i jejich provádění. Tím se vyzdvihne možný příspěvek zainteresovaných subjektů k vytváření politiky a naplní požadavky účinné konzultace obsažené v nařízení.
- Uskuteční se diskuse o vnitrostátních plánech a diskuse na regionální úrovni se skupinami sousedních států zaměřenými na evropský energetický dialog. Poté proběhnou diskuse na úrovni EU mezi všemi skupinami zapojenými do energetického dialogu. Tyto diskuse, které se uskuteční prostřednictvím nezávislé koordinační struktury, by měly mít poradní funkci vůči institucím EU a měly by posílit nákladovou efektivnost politik EU a členských států.

4.7 EHSV navrhuje, aby v rámci Evropské agentury pro životní prostředí bylo zřízeno specializované informační oddělení o evropské energetice, jež bude odpovědné za shromažďování údajů a hodnocení procesů ve spojitosti s nařízením o správě energetické unie. Mělo by pracovat v úzké součinnosti s navrhovaným střediskem pro sledování energetické chudoby a poskytovat informační služby evropskému energetickému dialogu na vnitrostátní úrovni.

4.8 Energetická bezpečnost je v rámci nařízení jednou z pěti hlavních oblastí podávání zpráv a posuzování a zejména tato oblast bude vyžadovat rozsáhlý regionální dialog. Výbor již konstatoval, že EU potřebuje jasnou a sdílenou energetickou diplomacii a politiku vůči třetím zemím⁽⁵⁾. Energetická bezpečnost a solidarita je podle Komise prvním pilířem společné energetické unie, ale bez pevné dohody a partnerství s důležitými světovými hráči a bez společné energetické politiky nelze takového výsledku dosáhnout.

(⁵) Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 117.

4.9 EHSV vyjadřuje obavy z dopadu brexitu na proces správy. Zaprvé, proces, jež navrhuje nařízení, v současnosti počítá s členstvím Spojeného království a na základě toho budou vyměřeny vnitrostátně stanovené příspěvky. Konečné vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu budou stanoveny dříve, než Spojené království oficiálně odejde z EU, ale v té chvíli asi bude nezbytné provést podstatné úpravy, jež umožní odečíst z celkového příspěvku EU vnitrostátně stanovený příspěvek Spojeného království. Navrhujeme, aby Komise vypracovala vedle scénáře pro „osmdvacítku“ také scénář pro brexit a aby se souběžně diskutovalo o obou scénářích. Zadruhé, odchod Spojeného království by mohl mít značný dopad na politickou rovnováhu a diplomatickou strategii, jež jsou významné pro každou z pěti kategorií v oblasti působnosti nařízení – a zejména na energetickou bezpečnost.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
George DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti

[COM(2016) 761 final – 2016/0376 (COD)]

(2017/C 246/07)

Zpravodaj: **Mihai MANOLIU**

Konzultace	Rada, 9. 12. 2016 Evropský parlament, 12. 12. 2016
Právní základ	čl. 194 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	11. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	115/1/2

1. Závěry a doporučení

1.1. Je nutné, aby se evropští občané na prosazování energetické účinnosti aktivně podíleli, byli iniciativní, spolupracovali na společných projektech a bojovali za odstranění ekonomických, správních a regulačních překážek. Společným úkolem je realizovat cíle konference COP21, které přinesou řadu výhod: nové investice (renovace budov, zvýšení komfortu, účinné a spravedlivé měření) vytvářející pracovní místa, zmenšení energetické chudoby, snížení znečištění, zlepšení zdraví obyvatel nebo snížení závislosti na dovozu energie. Členské státy se musí do provádění směrnice o energetické účinnosti výrazněji zapojit, vzhledem k tomu, že nové cíle navrhované pro rok 2030 jsou mnohem ambicióznější než cíle pro rok 2020.

1.2. Energetická účinnost má mimořádný význam pro budoucnost evropského energetického systému. Zvýšení energetické účinnosti ve všech oblastech využívání energie může být účinným prostředkem, jak snížit náklady evropské ekonomiky, a zásada energetické účinnosti se především může stát klíčovým faktorem zlepšení dostupnosti finančních prostředků. Tento princip vede k nutnosti snížit poptávku po nákladných náhradních infrastrukturách. Požadavky na energetické úspory jsou slučitelné s udržitelným rozvojem (udržitelný a bezpečný stav), pro efektivní přechod k odolnému dekarbonizovanému inteligentnímu systému (nadregionální distribuční systémy, řízení poptávky, úložné systémy) je nutné využít synergie.

1.3. EHSV bere na vědomí návrh Komise na závazný cíl energetické účinnosti 30 % do roku 2030, ale je přesvědčen, že navýšení cíle z 27 % by mělo být řádně zdůvodněno zdůrazněním ekonomického přínosu a úrovně investic potřebných k dosažení těchto cílů. Je velmi důležité, aby studie dopadu zohlednila všechna opatření zaměřená na energetický a klimatický legislativní balíček.

1.4. EHSV žádá, aby se za účelem odstranění hlavních překážek pro použití článku 7 směrnice o energetické účinnosti zvýšilo povědomí konečných spotřebitelů, a to propagací a poskytováním informací o režimech energetické účinnosti a o alternativních opatřeních. Každý členský stát bude muset investovat do opatření zaměřených na věrohodné informování, komunikování, vzdělávání a pomoc určenou k podněcování občanů a podniků s cílem urychlit plnění politického cíle v oblasti změny klimatu a energetické účinnosti.

1.5. ESHV vyzývá členské státy, aby věnovaly více pozornosti domácnostem postiženým energetickou chudobou a domácnostem v sociálním bydlení, pro něž by se měly trvale snížit náklady na energii. Důležitým cílem je rovněž zlepšení účinnosti obytných budov a zavedení minimálních standardů (energetické audity) pro pronajímaná obydlí.

1.6. ESHV upozorňuje na důležitý cíl vzdělávání koncových uživatelů, pokud jde o technologie kombinované výroby elektřiny a tepla (kogenerace, klimatizace), inteligentní měření spotřeby a plány na modernizaci. Toto vzdělávání je důležité i proto, aby investoři, orgány veřejné správy a podniky získali podporu a důvěru potřebnou k realizaci projektů s velkým potenciálem účinnosti a podíleli se na financování výzkumu a vývoje.

1.7. EHSV doufá, že opatření, která stanoví finanční nástroje EU (úvěry, záruky, vlastní kapitál pro získávání finančních prostředků, granty), vytvoří a přilákají soukromé finanční prostředky určené na projekty v oblasti energetiky. Neměl by být opomíjen aspekt grantů na projekty se silným sociálním dopadem. Tyto finanční možnosti by měly být poskytnuty projektům zaměřeným na spotřebitele s nízkými příjmy. Vyžaduje to vypracování pokynů týkajících se vnitrostátních plánů pro transparentnost a srovnatelnost. EHSV se domnívá, že prioritně by měly být podporovány domácnosti postižené energetickou chudobou a měl by tak být zajištěn dlouhodobý stabilní politický rámec pro členské státy a udržitelný místní rozvoj.

1.8. EHSV se domnívá, že by toho mohlo být dosaženo prostřednictvím technické pomoci při provádění směrnice o energetické účinnosti prostřednictvím inovativních tržních systémů financování. Kvantitativním prvkem, který je velmi významný při poskytování finančních pobídek, je energetický audit (definice malých a středních podniků, odstranění dvojí certifikace, jednotný přístup týkající se rozšířené prahové hodnoty *de minimis*), který představuje nástroj pro zvýšení energetické účinnosti a výhodu pro konkurenceschopnost. Nezbytný je jak správný přístup při zajišťování kvality, tak národní vzdělávací programy pro poskytovatele služeb energetické účinnosti.

1.9. EHSV doporučuje, aby se pro zvýšení energetické účinnosti pro spotřebitele prováděly na vnitrostátní úrovni analýzy nákladů a přínosů vedoucí k úspoře nákladů.

1.10. Výbor vyzývá ke komplexnímu přístupu a ke zlepšení energetické účinnosti celého dopravního systému na základě neustálého technologického vývoje vozidel a pohonných systémů, přechodu na efektivní druhy dopravy z hlediska energie a inteligentních dopravních systémů (ITS), které zvýší míru využití dostupných kapacit. Toto je třeba vzít v úvahu i v případě letecké a námořní dopravy. Uživatelé musí být informováni o spotřebě paliva u každého druhu dopravy, včetně limitů pro příslušné emise CO₂.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV souhlasí s tím, že klíčovým prvkem energetické unie je zásada „**energetická účinnost v první řadě**“, kterou tento návrh na změnu uvádí do praxe. *Nejlevnější, nejčistější a nejbezpečnější energie je energie, která není vůbec používána. Energetická účinnost je jedním z nákladově nejefektivnějších způsobů, jak podpořit přechod na nízkouhlíkové hospodářství a vytvořit příležitosti pro růst, zaměstnanost a investice.*

2.2. Je-li cílem pro rok 2020 zvýšení energetické účinnosti o 20 %, pro rok 2030 bylo analyzováno více cílů (27–40 %). Nejambicióznější je usnesení Evropského parlamentu, které požaduje závazný cíl ve výši 40 %. Na základě analýzy přínosů z hlediska pracovních míst a hospodářského růstu, bezpečnosti dodávek, snížení emisí skleníkových plynů, ochrany zdraví a životního prostředí Komise navrhla závazný cíl energetické účinnosti ve výši 30 %. EHSV se domnívá, že v rámci tohoto prodloužení je velmi důležité pečlivě analyzovat dopad cílů v oblasti energetické účinnosti ve vztahu k dalším cílům stanoveným v legislativních návrzích v oblasti energetiky, a zejména k EU-ETS (systém EU pro obchodování s emisemi).

2.3. K dosažení těchto podněcujících cílů budou členské státy (s podporou hospodářských a sociálních výborů v jednotlivých zemích) a dodavatelé a distributoři energie muset dosáhnout energetických úspor (klíčová politika) ve výši 1,5 % ročně. EHSV považuje za oprávněný návrh na prodloužení povinnosti v oblasti úspory energie na období po roce 2020 při udržení meziročního tempa 1,5 % prostřednictvím systému závazků a flexibilních alternativních opatření na úrovni členských států týkajících se zavádění povinných úspor.

2.4. Tento nový přístup, který EHSV podporuje, zajistí členským státům i investorům dlouhodobou vizi potřebnou k vytvoření strategií a investičních plánů pro dosažení cíle na úrovni EU cestou provádění vhodných politik na celostátní a regionální úrovni, které do roku 2030 přinesou značné výhody, jako je snížení konečné spotřeby energie o 17 % (ve srovnání s rokem 2005), zrychlení hospodářského růstu vedoucí k nárůstu HDP o 0,4 %, snížení cen elektřiny pro domácnosti a průmysl (ze 161 na 157 EUR/MWh), vytváření obchodních příležitostí vytvářejících nová důstojná (vhodná) pracovní místa, snížení nákladů na omezování znečištění a poškození zdraví (pokles o 4,5–8,3 miliardy EUR) a zvýšení energetické bezpečnosti (dovoz plynu se do roku 2030 sníží o 12 %).

2.5. EHSV se domnívá, že mezi klíčové prvky patří informování vedoucích subjektů na trhu s energií, poskytování podstatných, jasných a stručných informací ohledně spotřeby domácnostem a průmyslovým spotřebitelům a posílení jejich práv v oblasti měření (dálkové odečty) a vyúčtování, včetně tepelné energie. Nesmí se zapomínat na zranitelné spotřebitele, kteří by díky snížení výdajů za elektřinu měli pocítit nárůst komfortu a životní úrovně.

2.6. Ochrana zranitelných spotřebitelů také vyžaduje, aby směrnice nezaváděla individuální měření v zemích, v nichž musí pronajímatelé ze zákona pokrýt nájemníkovy náklady na energii, zejména z toho důvodu, že tyto zákony o pronájmu výrazně podněcují pronajímatele k energeticky účinným renovacím. Mělo by se také zdůraznit, že v některých členských státech má mnoho individuálních měřičů, které byly v souladu se stávajícími právními předpisy EU namontovány teprve nedávno, užitečnou životnost značně překračující termín v roce 2027, který Komise stanovila pro jejich nahrazení zařízeními s dálkovým odpočtem. Nahrazení těchto měřičů by spotřebitelé v EU mohli považovat za zbytečné náklady navíc, proto je třeba se jich vyvarovat.

2.7. EHSV považuje za zásadní myšlenku posilování sociálních otázek souvisejících s energetickou účinností a bojem proti nejistotě a energetické chudobě, zejména v případě ohrožených spotřebitelů. Členské státy EU by měly věnovat větší pozornost sociálním opatřením. Provádění směrnice představuje podstatný prvek pro dosažení blahobytu.

2.8. Nesmíme zapomínat, že cíle v oblasti energetické účinnosti jsou spjaty s cíli v oblasti změny klimatu díky snižování emisí skleníkových plynů. Tento požadavek vytváří politiky, které zvyšují rozsah a rychlost zavádění nových technologií. Tyto nové technologie přinesou energetické úspory v dopravě, průmyslu, domácnostech a budovách. V neposlední řadě budou nové technologie představovat nákladově efektivní způsob, jak mohou členské státy splnit vnitrostátní cíle týkající se systému pro obchodování s emisemi (ETS a rozhodnutí o sdílení úsilí), v souladu s článkem 7 směrnice (skutečná úspora energie, praktická opatření pro dosažení energetické účinnosti).

2.9. Pokud jde o platné právní předpisy týkající se energetické účinnosti, Evropský parlament konstatuje následující: **Směrnice o energetické účinnosti nabízí navzdory svému nedostatečnému provedení rámec pro dosažení úspor energie; konkurující si právní předpisy brzdí ekologické úspěchy, vytváří byrokracii a zvyšují náklady na energii; existuje potřeba koherentnějších energetických právních předpisů; vyšší energetická účinnost přináší více pracovních míst a větší růst.**

2.10. V této souvislosti je EHSV přesvědčen, že nový legislativní návrh o energetické účinnosti toto stanovisko i opatření navrhovaná Evropským parlamentem zohlední.

3. Konkrétní připomínky

3.1. Právní základ, subsidiarita a proporcionalita

3.1.1. Konkrétní právní základ v odvětví energetiky představuje čl. 194 odst. 2 smlouvy o fungování Evropské unie, potvrzený ve směrnici 2012/27/EU. V důsledku toho představuje směrnice, kterou se mění stávající směrnice, vhodný nástroj.

3.1.2. EHSV se domnívá, že cílů energetické účinnosti nebylo dosud dosaženo, jedním z důvodů je to, že členské státy jednaly samostatně. Tyto cíle vyžadují koordinovanou činnost na úrovni EU zaměřenou na podporu aktivit v jednotlivých členských státech. Energetické otázky přinášejí politické, ekonomické (vnitřní trh, vývoj, investice, předpisy) a sociální výzvy

(spotřeba energie, poplatky, nejistota, pracovní místa) a bezpečnostní problémy v zásobování energií. Nesmíme zapomenout ani na otázky týkající se změny klimatu.

3.1.3. ESHV klade velký důraz na dodržování zásady subsidiarity a zachování flexibility, pokud jde o skladbu zdrojů energie a energetické politiky, aby byla záruka, že **členské státy** do roku 2030 **splní dobrovolně přijaté závazky** úspor.

3.2. *Provádění, monitorování, hodnocení a podávání zpráv*

3.2.1. Posuzovaly se různé úrovně snížení primární energie ve srovnání s výchozí úrovní z roku 2007, a pokud jde o formulaci cíle, byly analyzovány cíle týkající se spotřeby primární energie a konečné spotřeby energie, za podmínky úspor energie nebo za podmínky energetické intenzity. Z výsledků diskusí vyplynulo, že se většina zúčastněných subjektů vyjádřila ke stanovení cíle 30 % do roku 2030 kladně.

3.2.2. Na základě analýzy byly upřednostněny tyto možnosti:

— v případě článku 7, který se týká povinných úspor energie, byla zvolena možnost 3 (prodloužení platnosti článku 7 do roku 2030, zjednodušení a aktualizace);

— v případě článků 9–11, které se týkají měření a vyúčtování spotřeby energie, byla zvolena možnost 2 (objasnění a aktualizace, včetně konsolidace některých ustanovení za účelem zvýšení soudržnosti s právními předpisy v oblasti vnitřního trhu s energií).

3.2.3. Důležitý závěr se týká sociálního dopadu: každá částka ve výši 1,2 milionu EUR vydaná na energetickou účinnost podpoří přímo přibližně 23 pracovních míst.

3.2.4. Pokud jde o snížení výdajů za paliva na základě opatření energetické účinnosti zaměřených na obyvatele, kteří žijí v energetické chudobě, je vítán pozitivní výsledek, který může pomoci řešit některé problémy spojené se sociálním vyloučením.

3.2.5. EHSV se domnívá, že návrh na změnu směrnice bude mít pozitivní dopad na malé a střední podniky díky zvláštním opatřením a programům pomoci (režimy pokrytí nákladů na energetické audity) a podpoře provádění energetických auditů. Malé stavební firmy získají díky renovaci budov i díky prodloužení platnosti článku 7 za stávající limit do roku 2030 výhodu podnikatelských příležitostí. Smlouvy o energetické účinnosti uzavřené s dodavateli energií jsou další pobídkou pro společnosti poskytující energetické služby, většinou malé a střední podniky.

3.2.6. EHSV se domnívá, že opatření týkající se měření a vyúčtování spotřeby energie povedou současně k objasnění a aktualizaci v souvislosti s technologickým vývojem, pokud jde o zařízení pro dálkové měření spotřeby tepelné energie (vytápění, klimatizace). Současně budou informace o spotřebě energie přesné, individuální a časté, v souladu s vnitrostátními energetickými politikami.

3.2.7. Pokud jde o rozpočtové nebo administrativní náklady pro veřejné orgány v členských státech, návrh sice prodlužuje dobu provádění, ale nevyžaduje další náklady, neboť členské státy již struktury a příslušná opatření zavedly. Náklady spojené se systémy povinného zvyšování energetické účinnosti budou přeneseny na koncové zákazníky. Přínosy pro koncové zákazníky budou spočívat ve snížení nákladů na energie v důsledku nižší spotřeby energie. Tento návrh nemá žádné důsledky pro rozpočet EU.

3.2.8. Nový systém energetické správy přinese zavedení flexibilního a transparentního systému analýzy, plánování, podávání zpráv a monitorování v souladu s vnitrostátními plány v oblasti energetiky a změny klimatu. Bude následovat provádění vnitrostátních plánů směrem k dosažení cílů energetické účinnosti a k dosažení celkového cíle na úrovni EU. Toho bude dosaženo prostřednictvím plnění ukazatelů úspěchu v souladu s upřednostňovanou možností: správné provedení a uplatňování; větší pokrok při provádění; více dostupných informací pro spotřebitele; snížená administrativní zátěž a lepší oznamování dosažených úspor.

3.3. Přípomínky ke konkrétním ustanovením návrhu na změnu směrnice

3.3.1. Orientační cíl 27 % byl nahrazen závazným cílem 30 % na úrovni EU. Každý členský stát si musí stanovit vnitrostátní cíl energetické účinnosti do roku 2020 na základě spotřeby primární energie nebo konečné spotřeby energie. Komise posoudí pokrok, analyzuje všechny sdělené cíle a určí, zda bylo dosaženo cíle na úrovni EU. Komise může v případě odchýlení se od cesty k dosažení těchto cílů navrhnout vhodná opatření. Proces hodnocení bude podrobně určen v rámci správy energetické unie.

3.3.2. Požaduje se, aby členské státy vytvořily dlouhodobé strategie za účelem uvolnění nezbytných investic do renovace svého vnitrostátního fondu budov. Směrnice přeneše tento odstavec ze směrnice o energetické účinnosti do směrnice o energetické náročnosti budov představuje velmi důležitý nástroj k dosažení přijatých cílů, neboť budovy jsou největším spotřebitelem energie v Evropě (více než 40 % celkové konečné energie).

3.3.3. EHSV považuje koncepci kombinované výroby tepla a elektřiny za určující pro současnou výrobu elektrické i tepelné energie (v podobě horké vody, páry nebo chladicí kapaliny) ve stejných zařízeních (parní turbína – generátor, spalovací motor – generátor atd.). Kombinovaná výroba tepla a elektřiny s vysokou účinností by měla přinést úspory primární energie alespoň o 10 % ve srovnání s referenčními hodnotami oddělené výroby elektřiny a tepla. Na rozdíl od klasických (kondenzačních) elektráren, kde se na elektřinu přeměňuje pouze 33 % primární energie, v případě kombinované výroby tepla a elektřiny s vysokou účinností se díky kombinaci dvou procesů (současná výroba elektřiny a tepla) dosáhne přeměny až 90 % primární energie.

3.3.4. Kombinovaná výroba tepla a elektřiny má podstatné výhody: energetická účinnost, flexibilita ve výběru paliva, snadná obsluha a údržba, bezpečnost, komfort pro zákazníky, snížení nákladů na životní cyklus, snížení investičních nákladů či flexibilita při návrhu systému.

3.3.5. Skladování elektrické energie může být vedle získávání energie z vhodných zdrojů (s nízkým obsahem uhlíku) a optimalizace spotřeby energie řešením pro společnosti, které buď vyrábějí energii z obnovitelných zdrojů a chtějí optimalizovat spotřebu podle potřeby, nebo chtějí dosáhnout snížení nákladů poklesem spotřeby energie během špičky ve prospěch využití levnější elektrické energie mimo špičku.

3.3.6. EHSV podporuje přístup Komise ohledně článku 7, který se mění tak, aby se prodloužila lhůta pro povinné úspory energie do roku 2030 při zachování míry 1,5 % jako cíle ročních úspor. Zhodnocení pokroku při provádění opatření bude provedeno v roce 2027 a poté každých 10 let, dokud se nedospěje k závěru, že bylo dosaženo dlouhodobých cílů Unie v oblasti energie a klimatu pro rok 2050.

3.3.7. EHSV vítá změnu článků, jimiž se řídí měření a účtování, a vyjasnění otázek, které se týkají dálkového vytápění, dálkového chlazení a užitkové teplé vody z centrálních zdrojů. Individuální měřiče však nesmí právní předpisy EU zavádět v zemích, v nichž musí pronajímatel ze zákona pokrýt nájemníkovy náklady na energii (hrubý nájem, za státního dohledu nad jednáním o nájemném mezi organizacemi nájemníků a pronajímatelů). Pokud jde o měření spotřeby plynu, konečný spotřebitel musí být vybaven individuálním měřičem, který přesně zobrazuje skutečnou spotřebu.

3.3.8. Informace o spotřebě plynu se bude opírat o skutečnou spotřebu, pomocí systému pravidelných vlastních odečtů. Bude požadováno, aby byly údaje o spotřebě a vyúčtování k dispozici poskytovatelům energetických služeb. Vyžaduje se, aby spotřebitelé dostávali faktury (v elektronické podobě) v jasné a srozumitelné podobě. EHSV vyjadřuje přání, aby se vzhledem k navrhovaným zlepšením **členské státy více zapojily do hledání správných řešení ze sociálního i ekonomického hlediska, pokud jde o řešení problémů nákladů na měření (kdo hradí náklady na měřič?)**. Tato otázka má zásadní význam pro správné a spravedlivé určení rovných podmínek přístupu k energii.

3.3.9. Energetický průmysl již dávno požadoval, aby byl proveden přezkum faktoru primární energie na základě konečné spotřeby energie pro úspory udávané v kWh v členských státech. Metodika a nový faktor představují významné zlepšení. EHSV podporuje hodnotu faktoru primární energie ve výši 2,0, jež členskými státy ponechává možnost uplatnit jiný koeficient, přičemž jsou povinny ho konkrétně zdůvodnit. Energetický průmysl je znepokojen nepříznivým způsobem výpočtu energie z jaderných zdrojů, pro niž se jako vhodný považuje faktor 1 (konverze 100 %), podobný tomu, který se používá i u dalších zdrojů neobsahujících oxid uhličitý.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov

[COM(2016) 765 final – 2016/0381 (COD)]

(2017/C 246/08)

Zpravodajka: **Baiba MILTOVIČA**

Spoluzpravodajka: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Konzultace	Evropský parlament, 12. 12. 2016 Rada Evropské unie, 21. 12. 2016
Právní základ:	Čl. 194 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	11. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	157/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1 Tento návrh směrnice zpřesňuje a rozšiřuje předchozí legislativní opatření k zajištění větší energetické účinnosti budov. Jeho účinnost bude posuzována na základě toho, jak přispěje k hlavním cílům energetické unie, ale protože se zaměřuje na zastavěné prostředí, jako podstatný je třeba chápat také jeho příspěvek k sociálním a hospodářským cílům (zejména pokud jde o snížení energetické chudoby, zajištění cenové dostupnosti bydlení a potenciál snížit náklady na energii).

1.2 Podle EHSV je přednostně zapotřebí, aby směrnice obsahovala konkrétnější návrhy řešení problému energetické chudoby. Mělo by to zahrnovat jasnější pokyny o tom, co musí obsahovat vnitrostátní definice energetické chudoby, referenční definici, jež by umožnila posoudit komplexní charakter přístupů vnitrostátního plánu, a poskytování poradenství a koordinaci opatření prostřednictvím nezávislého jednotného kontaktního místa nebo agentury se zaměřením na spotřebitele.

1.3 EHSV se domnívá, že členské státy budou muset ve svých vnitrostátních plánech usilovat o vyšší cíle, které jsou uvedené v alternativní možnosti politiky III (jak je předložena v doprovodné analýze dopadů Evropské komise), a to v souladu s legislativním přístupem možnosti politiky II, jež je základem pro přezkum předložený ve směrnici. To bude nezbytné k vytvoření dlouhodobého plánu, jenž bude schopen splnit ambiciózní cíl Pařížské dohody.

1.4 Doporučuje se, aby tato směrnice podporovala vnitrostátní strategie renovace budov prostřednictvím požadavku na navržení konkrétních odvětvových cílů a referenční metodiky, jak měřit zlepšení. V pevných pokynech by měly být rovněž stanoveny minimální úrovně energetické účinnosti při renovaci veřejných a komerčních budov.

1.5 Směrnice rovněž nevyužila příležitost podpořit „zelené“ hypoteční úvěry, systémy dálkového vytápění napojené na energii z obnovitelných zdrojů, opatření pro skladování energie v obytných a komerčních budovách, lepší programy školení pro osoby zajišťující instalaci nebo provádějící renovaci a další technická, finanční a fiskální opatření, jež by přispěla ke zlepšení energetické účinnosti budov. Ačkoli jsou tato opatření podporována jinde, minimalistický přístup v této směrnici lze odůvodnit pouze tehdy, pokud bude stimulovat flexibilitu a ambiciózní opatření. EHSV vyzývá Komisi, aby pozorně zkoumala provádění a účinnost směrnice a byla připravena pohotově použít mechanismus aktualizace a revize zavedený v rámci navrhovaného nařízení o správě.

1.6 Měly by být uskutečněny další kroky, jejichž účelem by bylo podpořit srovnatelnost metod výpočtu pro certifikáty energetické náročnosti ve všech členských státech, což by usnadnilo porovnání těchto certifikátů.

1.7 Měly by být navrženy další způsoby, jak podnítit soukromé vlastníky a další poskytovatele sociálního nájemního bydlení jiné než obce k investicím do renovací starších nemovitostí.

1.8 Nespecifický návrh na vytvoření „ukazatele inteligence“ musí zahrnovat nejen schopnost obyvatel budovy posoudit energetickou účinnost, ale také řídit a usnadňovat svoji vlastní výrobu a spotřebu energie z obnovitelných zdrojů a snížit účty za energie.

1.9 EHSV zejména žádá o uznání schopnosti místních orgánů podporovat a koordinovat programy energetické účinnosti a v tomto ohledu konstatuje rostoucí potenciál Paktu starostů a primátorů.

1.10 EHSV zdůrazňuje, že je třeba podporovat výstavbu a renovace budov, což je odvětví, v němž malé a střední podniky zajišťují 83 % všech pracovních míst (OECD: *Small Businesses, Job Creation and Growth* – Malé podniky, vytváření pracovních míst a růst).

1.11 EHSV upozorňuje na to, že energetickou náročnost budov nebude možné snížit bez inovací. EU ztrácí vedoucí postavení v oblasti souvisejících nízkouhlíkových energetických technologií a v současné době má v tomto odvětví méně než 15 % pracovních míst. Za účelem přizpůsobení dovedností potřebných pro tuto vysoce specializovanou odvětví je třeba vyvinout úsilí v oblasti odborné přípravy.

1.12 Pozitivním krokem, který Výbor vítá, je iniciativa pro inteligentní financování inteligentních budov a možnost jejího provázání s cíli Junckerova plánu.

2. Úvod

2.1 Směrnice je součástí balíčku předpisů Čistá energie pro všechny Evropany, jež má poskytnout základ pro energetickou unii a pomoci šíře informovat a lépe pochopit, že přechod na čistou energii je růstovým odvětvím budoucnosti. Energie v budovách představuje 40 % celkového množství využívané energie v celé EU. Nadále dochází ke značnému pokroku v oblasti energetické účinnosti budov, a to jak v nové výstavbě, tak při modernizacích. To bylo částečně stimulováno pomocí legislativních zásahů na úrovni EU za posledních patnáct let, stále ale existuje velký prostor pro zlepšení účinnosti a poskytování dalších pozitivních sociálních dopadů.

2.2 Navzdory technickému pokroku, existenci odpovídajících podpůrných údajů a využívání dostupného veřejného financování prostřednictvím finančních nástrojů nedošlo u stávajícího fondu budov k významné míře zlepšení – 75 % budov v EU nadále nesplňuje podmínky energetické účinnosti.

2.3 Globální klimatické dopady a snaha o konsolidaci evropské energetické politiky zvýšily naléhavost této otázky, avšak některé zásadní a složité otázky zůstávají nedořešeny a bylo by možno očekávat další pokrok. Nebudou-li podniknuty příslušné kroky, bude velmi obtížné dosáhnout cílů v oblasti klimatu a energetiky pro léta 2030 a 2050. U budov existuje potenciál snížit spotřebu energie o 5 až 6 % a emise CO₂ přibližně o 5 %. Ročně je však renovováno/zlepšeno pouze 0,4–1,2 % fondu budov, a je tedy jasné, že tyto procesy je třeba zrychlit.

2.4 Tato směrnice mění předchozí směrnici z roku 2010 týkající se stejného tématu, jež byla přepracovaným zněním směrnice z roku 2002. Přepracované znění z roku 2010 přineslo v textu z roku 2002 velmi podstatné změny. Zejména uznalo zvyšující se význam úlohy energetické účinnosti v zastaveném prostředí a jejího příspěvku k politickým cílům, zohlednilo pokrok v technických znalostech, provedlo úpravy s ohledem na osm let praktických zkušeností a zdůraznilo naprostou nutnost upravit a zlepšit přístup k dané problematice ze strany členských států.

2.5 Současná předkládaná revize je sice podstatně kratší než předchozí směrnice, ale volí stejný přístup. Zejména stanovuje integraci dlouhodobých strategií renovace budov, využívání inteligentních technologií v budovách a zjednodušuje stávající pravidla. Vychází z rozsáhlého hodnocení směrnice z roku 2010 a podrobného posouzení dopadů možných scénářů dalších opatření. Možnost s vysokou mírou dopadu – možnost politiky III – byla především z důvodu krátkodobých nákladů, dopadů na subsidiaritu a politického realismu zamítnuta ve prospěch nižší úrovně možných výsledků – možnosti politiky II.

2.6 Všechny zúčastněné strany si však přejí realizovat ambiciózní zlepšení. Toto odvětví poskytuje 18 milionů přímých pracovních míst a přispívá 9 % k HDP EU. Jedná se o to, vyvážit cenovou dostupnost a požadavky trhů s obytnými a komerčními budovami se sociálními cíli a cíli v oblasti klimatu.

3. Shrnutí návrhu Komise

3.1 Směrnice je tvořena řadou změn, jež posilují stávající ustanovení směrnice 2010/31/EU a zjednodušují některé aspekty. Toto jsou hlavní body:

- Vymezení „technických systémů budov“ se rozšiřuje o aspekty inteligentních technologií v budovách a vybavení pro elektromobilitu.
- Do této směrnice bylo přesunuto ustanovení o dlouhodobých vnitrostátních strategiích renovace ze směrnice o energetické účinnosti z roku 2012.
- Členské státy musí stanovit plán s jasnými dílčími cíli a opatřeními k dosažení dlouhodobého cíle dekarbonizovat do roku 2050 svůj vnitrostátní fond budov s konkrétními dílčími cíli na rok 2030. To přispěje také ke zmírnění energetické chudoby.
- Investice jsou podporovány ustanovením, aby členské státy agregovaly projekty a snižovaly jejich rizika a umožnily, aby veřejné financování sloužilo jako páka k získání financí ze soukromého sektoru a řešilo financování těch problematických oblastí, které trh neřeší.
- Členské státy mohou stanovit požadavky k zajištění toho, aby nebytové budovy byly vybaveny systémy automatizace a řízení budov.
- Členské státy mohou stanovit požadavky k zajištění, aby obytné budovy s centralizovanými technickými systémy budovy byly vybaveny průběžným elektronickým monitorováním a účinnými řídicími funkcemi za účelem zajištění optimální výroby, distribuce a využívání energie.
- Členské státy stanoví opatření potřebná k zavedení pravidelných inspekcí přístupných částí klimatizačních systémů u nebytových budov a u obytných budov s centralizovaným technickým systémem budovy.
- Ustanovení, že členské státy poskytnou vlastníkům nebo nájemcům budov informace o certifikátech energetické náročnosti, jejich účelu a cílech a o nákladově efektivních způsobech snižování energetické náročnosti budovy.
- Jsou zde ustanovení k zajištění toho, aby ve velké části nových budov a v části stávajícího fondu renovovaných budov byla povinná instalace dobíjecích stanic (nebo kabelové infrastruktury) pro elektrická vozidla.

- Změny technických systémů budov se musí zaznamenat a posoudit a musí k nim být k dispozici dokumentace.
- Navrhuje se vytvoření „ukazatele inteligence“, jenž doplní stávající informace o energetické účinnosti budov.
- Je vytvořena konkrétní vazba mezi dostupnými finančními opatřeními na renovaci budov a dosaženým stupněm energetické účinnosti.

4. Obecné a konkrétní připomínky

4.1 EHSV vítá trvalý zaměření na energetickou účinnost budov, ale je zvláště znepokojen tím, že návrh nevěnuje odpovídající pozornost energetické chudobě, na niž Výbor poukázal ve svých předchozích stanoviscích ⁽¹⁾ a jež je obecně uznávána jako závažný sociální problém.

4.2 Je zapotřebí širší a ambicióznější přístup. Cíle v oblasti snížení emisí a energetické účinnosti, jež si EU již stanovila, a vstup ambiciózní Pařížské dohody v platnost, k němuž došlo v říjnu 2016, vyžadují důraznější opatření zejména proto, že dosavadní zkušenost s nedostatečným dodržováním předchozích návrhů svědčí o tom, že budovy zůstávají problematickou oblastí.

4.3 Výbor má určité výhrady k volbě možnosti politiky II (nastíněné v posouzení dopadů) jako základu pro předložení tohoto pozměňujícího právního předpisu. Ačkoli možnost politiky III představuje míru závazných opatření, jež by výrazně překračovala nákladovou optimalizaci, což je postoj, s ním EHSV nemůže souhlasit, je zřejmé, že k vytvoření dlouhodobého plánu schopného splnit cíle Pařížské dohody budou pravděpodobně nezbytné výrazně vyšší ambice, jež obsahuje možnost politiky III a které mají dvakrát až třikrát větší dopad na klima, účinnost a sociální cíle. Členské státy budou tedy muset ve svých vnitrostátních plánech usilovat o vyšší cíle, které jsou uvedené v alternativní možnosti politiky III (jak je předložena v doprovodné analýze dopadů Evropské komise), a to v souladu s legislativním přístupem možnosti politiky II.

4.4 Nejnovější analýza strategií členských států pro renovace budov je celkově pozitivní (JRC, 2016: Synthesis Report on the assessment of Member States' building renovation strategies – Souhrnná zpráva o posouzení strategií členských států pro renovace budov). Touto oblastí se zabývá směrnice o energetické účinnosti, ale v současnosti neexistuje žádná společná norma pro to, co znamená „renovace“. Do směrnice o energetické náročnosti budov by bylo prospěšné začlenit požadavek na navržení konkrétních odvětvových cílů a referenční metodiky pro měření zlepšení s prahovou hodnotou určující, od jaké úrovně je „renovace“ způsobilá pro podporu. Ve spojitosti s těmito cíli by měly být stanoveny pevné pokyny pro dosažení minimální úrovně energetické účinnosti při renovaci veřejných a komerčních budov.

4.5 Směrnice rozšiřuje požadavky na vnitrostátní databázi certifikátů energetické náročnosti. Bylo by užitečné zavést na úrovni EU veřejně dostupnou databázi s anonymizovanými vnitrostátními údaji o vnitrostátních strategiích renovace, jež by mohla být propojena s platformou pro elektronické podávání zpráv navrženou v nařízení o správě energetické unie. Spolu s tím by měla směrnice obsahovat striktní pokyny k porovnání metod výpočtu, jelikož by to usnadnilo porovnatelnost certifikátů energetické náročnosti.

4.6 Ačkoliv neexistuje důvod, proč by do vnitrostátních plánů neměla být zahrnuta také tato oblast, směrnice neobsahuje žádné návrhy dalších možností stimulace soukromých vlastníků a dalších poskytovatelů sociálního nájemního bydlení jiných než obce k investicím do renovací starších nemovitostí. Pokud účty za energii platí přímo nájemci, pronajímatelé ve zlepšení energetické účinnosti budovy často pro sebe nevidí žádný obchodní přínos. V některých zemích zahrnuje odvětví nájemního bydlení významný podíl bytového fondu. Energetická náročnost budov má zásadní dopad na cenovou dostupnost bydlení a na energetickou chudobu, a proto je nezbytná dostupnost finančních nástrojů na podporu renovace. Obce, svazy pronajímatelů bytů a vlastníci většinou mohou získat půjčku na komplexní zvýšení energetické účinnosti bytových domů. Nicméně pro mnoho z nich jsou překážkou neúnosné finanční a smluvní podmínky a přístup k úvěrům.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 21, Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 64, Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 22, Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 78.

4.7 Jedním z opatření, která by měla směrnice podporovat, je podpora „zelených“ hypotečních úvěrů. Je také důležité usnadnit seskupování programů osvědčených postupů renovací v malém měřítku a zvyšování účinnosti do větších rámců, aby bylo možno použít finanční balíčky.

4.8 Ve strategii pro vytápění a chlazení z roku 2016 (COM(2016) 51 final) byla zvláštní pozornost věnována přínosům plynoucím z renovace a z nahrazení systémů dálkového vytápění spolu s energií z obnovitelných zdrojů. Dálkové vytápění a městská řešení se obecně považují za infrastrukturní prvek systému budov, a proto jsou nutné zvláštní pobídky, aby se odrazily v územním plánování, a to tím, že se k nim tato směrnice jasně vyjádří.

4.9 Je třeba poznamenat, že cíle v oblasti klimatu a energetiky jsou spojeny s nízkouhlíkovými energetickými technologiemi a udržitelnějšími budovami, jež musí splnit cíle energetické účinnosti. To stále větší měrou závisí na klíčových základních technologiích v oblasti pokročilých materiálů (neželezné kovy, ocel, sklo, plasty atd.) a bez inovací nebude možné snížit energetickou náročnost budov. Přibližně 5 % pokročilých materiálů, jež se v současnosti vyrábí, se používá v nízkouhlíkových energetických technologiích a udržitelnějších budovách a tyto trhy se rychle rozvíjejí.

4.10 EU jako celek ztrácí vedoucí postavení v nízkouhlíkových energetických technologiích a v současnosti představuje její podíl méně než 15 % z pracovních míst v tomto odvětví (zhruba 1,1 milionu přímých a nepřímých pracovních míst). V oblasti pokročilých materiálů potřebných pro tyto technologie se EU rovněž potýká s rostoucí globální konkurencí a bez vhodných politik stimulační technologického rozvoje a tržní poptávky budou inovace a výroba nadále odcházet z EU. Dále nesmí být opomenuta odborná příprava v oblasti nových dovedností, které jsou v těchto vysoce specializovaných odvětvích nezbytné.

4.11 EHSV podporuje rozvoj elektromobility pro účely rozsáhlejší dekarbonizace ekonomiky, klade si však otázku, zda je nutná tak vysoká přesnost a jaký dopad budou mít taková opatření na cenovou dostupnost bydlení a komerčních prostor a na svobodnou volbu veřejných orgánů při rozvíjení elektromobility. Další důležitá související oblast – skladování energie – je sice uvedena v důvodové zprávě, ale směrnice se jí nezabývá, ačkoliv je pravděpodobné, že se bude jednat o rychle se rozvíjející a cenově dostupnou technologii.

4.12 Stejně tak růst, k němuž dochází v oblasti decentralizované výroby energie z obnovitelných zdrojů, vytváří možnosti propojení s opatřeními pro energetickou účinnost budov nezapojených do rozvodné sítě zemního plynu a přispívá k přechodu na obnovitelné zdroje energie v oblasti vytápění a chlazení. Tyto možnosti by měly být konkrétně podpořeny.

4.13 Změny týkající se posílení závazku v oblasti inteligentních budov (veřejných, komerčních a obytných) jsou poměrně skromné a měly by být konkrétnější a rozsáhlejší.

4.14 Návrh „ukazatele inteligence“ k měření schopnosti budov využívat IKT a elektronické systémy k optimalizaci provozu a jejich interakce se sítí vyžaduje další rozpracování, ale jako princip je vítaný. Cílem by mělo být vytvořit transparentní a účelný ukazatel s přidanou hodnotou pro certifikát energetické náročnosti, ale bez zbytečného shromažďování dalších údajů nebo analytické zátěže. Tento ukazatel musí odrážet nejen schopnost obyvatel budovy posoudit energetickou účinnost, ale také řídit a usnadňovat jejich vlastní výrobu a spotřebu energie z obnovitelných zdrojů a snížit účty za energie.

4.15 Energetická chudoba je identifikována jako problém, jenž by se měl řešit stanovením dílčích cílů ukazujících dosažený pokrok v dekarbonizaci fondu budov. Směrnice nicméně neobsahuje žádný podpůrný politický rámec pro vypracování nákladově efektivního přístupu k energetické chudobě samotné, jejíž jednou z mnoha příčin je energetická neúčinnost obytných budov. EHSV je přesvědčen, že by mohl být touto směrnicí zaveden, a navrhuje, aby byl do ní zařazen návrh souboru nových změn týkajících se tohoto tématu, které by se vztahovaly k příslušným článkům směrnice z roku 2012. To by podpořilo požadavky vůči členským státům v návrhu nařízení o správě energetické unie, aby posoudily a upřesnily politiku, opatření a kroky k řešení problému energetické chudoby.

4.16 EHSV proto doporučuje, aby směrnice uvedla kritéria, která by měla být zohledněna v referenční definici energetické chudoby, a rovněž navrhla vlastní referenční definici. Členské státy by ji nemusely závazně přijmout pro vnitřní účely, ale objasnila by se tak kritéria, jimiž by se musely při podávání zpráv řídit vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu. Tato definice umožnila některým zemím posoudit pokrok – nebo jeho absenci – v boji proti energetické chudobě, ale EHSV uznává, že komplexní charakter příčin tohoto problému může vyžadovat upřednostnění specifických vnitrostátních faktorů.

4.17 EHSV proto vyzývá členské státy, aby přijaly plně koordinovaný přístup k energetické chudobě a chápaly úlohu a účinnost, kterou mají nejen energeticky účinné budovy, ale také finanční zásahy (včetně sociálních sazeb a metod omezování chudoby), poradenské služby pro volbu dodavatelů a sazeb a informace o jednoduchých opatřeních na úsporu energie. Aby se co nejvíce zvýšila účinnost a účelnost, je zásadní nejen poskytování poradenství, ale také opatření koordinovaná prostřednictvím nezávislého jednotného kontaktního místa nebo agentury se zaměřením na spotřebitele.

4.18 Různé nezávislé studie a zprávy předložené Komisi ukázaly, že členské státy provádějí požadavky směrnice o energetické náročnosti budov s rozdílnou rychlostí a účinností. Mezi problematické aspekty mj. patří:

- problémy s prováděním ve vnitrostátním právu a s výkladem, jež se Komise nadále snaží řešit prostřednictvím mechanismů prosazování. Několik členských států žádá větší uznání ústředního významu energetické účinnosti budov pro dosažení cílů v oblasti energetiky a klimatu a závazku plnit vnitrostátní strategie renovace. EHSV by chtěl vyzvat GŘ pro energetiku, aby pokračovalo v bdělém dohledu nad prováděním a nadále pohotově iniciovalo řízení o nesplnění povinnosti,
- kvalita a srovnatelnost certifikátů energetické náročnosti. Užitečná by byla konkrétní harmonizace požadavků EU na kvalifikované odborníky a vydavatele certifikátů a zavedení kontroly kvality certifikátů energetické náročnosti. Vítané by bylo také, aby certifikáty energetické náročnosti obsahovaly další technické informace a doporučení zlepšení,
- EHSV konstatuje, že metoda propojení finančních pobídek s certifikáty energetické náročnosti uvedená ve směrnici umožňuje vyplácet finanční pobídky až následně, neboť platba závisí na porovnání stavu „před“ a po“ získání certifikátu energetické náročnosti. Z hlediska energetické účinnosti je to kontraproduktivní, neboť renovace závislé na podpoře budou provedeny pouze v případě, že si vlastník bude jistý, že podporu získá ještě před zahájením renovace,
- využití evropských strukturálních a investičních fondů a zvláště Fondu soudržnosti. Minimální podíl prostředků z Evropského fondu pro regionální rozvoj bude nasměrován na přechod na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích, avšak použití všech těchto prostředků na energetickou účinnost budov se mezi jednotlivými členskými státy velkou měrou liší. Jsou k dispozici jasné pokyny k výkladu, ale je nezbytné dále podpořit použití tohoto financování,
- podpora příslušného odborného školení v oblasti renovace budov, zejména mezi malými a středními podniky, jež představují 90 % evropských stavebních podniků.

4.19 Výbor poznamenává, že se očekává, že v programovém období 2014–2020 budou hrát hlavní roli v oblasti renovace a výstavby budov evropské strukturální a investiční fondy (ESI fondy), a zejména Fond soudržnosti. V současnosti je nezbytné překonat mnoho překážek, zejména omezený přístup k financování, vysoké vstupní náklady, poměrně dlouhou dobu návratnosti, vyšší vnímané úvěrové riziko spojené s investicemi do udržitelné energetiky, konkurující priority vlastníků nemovitostí atd. (Evropská komise: *Technical guidance – Financing the energy renovation of buildings with Cohesion Policy funding* – Technické pokyny – Financování energetické renovace budov finančními prostředky politiky soudržnosti). Iniciativa pro inteligentní financování inteligentních budov představuje pozitivní krok pro překonávání některých z těchto problémů a poskytuje možnost navázat na cíle Junckerova plánu, aby se do této oblasti nasměrovalo více investic.

4.20 Stanovení náležitých priorit a odpovědnosti místních vládních institucí je klíčem k zajištění toho, aby použití dostupných zdrojů programu přineslo maximální účinek jdoucí nad rámec minimálních požadavků (např. požadavky na energetickou náročnost, energetický audit atd.) stanovených na úrovni členských států a aby se úroveň poskytnutého financování zvyšovala s úrovní ambicí.

4.21 EHSV v tomto ohledu upozorňuje zejména na potenciál Paktu starostů a primátorů. V současnosti je do něj zapojeno více než 7 000 obcí a strany paktu se zavazují podniknout potřebná opatření v oblasti energetické účinnosti a energie z obnovitelných zdrojů přijetím akčních plánů udržitelné energetiky. Mobilizace měst, jež představují většinu našeho zastavěného prostředí, je místní iniciativou s globálním dopadem.

4.22 Záměry směrnice jsou velice vítány většinou zúčastněných stran z celého odvětví stavebnictví a zástupci vlastníků a nájemníků komerčních i obytných budov. K dalšímu pokroku v oblasti energetické účinnosti však bude nutná atmosféra spolupráce, dialog a pozitivní angažovanost.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepracované znění)

[COM(2016) 767 final – 2016/0382 (COD)]

(2017/C 246/09)

Zpravodaj: **Lutz RIBBE**Spoluzpravodaj: **Stefan BACK**

Konzultace	Evropský parlament, 1. 3. 2017 Evropská rada, 6. 3. 2017
Právní základ	Článek 194 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	11. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	108/1/2

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá předložení revidované směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Rozvoj energie z obnovitelných zdrojů má spolu s dalšími návrhy takzvaného „zimního balíčku“ zásadní význam pro dosažení cílů evropské energetické unie, cílů EU v oblasti zmírňování změny klimatu a cíle znovu se stát globální jedničkou v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Podíl energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie má v roce 2030 dosáhnout 27 %.

1.2. Pro dosažení cílů v oblasti zmírňování změny klimatu a pro omezení závislosti na dovozu má splnění cíle 27 % pouze podmíněčný význam. Na cíl 27 % je třeba pohlížet ve spojení s dalšími opatřeními zaměřenými na snížení emisí CO₂ (např. se zvýšením účinnosti), takže by mohl být skutečně dostačující, zejména pokud by právní předpisy v oblasti veřejné správy opravdu přiměly členské státy k tomu, aby případně přijaly další opatření. Pokud se na tento cíl pohlíží v souvislosti s ambicí hrát v oblasti energie z obnovitelných zdrojů hlavní roli a pokud se vezme v úvahu, že bez přezkumu směrnice by podle Komise podíl energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie dosáhl v roce 2030 až 24,7 %, je oprávněné se ptát, zda je cíl dostatečně ambiciózní.

1.3. I přes požadavky na plánování a sledování, jež jsou stanoveny v rámci navrhovaného systému správy energetické unie, EHSV znovu vyjadřuje své politování nad tím, že chybí závazné vnitrostátní cíle.

1.4. EHSV v zásadě souhlasí s tím, že obnovitelné zdroje energie musí přijmout podmínky trhu, nicméně časově neomezené dotování fosilních, jaderných či obnovitelných zdrojů energie vůbec nepřipouští, a to z více důvodů.

1.5. Uvádění obnovitelných zdrojů energie na evropské trhy s elektřinou však může být úspěšné pouze v případě, že budou vytvořeny stejné výchozí podmínky pro všechny zdroje energie. To, že energie z obnovitelných zdrojů stále ještě potřebuje podporu z veřejných prostředků, spočívá do značné míry v tom, že se na konvenční výrobu elektřiny poskytují vysoké dotace. Proto je nezbytně nutné, aby byla stávající narušení, jež znevýhodňují obnovitelné zdroje energie,

odstraněna například díky kombinaci zdanění energie a systému obchodování s emisemi pokrývající všechny externí náklady (viz stanovisko EHSV Přezkum směrnice o energetické náročnosti budov – dosud nezveřejněno v Úředním věstníku). EHSV zdůrazňuje, že při tom musí a mohou být co nejvíce minimalizovány dodatečné náklady pro spotřebitele a podniky.

1.6. Nová energetická politika by se měla zaměřit na tři „D“: decentralizaci, digitalizaci a demokratizaci. Energie z obnovitelných zdrojů vyžaduje také nové uspořádání trhu, které bude uzpůsobeno decentralizovaným strukturám výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů.

1.7. EHSV podporuje Komisi plánovaný rozvoj decentralizovaných a inteligentních tržních struktur, ale požaduje podstatně efektivnější provedení požadavku Komise, aby středobodem evropské energetické politiky byli spotřebitelé a občané. Rozvoj nových inteligentních tržních struktur by také mohl uvolnit „revoluční“ potenciál, který podle vyjádření Komise tkví v transformaci energetiky, a to způsobem, který maximalizuje sociální a regionální přínosy.

1.8. EHSV vítá, že jsou prozumenty uznáni za důležité hráče na novém trhu s energií, neboť je to krok směrem k energetické demokracii prostřednictvím posílení postavení velkých i malých spotřebitelů a občanů. Příležitosti, které jim tento návrh nabízí, sice představují oproti současnému stavu určitý pokrok, ale nejsou v žádném případě dostatečné, např. s ohledem na vymahatelné právo přístupu k veřejným distribučním či rozvodným sítím a jejich využívání. Proto lze návrh chápat pouze jako první etapu na dlouhé cestě k využití skutečného sociálního, ekonomického a regionálního potenciálu trhů zaměřených na prozumenta.

1.9. EHSV zdůrazňuje význam rychlého vytvoření a budování inteligentních sítí jako prostředku k zajištění stabilních a jistých dodávek, k integraci odvětví prostřednictvím začlenění kombinované výroby tepla a elektřiny, přeměny elektřiny na plyn a elektrických vozidel do distribuční soustavy i na mikroúrovni a k umožnění efektivního přímého („peer-to-peer“) obchodování, aby se prozumenty mohli plně a za rovných podmínek zapojit do trhu s elektřinou.

1.10. Digitalizace prozumentům teoreticky umožní podílet se nejen na výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů, ale také na obchodování s ní. EHSV proto důrazně doporučuje stanovit v tomto ohledu příslušné pozitivní právo.

1.11. Ačkoliv je potenciál obnovitelných zdrojů energie, mj. i bioenergie (včetně alternativních paliv), pro regionální ekonomiku zmíněn v bodech odůvodnění, v samotném legislativním textu zohledněn není. Odpovídající strategie propojující energii z obnovitelných zdrojů a regionální hospodářský rozvoj neexistuje. Uznán není ani zásadní význam měst, komunit a regionů a malých a středních podniků jakožto hnací síly přechodu na energii z obnovitelných zdrojů.

1.12. Propojení nové energetické politiky s regionálním rozvojem, které je nyní možné, je důležité nejen pro regionální hospodářství. Zapojení místních zainteresovaných stran do decentralizovaných projektů v oblasti energetiky má význam i pro zajištění přijetí. To, zda jsou větrné elektrárny ve vlastnictví mezinárodního soukromého akciového fondu nebo místních zainteresovaných subjektů, nemá žádný vliv na zmírňování změny klimatu nebo bezpečnost dodávek energie, pro přijetí větrných elektráren veřejností nicméně ano.

1.13. Energetická chudoba je sociální problém, který je třeba řešit prostřednictvím sociální politiky. EHSV ale upozorňuje na dosud nevyužitou možnost řešit tento problém kombinováním výroby tepla a elektřiny z obnovitelných zdrojů, úsporami energie, přesunutím zátěže a prozumentem (energií vyráběnou spotřebiteli). To předpokládá, že budou nalezena řešení, jak financovat počáteční investice, např. prostřednictvím sociálních fondů nebo investičních nástrojů, a budou odstraněny překážky bránící přístupu ke kapitálu díky systematickému politickému přístupu. Každý občan a spotřebitel v EU by měl mít možnost stát se prozumentem.

1.14. V názvu návrhu směrnice se sice hovoří o „podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů“, v samotném textu však nejsou uvedeny žádné konkrétní podpůrné nástroje. Odpovídající jasná pravidla jsou ale nezbytná k zaručení jistoty pro investory. Proto musí být konkrétně, jasně a podrobně stanoven režim podpory pro společnosti spotřebitelů vyrábějících energii a pro prozumenty. EHSV požaduje přepracování platných prováděcích pravidel státní podpory, tak aby zaručovala maximální právní jistotu při mobilizaci investic.

1.15. EHSV vítá cíl podporovat udržitelné biogenní zdroje energie a alternativní paliva, avšak lituje, že příslušná ustanovení návrhu nejsou zčásti dostatečně flexibilní, aby umožnila přizpůsobit využívání surovin a reziduí místním podmínkám. Při ukončení používání neudržitelných biopaliv se musí zamezit vytváření „utopených aktiv“ (sunk assets).

2. Obecné připomínky k podpoře obnovitelné energie

2.1. Podle názoru EHSV existují čtyři klíčové výhody, které mohou obnovitelné zdroje energie Evropské unii přinést. Komise se ve svém návrhu směrnice zabývá v podstatě pouze dvěma z nich, a to ještě zčásti příliš vágně.

a) Zmírňování změny klimatu

2.2. Obnovitelné zdroje energie hrají rozhodující roli v dosahování cíle více méně zcela dekarbonizovat evropský energetický systém. To však vyžaduje splnění dvou podmínek:

- je třeba dosáhnout významného pokroku, pokud jde o energetickou účinnost (viz stanovisko EHSV Přezkum směrnice o energetické účinnosti);
- doprava a odvětví vytápění a chlazení hrají významnou roli ve snižování emisí skleníkových plynů. Při transformaci odvětví vytápění a mobility s cílem dosáhnout větší udržitelnosti bude hrát důležitou roli použití elektřiny pocházející 100 % z obnovitelných zdrojů. Důležité jsou v tomto ohledu rovněž návrhy týkající se připojení vozidel s elektrickým pohonem do sítě, regulace spojení elektřiny a tepla a elektřiny a plynu a rozvoje inteligentních distribučních soustav ⁽¹⁾.

b) Bezpečnost dodávek

2.3. Obnovitelné zdroje energie budou nepostradatelným přínosem pro bezpečnost dodávek a sníží závislost na dovážené energii za předpokladu, že výroba, využití a přizpůsobení poptávky budou koordinovány. To však vyžaduje specifické pobídky. EHSV pochybuje o tom, že jsou podpůrná opatření uvedená v tomto návrhu a v návrhu o uspořádání trhu s elektřinou dostatečná. Vzhledem k problému výroby energie z obnovitelných zdrojů „bez mezních nákladů“ budou zřejmě potřebná další opatření.

c) Řešení problému energetické chudoby

2.4. Křivka nákladů spojených s obnovitelnými zdroji energie má klesající tendenci. Obnovitelné zdroje energie jsou levnější než kdy jindy a postupně se staly tak cenově výhodnými, že by již nyní mohly mít konstruktivní přínos ke zmírnění problému energetické chudoby. Velmi účinnou možností je v tomto ohledu rozvoj energie vyráběné spotřebiteli. Například studie Společného výzkumného střediska (JRC Scientific and policy reports – Cost Maps for Unsubsidised Photovoltaic Electricity) ukazuje, že již v roce 2014 by elektřina pocházející z vlastní výroby ze solárních zařízení byla pro 80 % Evropanů levnější než elektřina ze sítě. Evropská komise však zatím nevypracovala žádnou vhodnou strategii, aby občany na tuto možnost upozornila (viz TEN/598).

2.5. Přístup ke kapitálu je zvláště důležitý zejména pro skupiny s nižšími příjmy a bude nutné poskytovat náležitou podporu. Tento sociální aspekt není ošetřen ani v této směrnici, ani jinde v rámci zimního balíčku, a to přesto, že souvisí se splněním cíle Komise postavit občany do středu energetické politiky v souladu s články 17 a 21 návrhu.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 151.

2.6. V této souvislosti považuje EHSV za vhodné přezkoumat veškeré možnosti, jak poskytnout všem občanům, pokud je to jen možné, příležitost aktivně se zapojit do „energetického hospodářství“ jako rovnocenní účastníci trhu. To zahrnuje také zpřístupnění finančních prostředků Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) či jakékoli jiného investičního nástroje zvláště také v případě malých a velmi malých zařízení. Pokud by spotřebitelé s nízkými příjmy měli přístup ke kapitálu na decentralizovaná zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, získali by tak příležitost stát se prozumenty. Prostřednictvím tzv. čistého měření, které se praktikuje v některých členských státech, mj. v Itálii, Nizozemsku, Belgii (Valonsku), Polsku či Slovinsku, je možná přímá finanční úleva, což by mohlo zmírnit problém energetické chudoby.

d) **Regionální přidaná hodnota**

2.7. Obnovitelné zdroje energie jsou ze své podstaty regionální zdroje, které nyní mohou z technického hlediska využívat potenciálně všichni. To je důležité zejména v regionech se slabou infrastrukturou, kde je třeba poskytnout nové možnosti pro tvorbu hodnot. Evropská komise tento přínos zcela správně zmiňuje na několika místech v bodech odůvodnění.

2.8. Tvorba regionální přidané hodnoty však znamená záměrně strategicky zapojit místní a regionální zainteresované strany do hospodářských procesů a dát jim příležitost podílet se na jejich formování a tím i na hospodářském vývoji. Jedním z pozitivních vedlejších účinků je nejen lepší přijetí nezbytného rozvoje infrastruktury, ale i jeho spolufinancování.

2.9. EHSV nicméně postrádá jasnou strategii propojení regionálního rozvoje a zavádění energie z obnovitelných zdrojů. Členské státy měly vypracovat příslušné strategie již po přijetí původní směrnice o energii z obnovitelných zdrojů, to však nečinily.

3. **Obecné připomínky k návrhu směrnice**

3.1. EHSV soustavně vítá úsilí Komise vrátit EU postavení světového lídra v oblasti obnovitelné energie. Řada návrhů předložených v návrhu směrnice skutečně jde správným směrem (např. předvídatelnost režimů podpory včetně vyloučení retroaktivních opatření), nicméně hrozí nebezpečí, že rozvoj energie z obnovitelných zdrojů by mohl být i nadále narušován následujícími třemi zásadními nedostatky:

a) **Přiměřenost podpůrných nástrojů**

3.2. Navrhovaná směrnice vychází z cílů stanovených v říjnu 2014 Evropskou radou a aktualizuje dřívější cíl 20 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v roce 2020 na 27 % v roce 2030, tj. zvýšení o méně než 1 procentní bod ročně. Bez přezkumu směrnice by tento podíl činil v EU v roce 2030 zhruba 24,7 %, takže se usiluje o dodatečné zvýšení o 2,3 %.

3.3. Tato pomalá míra zvýšení by ale mohla znamenat, že k dosažení cílů energetického plánu do roku 2050 (COM (2011) 885 final) by pak mezi roky 2030 a 2050 muselo dojít k exponenciálnímu nárůstu podílu energie z obnovitelných zdrojů. K příslušným nezbytným opatřením by mohly patřit dodatečné hospodářské náklady. V každém případě by se rozvoji obnovitelných zdrojů energie měla věnovat mimořádná pozornost, aby bylo možné přijmout včasná a nákladově efektivní nápravná opatření.

3.4. V posouzení dopadů přiloženém k návrhu směrnice (SWD(2016) 418 final) se dospělo k závěru, že podpůrná opatření budou zapotřebí nejméně do roku 2030, a to v rámci stabilního právního rámce. EHSV se proto domnívá, že v tomto návrhu směrnice měla být načrtnuta zcela jasná podpůrná opatření, jež by bylo možné rychle a efektivně provést. Tato opatření však nejsou uvedena.

3.5. Uplatňování podpůrných mechanismů je úkolem členských států, které musí jednat v souladu s pravidly EU pro státní podporu. Stávající pravidla EU pro státní podporu však poskytují velmi omezený prostor a je naléhavě nutné je změnit.

3.6. Nynější platná pravidla EU pro státní podporu vedla mj. k výraznému omezení podpůrných nástrojů, které byly v minulosti účinné, jako například přednostní výkup a výkupní cena, jež hojně využívali zejména malí a noví účastníci trhu. Nové nástroje, jako jsou nabídková řízení, představují pro prozumenty, tj. spotřebitele vyrábějící energii, a pro další účastníky trhu zčásti téměř nepřekonatelné překážky.

3.7. Podpůrná opatření uvedená v návrhu se vztahují především k uspořádání trhu a některým obecným ustanovením o potřebě stabilních podpůrných opatření „v souladu s pravidly pro státní podporu“. To však samo o sobě nestačí. Podle EHSV je nutné, aby byl naléhavě proveden přezkum a) obecného nařízení o blokových výjimkách (nařízení (ES) č. 800/2008) a b) současných Pokynů pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 za účelem zajištění jejich slučitelnosti s cíli tohoto návrhu, a to zejména s ohledem na splnění požadavků prozumentů a malých a středních podniků.

3.8. Např. je nutné zvýšit výjimky pro malé projekty (body 125 a 127 Pokynů pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky) a zakotvit příslušné hodnoty do směrnice o obnovitelných zdrojích energie, aby bylo zajištěno, že vše bude naprosto jasné.

3.9. EHSV má pochybnosti ohledně toho, zda je účelné zavádět kvóty pro přístup k systémům podpory pro zařízení v jiných členských státech, zejména vzhledem k cíli podporovat decentralizovanou výrobu energie z obnovitelných zdrojů a regionální hospodářský rozvoj.

b) Narušení trhu jsou překážkou pro energii z obnovitelných zdrojů

3.10. Poselství celého zimního balíčku by nemohlo být jednoznačnější: filozofií Evropské komise je to, že od této chvíle resp. co nejrychleji budou obnovitelné zdroje energie muset přijmout podmínky trhu. Tento přístup lze v zásadě uvítat, bude však problematický, pokud nebudou napravena dvě stávající zásadní narušení trhu. Za prvé stále ještě existuje a) přímá státní podpora pro elektrárny využívající fosilní paliva a kromě toho je b) internalizace externích nákladů stále naprosto nedostatečná. Elektřina vyrobená v elektrárnách využívajících fosilní paliva a jiné formy energie získávané z fosilních zdrojů mají tedy oproti energii z obnovitelných zdrojů, která nepřináší žádné nebo pouze velmi nevýznamné externí náklady, systematickou výhodu. Mezinárodní měnový fond (MMF) předpokládá světové dotace na „špinavou“ energii v hodnotě 5,3 bilionu USD ročně, přičemž hodnota pro EU je vypočtena na přinejmenším 330 miliard USD ročně.

3.11. Přestože jsou tato narušení trhu znevýhodňující energii z obnovitelných zdrojů dobře známa po mnoho let a přestože bylo přislíbeno, že tyto nerovné výchozí podmínky budou ukončeny, bylo učiněno jen velmi málo. A to je největší nedostatek, který je překážkou pro energii z obnovitelných zdrojů a musí být odstraněn!

3.12. Je zvláštní, že se na druhé straně nedávno objevila kritika narušení trhu údajně způsobeného podporou obnovitelných zdrojů energie. To však není přesné. Skutečnost, že podpora obnovitelných zdrojů energie je v současné době stále nutná, je totiž do značné míry důsledkem subvencování konvenční výroby energie. Jinými slovy: pokud by byly ukončeny dotace na výrobu energie v elektrárnách využívajících fosilní zdroje, a byly by tedy zajištěny skutečně rovné výchozí podmínky, stala by se velká část podpory určená na energii z obnovitelných zdrojů zbytečnou. EHSV opakuje svůj postoj, že je mj. s pomocí tržních nástrojů nutné vytvořit rovné podmínky, které by zamezily narušení trhu a energii z obnovitelných zdrojů již neznevýhodňovaly (viz stanovisko EHSV Přezkum směrnice o energetické náročnosti budov).

c) Současný trh s elektřinou je nevhodný pro energii z obnovitelných zdrojů

3.13. Starý energetický průmysl se vyznačuje poměrně malým počtem výrobních jednotek, přičemž každá má vysokou kapacitu. Energetický systém utvářený energií z obnovitelných zdrojů se naproti tomu vyznačuje spíše menšími, decentralizovanějšími výrobními kapacitami.

3.14. EHSV již vyjádřil své názory ⁽²⁾ na případné nové koncepce uspořádání obchodu s elektřinou v decentralizovaných systémech, mj. i na „buněčný přístup“. Tyto koncepce jsou založeny na principu, že i malí účastníci trhu by měli být schopni komunikovat přímo mezi sebou a obchodovat s energií. Nemusí se tudíž jednat jen o lepší možnosti výroby, ale i o účast na obchodování.

3.15. Takovéto přímé („peer-to-peer“) transakce by umožnily širokému okruhu společnosti podílet se nejen na výrobě a vlastní spotřebě, ale i na aktivní správě také menších energetických jednotek a energetických jednotek na regionální úrovni, čímž by se otevřely zcela nové příležitosti pro zvyšování přidané hodnoty. To se týká i integrace odvětví, protože teplo a energie potřebná pro mobilitu představují v mnoha případech místní komodity vyráběné a spotřebovávané v malých jednotkách.

3.16. EHSV poukazuje na to, že kvůli administrativním překážkám a obecně nedostatečné regulaci jsou přímé („peer-to-peer“) transakce v současné době v mnoha členských státech nemožné. Předmětný návrh směrnice a návrh na uspořádání trhu s elektřinou by to měly změnit, EHSV však v obou návrzích nachází velké nedostatky.

3.17. Otevření trhů s elektřinou přímým („peer-to-peer“) transakcím v celé EU by pomohlo uvolnit obrovský společenský a energetický potenciál energie z obnovitelných zdrojů. Komise tuto skutečnost přehlíží a nebere v úvahu zcela praktické překážky, jako jsou limity pro obchodování s energií, čímž promarnuje velkou příležitost, jak evropským občanům, velkým i malým prozumentům a malým a středním podnikům zajistit mnohem lepší pozici na trhu s elektřinou, větším subjektům umožnit vývoz „energetických řešení“ na mimoevropské trhy a obecně podstatným způsobem zvýšit všeobecné přijetí energetické transformace společnosti.

4. Konkrétní připomínky k textu směrnice

a) *Neexistující závazné vnitrostátní cíle*

4.1. EHSV opakuje svou výtku ⁽³⁾, že nová směrnice na rozdíl od směrnice z roku 2009 nestanoví žádné závazné vnitrostátní cíle. Stále má pochybnosti o tom, zda může plánovaný proces řízení „motivovat“ k větší aktivitě zejména ty členské státy, které jsou proti závazným vnitrostátním cílům. V návrhu neexistuje žádné ustanovení o zvláštním nástroji, který by zasáhl v případě, že cíl ve výši 27 % nebude splněn (viz stanovisko EHSV Správa energetické unie). EHSV na druhou stranu uznává kolektivní odpovědnost uvedenou v článku 3 návrhu směrnice, neboť v souladu s navrhovaným nařízením o správě jsou stanoveny finanční sankce pro případ, že tyto cíle nebudou kolektivně splněny prostřednictvím vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu. To, jak by se toho mělo dosáhnout, však zůstává nejasné.

b) *Neexistence strategie regionálního rozvoje*

4.2. Komise podle EHSV podceňuje důležitost aktivní účasti místních a regionálních zainteresovaných stran jak v souvislosti s přijetím zaváděné politiky, tak z hlediska důsledků pro regionální ekonomiku. Už jen předpokládaný růst elektromobility otevře obrovské příležitosti pro regionální ekonomiku, za předpokladu, že se nezbytný rozvoj výrobní a distribuční infrastruktury důsledně zaměří na decentralizované provozní modely ⁽⁴⁾.

4.3. To by také přispělo k přiblížení se cíli využívat energii z obnovitelných zdrojů způsobem, který daňové poplatníky a spotřebitele finančně příliš nezatíží. Přitom však nesmí jít pouze o ceny elektřiny, ale o celkovou národní a také regionální ekonomickou perspektivu. Například by měl být zohledněn aspekt nových pracovních míst na regionální úrovni (viz 49. bod odůvodnění). Výbor upozorňuje na dosavadní tendence mnoha členských států a) ukládat zbytečnou a neodůvodněnou zátěž na decentralizovaně vyráběnou a spotřebovávanou energii a b) zcela přehlížet regionální aspekty.

4.4. Kromě toho neberou předpisy členských států ve většině případů v úvahu náklady na distribuční soustavu a systémové náklady. EHSV je přesvědčen o tom, že decentralizovaná řešení v konečném důsledku snižují náklady na distribuční soustavu a systémové náklady, a v této souvislosti podporuje názor vyjádřený Komisí v 52. bodě odůvodnění.

⁽²⁾ Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 13 a Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 78.

⁽³⁾ Úř. věst. C 291, 4.9.2015, s. 8.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 78.

4.5. Tento bod odůvodnění je převzat ze směrnice 2009/28/ES, aniž by v posledních letech vedl k vypracování odpovídajících strategií pro jednotlivé regiony v členských státech. EHSV zaznamenal (Nová budoucnost pro energetiku: občanská společnost jako hlavní aktér výroby energie z obnovitelných zdrojů – Studie EHSV o úloze občanské společnosti v provádění směrnice EU o energii z obnovitelných zdrojů), že předpisy a podpůrné programy v mnoha členských státech nezohledňují místní a regionální aspekty a že mnohé národní vlády a správní orgány dokonce cítí evropské právo k ospravedlnění této skutečnosti. Je tedy potřeba vyžadovat i v tomto ohledu větší upřesnění. Návrh sice vytváří formální podmínky pro decentralizaci a regionální rozvoj, nicméně neobsahuje žádnou povinnost zavést příslušnou ucelenou strategii. Uvádění zásad bez dostatečného právního základu není podle názoru EHSV v souladu s účinnou legislativou.

4.6. Za účelem upřesnění 49. bodu odůvodnění by Komise měla v člancích návrhu rozvinout, co je ve směrnici míněno tím, že „Komise a členské státy by proto měly podporovat rozvojová opatření na národní a regionální úrovni (...) a podporovat využívání strukturálních fondů politiky soudržnosti v této oblasti“. Také přesný obsah 50. bodu odůvodnění je nejasný, když se uvádí toto: „[...] je nutné zohlednit pozitivní vliv na možnosti regionálního a místního rozvoje, vývozní možnosti, sociální soudržnost a možnosti zaměstnání, zejména pokud jde o malé a střední podniky a nezávislé výrobce energie.“ A konečně v 52. bodu odůvodnění – „[...] umožnit rozvoj decentralizovaných technologií obnovitelných zdrojů energie [...], a to bez diskriminace a aniž by bylo bráněno financování investic do infrastruktury“ – EHSV vítá podporu decentralizovaných přístupů, ale i zde je potřeba dalšího objasnění a upřesnění.

c) *Potřeba jasnějších pravidel pro prozumenty a práv spotřebitelů*

4.7. Je pozitivní, že jsou alespoň zčásti definovány pojmy „ústřední vytápění“, „samospotřebitelé energie z obnovitelných zdrojů“, „vlastní spotřeba energie z obnovitelných zdrojů“, „malé a střední podniky“ a „komunity obnovitelné energie“ (článek 21), které jsou tímto uznány jako právní pojmy relevantní pro oblast energetické politiky a regulace. Nejasnosti v terminologii v minulosti vedly k výrazné investiční nejistotě. S tím jsou však spojeny dva problémy. Na jedné straně stále chybí jasná definice „prozumu“ (výroby spojené se spotřebou) a navrhované definice nejsou v zimmím balíčku vždy používány důsledně. Na straně druhé není právní podstata, kterou se směrnice zabývá, vhodná k uplatnění těchto konceptů v praxi. Působnost těchto pravidel závisí na účinném provedení. EHSV lituje, že Komise nenavrhl jasné pokyny pro toto provedení.

4.8. Samospotřebitelé energie z obnovitelných zdrojů:

- EHSV vítá ustanovení týkající se samospotřebitelů v čl. 21 odst. 1 až 3. Tato ustanovení by však mohla zůstat neúčinná, pokud článek celkově nevysvětlí, co je míněno tím, že spotřebitelé „mají nárok provozovat vlastní spotřebu a prostřednictvím smluv o nákupu energie prodávat svou přebytečnou produkci elektřiny z obnovitelných zdrojů, aniž by se na ně vztahovaly nepřiměřené postupy a platby, jež nejsou nákladově efektivní“. Odkaz na jejich práva coby spotřebitelů by měl být doplněn o odkaz na kapitolu III návrhu směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, v němž by mělo být uvedeno, jaká konkrétní práva skutečně mají spotřebitelé energie, kteří spotřebovávají vlastní vyrobenou elektřinu, a jak mohou tato práva uplatňovat, a to včetně práva využívat přímé („peer-to-peer“) transakce.
- Komise by měla např. rovněž vyjasnit, že vlastní spotřeba (samospotřeba) elektřiny bez použití infrastruktury by měla být podobně jako vlastní spotřeba (samospotřeba) tepla osvobozena od daní a poplatků.
- Ustanovení, že samospotřebitelé nejsou za určitých podmínek považováni za klasické dodavatele energie, jde správným směrem, musí však být upřesněno. „Vlastní spotřeba“ a „dodávky“ jsou totiž odlišné věci. Limity uvedené v návrhu směrnice jsou příliš nízké. S ohledem na skutečné obchodní modely – v souvislosti s pravidly pro malé projekty uvedené v bodech 125 a 127 současných Pokynů pro státní podporu – by přiměřené limity byly 20 MWh (6 000 MWh v případě větrné energie) pro domácnosti a 1 000 MWh (36 000 MWh v případě větrné energie) pro právnické osoby.
- Ustanovení, že samospotřebitelé obdrží za elektřinu, kterou dodávají do distribuční soustavy, odměnu odrážející tržní hodnotu, vyžaduje zavést definici pojmu „tržní hodnota“. Není vhodné ji určovat na základě cenové hladiny na velkoobchodním trhu, pokud je trh narušen dotacemi na výrobu energie z fosilních paliv. Kromě toho by výše odměny měla zohledňovat i stav celého systému (mj. pokud jde o vytížení sítě), aby byli samospotřebitelé motivováni ke skladování energie nebo k přesunutí zátěže „ve prospěch systému“.

EHSV vítá návrh ohledně dodávek do budov uvedený v odstavci 2, protože by tak byla odstraněna léta přetrvávající hluboká nespravedlnost.

4.9. Pokud jde o administrativní požadavky a povolení, EHSV konstatuje, že záměry navrhované v člancích 15 a 16 jsou v zásadě správné, existuje však celá řada problémů s navrhovaným textem. Za prvé, pojem „decentralizovaná zařízení“ uvedený v čl. 15 odst. 1 písm. d) je příliš neurčitý a je zapotřebí jej definovat. Za druhé, členským státům se pravidelně nedaří plnit kýžené zrovnoprávnění spotřebitelů vyrábějících energii s velkými účastníky trhu. Často je to kvůli výkladu pravidel státní podpory. Tohoto rovného postavení tedy nebude dosaženo, dokud nebudou vyjasněna pravidla týkající se malých projektů, vlastní spotřeby a prozumu. Komise zde musí naléhavě jednat. Za třetí, návrhy v člancích 15 a 16 se týkají pouze výroby. Aby mohly subjekty na trhu, jako například společnosti spotřebitelů vyrábějících energii, získat plný přístup na trh s energií, a především aby mohly provádět přímé („peer-to-peer“) transakce, potřebují zjednodušené postupy také pro skladování elektřiny, obchodování a vlastní spotřebu.

4.10. Ve vztahu k „zárukám původu“ v článku 19 nezohledňuje návrh dostatečným způsobem stávající selhání trhu. Návrh sice chce, aby možnost volby pro spotřebitele motivovala k rozvoji kapacit energie z obnovitelných zdrojů, platné právní předpisy EU přesto nijak nezakazují zavádějící nabídky propagující „zelenou elektřinu“. Dodavatelé mohou využívat záruky původu k tomu, aby jejich produkt vypadal jako „zelený“, zatímco nadále vyrábějí, nakupují a prodávají energii z neobnovitelných zdrojů. Budoucí právní předpisy EU by měly pověřovat vnitrostátní regulační orgány ke stanovení závazných požadavků pro všechny účastníky trhu, kteří nabízejí tarify „zelené elektřiny“. Dodavatelé by měli doložit ekologickou přidanou hodnotu takovýchto tarifů. Návrh Komise by však mohl ještě zvýšit zmatení spotřebitelů a spustit záplavu záruk původu. Kromě toho by sdružení prozumentů, jež svou elektřinu prodávají na trhu přímo, měla být osvobozena od povinnosti prokazovat původ své elektřiny, jelikož je její původ díky prozumu resp. díky tomu, že se jedná o energii vyráběnou spotřebiteli, zřejmý.

d) Ambicióznější cíle a větší flexibilita u biopaliv a alternativních paliv

Biopaliva

4.11. Podle EHSV je přístup návrhu k biopalivům příliš neflexibilní. Záměr neohrozit výrobu potravin je důležitý, stejně tak důležité je však také optimální využívání dostupných zdrojů. EHSV proto trvá na svém názoru, že by se mělo dále rozvíjet využívání těch biopaliv, která nepocházejí ze zemědělských výrobků ani z využívání půdy, jež by mělo dopad na produkci potravin, nýbrž která pocházejí z jiných zdrojů, například z odpadních produktů, vedlejších výrobků a odpadu, mimo jiné z lesnictví (viz stanovisko EHSV Dekarbonizace dopravy)⁽⁵⁾. EHSV kromě toho zdůrazňuje, že by se pokud možno mělo zamezit ztrátám na majetku, k nimž by mohlo dojít v důsledku opatření zaměřených na postupné rušení.

4.12. Ve svém stanovisku Nepřímé změny ve využívání půdy/biopaliva⁽⁶⁾ ze dne 17. dubna 2013 se EHSV tázal, jaký kvantitativní přínos by mohla mít „moderní biopaliva“ a za jakou cenu. Tyto otázky dosud nebyly zodpovězeny.

4.13. EHSV rovněž poukázal na to, že např. intenzivnější pěstování a využívání olejnin v rámci zvláštních udržitelných metod pěstování (tj. pěstování smíšených kultur) by mohlo nabídnout možnosti velmi užitečného využití, jako například pro provoz zemědělských a lesnických strojů. Nicméně toto je další oblast, v níž, jak se zdá, Komise zatím nemá vhodnou strategii, a návrh směrnice tento problém neřeší.

4.14. EHSV považuje za důležité zachovat flexibilitu, pokud jde o omezování biopaliv, biokapalin a paliv z biomasy vyrobených z potravinářských a krmných plodin, za předpokladu, že budou splněna kritéria udržitelnosti stanovená v článku 27 návrhu.

4.15. EHSV důrazně podporuje požadavky stanovené v čl. 26 odst. 5 s cílem zajistit udržitelné lesní hospodářství. EHSV doporučuje přeformulovat definici „povolení k těžbě“ stanovenou v čl. 2 písm. jj), tak aby zahrnovala všechny formy právně platných povolení k těžbě lesní biomasy.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 56.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 56.

Elektromobilita

4.16. Kvóty, jež směrnice stanovuje pro alternativní paliva, náležitě nezohledňují významný růstový potenciál elektromobility. Elektromobilita je vzhledem k rostoucímu podílu energie z obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny využívána také díky její flexibilitě, a je-li ze strategického hlediska řádně provedena, může hrát důležitou roli v rozvoji struktury pro výrobu energie spotřebiteli.

4.17. Kromě kvót pro alternativní paliva – v neposlední řadě na základě odvětvových a regionálních politik a s cílem ukončit evropskou energetickou závislost – by možný cíl pro podíl elektromobility využívající elektřinu vyrobenou z obnovitelných zdrojů mohl být 10 až 20 % do roku 2030. Je také důležité, aby kritéria udržitelnosti v článku 27, týkající se maximálního podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie, byla použita také pro odvětví dopravy, aby se zabránilo nadměrnému omezování používání biopaliv v dopravě.

e) Nové impulsy pro energii z obnovitelných zdrojů v odvětví vytápění a pro ústřední vytápění*Plyn a vytápění*

4.18. Zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů na vytápění a chlazení v každém členském státě minimálně o 1 procentní bod, které se navrhuje v článku 23, není dostačující. Ke splnění cílů v oblasti klimatu by bylo zapotřebí vytyčit podstatně vyšší cíle.

4.19. Posouzení nutnosti rozšířit infrastrukturu plynárenské sítě s cílem usnadnit začlenění plynu z obnovitelných zdrojů energie, které je stanoveno v čl. 20 odst. 1, dává smysl, je však třeba mít na paměti, že plyn je rovněž omezeným fosilním zdrojem energie. V tomto ohledu se odkazuje na stanovisko Bezpečnost dodávek zemního plynu⁽⁷⁾. Při stanovení kritérií pro posuzování je třeba dbát na to, aby byl zohledněn aspekt integrace odvětví.

4.20. EHSV vítá návrhy uvedené v čl. 20 odst. 3 a článku 24 na posílení koncepcí ústředního vytápění, neboť se jedná o důležitý způsob rozvoje integrace odvětví, řešení problému energetické chudoby a posílení regionální ekonomiky. Zároveň konstatuje, že integrovaná místní a regionální řešení často ztroskotají kvůli vnitrostátním předpisům.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 70.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance Čistá energie pro všechny Evropany

[COM(2016) 860 final]

(2017/C 246/10)

Zpravodaj: **Ulrich SAMM**

Spoluzpravodaj: **Toni VIDAN**

Konzultace	Evropská komise, 17. 2. 2017
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	11. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	136/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá balíček předpisů v oblasti „čisté energie“, který má za cíl zrychlit, transformovat a konsolidovat přechod hospodářství EU na čistou energii, aniž by ztrácel ze zřetele důležité cíle hospodářského růstu a tvorby pracovních míst.

1.2. Podle tohoto balíčku musí být ve středu zájmu energetické unie občané, což znamená jejich aktivní zapojení do procesu přechodu a především zavedení politického rámce s takovými podmínkami, jež zajistí cenově přijatelné náklady na energii všem složkám společnosti, včetně jejich zranitelných skupin. EHSV tyto zásady podporuje, ale vyjadřuje obavu, zda jsou předložené návrhy právních předpisů dostatečně konkrétní, aby je naplnily.

1.3. EHSV by chtěl zdůraznit skutečnost, že „čistá energie“ neprospívá pouze světovému klimatu, ale zejména kvalitě ovzduší v místním měřítku, čímž přispívá k lepšímu a zdravějšímu životnímu prostředí pro všechny.

1.4. Tento balíček představuje jednu ze součástí plnění závazků EU plynoucích z Pařížské dohody o zmírnění změny klimatu z roku 2015. Klíčovou roli budou hrát technologie výroby energie z obnovitelných zdrojů a energeticky účinné výrobky a služby, je však potřeba si uvědomit, že k rovným podmínkám, za nichž by obnovitelné zdroje energie dokázaly přežít bez zvláštní podpory, máme zatím ještě daleko.

1.5. EHSV vítá jednotlivé složky balíčku týkající se vytápění a chlazení budov, ekodesignu, trhu s elektřinou a dopravy, jež míří správným směrem. Je však znepokojen tím, že ačkoliv balíček představuje velký krok vpřed, je stále zapotřebí vyvíjet značné úsilí o dosažení přijatelné úrovně rovných podmínek pro všechny účastníky trhu s energií a současně zajistit posun k hospodářství založenému na energii bez emisí uhlíku.

1.6. EHSV oceňuje optimistický scénář vylíčený v balíčku a poměrně pozitivní předpoklady ohledně růstu průmyslové produkce v oblasti technologií výroby energie z obnovitelných zdrojů a energeticky účinných technologií a ohledně počtu pracovních míst, jež by mohla vzniknout. EHSV by však také chtěl zdůraznit, že jsou zde závažná rizika a nebezpečí, zvláště bude-li transformace probíhat příliš rychle nebo příliš pomalu a bez integrovaného plánování. Příležitosti i rizika byly náležitě zohledněny.

1.7. Mnohem důkladnější promyšlení, než je tomu v předkládaném balíčku, si zasluhuje zejména náročný úkol transformace ekonomiky regionů, jež v současnosti závisí převážně na uhelném průmyslu.

1.8. Evropská rada rovněž vytyčila za cíl, aby podíl energie z obnovitelných zdrojů spotřebované v EU v roce 2030 činil alespoň 27 %. Tento minimální cíl je závazný na úrovni celé EU, avšak nepřenáší se do závazných cílů na vnitrostátní úrovni. EHSV lituje, že v současnosti mezi členskými státy neexistuje konsensus ohledně společné energetické politiky a zejména vnitrostátních cílů. Komise chce tento problém řešit zavedením systému správy integrovaných vnitrostátních plánů pro energetiku a klimát, v jejichž rámci se členské státy zavážou přispívat.

1.9. EHSV považuje návrh týkající se správy energetické unie za nejobtížnější a současně nejdůležitější součást balíčku předpisů v oblasti „čisté energie“. Je navrhovaným nařízením hluboce znepokojen. Konečný obsah národních plánů a příspěvků členských států závisí na uspokojivé dohodě s Komisí, a té lze dosáhnout s pomocí konzultací, postoje a vlivu veřejnosti a tlaku partnerů. Chybí zejména podrobný popis „opatření“, např. finanční platformy, jež má Komise k dispozici v případě, že nebudou splněny obecné cíle.

1.10. Klíčovou zásadou návrhu, která má plnou podporu EHSV, je „energetická účinnost na prvním místě“. Energetická účinnost je však prostředkem modernizace evropského hospodářství, nikoli nástrojem ke zmírňování energetické chudoby. Předpokládat opak je zavádějící, jelikož energetická účinnost vyžaduje investice, jež nemusí být v možnostech zranitelných spotřebitelů.

1.11. EHSV s potěšením konstatuje, že Komise v současné době zřizuje středisko pro sledování energetické chudoby, jak již sám navrhoval v roce 2013. To by mohlo být klíčové pro zaujetí koordinovaného přístupu k energetické chudobě a přijetí různých opatření, jako jsou např. sociální sazby, opatření ke zmírnění chudoby, poradenství pro spotřebitele nebo energetická účinnost.

1.12. EHSV vyjadřuje obavy ohledně finanční podpory balíčku v atmosféře veřejných úsporných opatření a nízkého růstu v EU a ohledně toho, zda předpokládané prostředky EU (a jejich pákový efekt) budou k dosažení cílů stačit.

2. Úvod

2.1. Toto stanovisko se zabývá balíčkem předpisů *Čistá energie pro všechny Evropany* jako celkem, zatímco jeho konkrétním částem v souvislosti s návrhy jednotlivých právních předpisů týkajících se energetické účinnosti, energie z obnovitelných zdrojů, fungování trhu s elektřinou, bezpečnosti dodávek energie a pravidel správy energetické unie se věnuje řada dalších stanovisek (TEN/617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 625 a NAT/702).

2.2. Balíček předpisů v oblasti čisté energie původně nebyl zamýšlen jako balíček, nýbrž řada návrhů předpisů. Vzhledem ke vzájemným souvislostem těchto návrhů však EHSV na jedné straně vítá, že bylo rozhodnuto je spojit do jednoho balíčku, na druhé straně ale kritizuje nesmírný rozsah balíčku, který čítá tisíc stran, protože komplikuje účast veřejnosti a občanské společnosti na podrobném prozkoumání a důkladném projednání návrhu.

2.3. Je důležité nezapomínat na to, že projekt energetické unie se už určitou dobu rozvíjí a že předchozí balíčky (např. o bezpečnosti dodávek plynu) už byly předloženy, přičemž výrazným stimulem byly klíčové problémy změny klimatu a bezpečnosti dodávek paliv.

2.4. Balíček předpisů v oblasti čisté energie pokrývá všech pět klíčových rozměrů evropské energetické unie:

- bezpečnost dodávek energie,
- vnitřní trh s energií,
- energetickou účinnost,
- dekarbonizaci,
- výzkum, inovace a konkurenceschopnost.

2.5. Sdělení Čistá energie pro všechny Evropany slouží také k předložení určité vize či zastřešujícího objasnění smyslu energetické unie.

3. Obecné připomínky

3.1. Balíček předpisů má za cíl urychlit transformaci energetiky, aniž by se ztrácely ze zřetele důležité cíle hospodářského růstu a tvorby pracovních míst. Hlavními důvody vzniku balíčku jsou:

- První globální dohoda (Paříž 2015) o zmírňování dopadu změny klimatu, která vstoupila v platnost dne 4. listopadu 2016. Plnění ambiciózních závazků EU do značné míry závisí na úspěšném přechodu na systém čisté energie.
- Odvětví energetiky má ústřední význam pro rozvoj evropského hospodářství. Energetická účinnost proto hraje klíčovou roli v podpoře ostatních hospodářských odvětví. Rozvoj technologií výroby energie z obnovitelných zdrojů a energeticky účinných výrobků a služeb dal vzniknout novým podnikům, zatímco jiné modely podnikání v odvětví energetiky se potýkají s rostoucími problémy. Pro politiku EU je rozhodující dosáhnout vzniku nových vysoce kvalifikovaných pracovních míst a podporovat úspěchy podniků v EU.
- Dalším klíčovým cílem je zajistit, aby přechod na systém čisté energie měl pro evropské obyvatele pozitivní dopady. To je vzhledem k velkým rozdílům mezi členskými státy a nutností zapojit všechny složky společnosti, včetně jejich zranitelných skupin, velmi náročný úkol.

3.2. EHSV tuto strategii podporuje, jak je zřejmé z řady předchozích stanovisek k této problematice ⁽¹⁾.

3.3. EHSV vítá tento balíček legislativních návrhů a zjednodušujících opatření, jejichž účelem je zrychlit, transformovat a konsolidovat přechod hospodářství EU na čistou energii. Vítá zejména skutečnost, že se odvětví vytápění, chlazení a dopravy v současnosti přikládá stejný význam jako výrobě elektřiny.

3.4. Sdělení Komise *Čistá energie pro všechny Evropany* líčí optimistický scénář a poměrně pozitivní předpoklady ohledně růstu průmyslové produkce a počtu pracovních míst, jež by mohla vzniknout. EHSV to bere na vědomí a je přesvědčen, že je potřebné vysílat takovéto pozitivní signály, aby si (pro někoho) obtížný proces přechodu zachoval svůj spád.

3.5. Na druhou stranu by EHSV chtěl rovněž zdůraznit, že transformace energetiky je pro Evropu náročnou výzvou, která s sebou nese také závažná rizika a nebezpečí, jež jsou s transformací energetiky spjata, zvláště bude-li probíhat příliš rychle nebo příliš pomalu a bez integrovaného plánování. Zvláštním důvodem k obavám jsou velké – hospodářské a politické – rozdíly mezi členskými státy, jimiž se má zabývat nové nařízení o správě energetické unie. EHSV je přesvědčen, že transformace energetiky se může podařit pouze tehdy, budou-li náležitě zváženy příležitosti a rizika.

4. Správa evropské energetické unie je klíčovým aspektem

4.1. Ačkoliv se členské státy zavázaly k vnitrostátním příspěvkům v oblasti energetické účinnosti a energie z obnovitelných zdrojů, jež mají splnit do roku 2020, odpovídající orientační referenční hodnoty pro rok 2030 nebyly stanoveny.

4.2. Evropská rada si vytyčila za cíl, aby podíl energie z obnovitelných zdrojů spotřebované v EU v roce 2030 činil alespoň 27 %. Tento minimální cíl je sice závazný na úrovni celé EU, ale nepřenáší se bezprostředně do závazných cílů na vnitrostátní úrovni. EHSV požaduje důraznější opatření k podporování těch členských států, které si vytyčí neambicióznější cíle.

4.3. Návrh **nařízení o správě energetické unie** (viz TEN/617) nyní stanoví požadavky na integrované vnitrostátní plány pro energetiku a klimát, jež nahrazují samostatné plány v oblasti energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů, spolu se zjednodušeným procesem jejich tvorby a dohledu nad nimi. Správa věcí veřejných je kvůli svým důsledkům spočívajícím v závazných požadavcích na svrchované vnitrostátní činnosti citlivou oblastí, zvláště pak v oblasti energetiky, kde se podmínky a politické postoje v jednotlivých členských státech velmi liší.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 84; Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 117; Úř. věst. C 291, 4.9.2015, s. 8; Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 13; Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 22; Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 75; Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 1.

4.4. EHSV má značné obavy, zda bude proces správy s to vymáhat a přinášet konkrétní výsledky. Klade se příliš velký důraz na konzultace a tlak partnerů spíše než na jasná pravidla. Je třeba blíže upřesnit způsob, jakým může Komise od členských států požadovat, aby přijaly „nutná opatření“ v případě, že si Komise povšimne nějaké mezery, co se ambic i realizace týče, zejména v souvislosti s obnovitelnými zdroji energie a energetickou účinností. Zejména je nutné lépe vyjasnit povahu a fungování platformy financování jakožto určitého protipatření při případném schodku v zajišťování energie z obnovitelných zdrojů.

4.5. EHSV zejména s politováním poznamenává, že veřejná konzultace zůstává v nařízení nekonkrétní a zdaleka nenaplnuje návrh EHSV na rozsáhlý evropský energetický dialog (EED). Má-li být získána důvěra občanů a má-li se dosáhnout jejich zapojení, měl by být tento dialog nezávislý na vládních institucích i na procesu vnitrostátního plánování v oblasti energetiky a klimatu. Jeho těžištěm by mělo být informování občanů, pomoc dodavatelům energií zapojit se a získávat si důvěru a poskytnout prostor pro vyjádření obav různých skupin, pokud jde o energetickou bezpečnost, cenovou dostupnost energií a energetickou udržitelnost.

4.6. V souladu se zásadou subsidiarity a v zájmu plného využití decentralizované a flexibilní povahy energetické účinnosti a technologií výroby energie z obnovitelných zdrojů by se stále větší část energetické politiky a rozhodování o této oblasti měla přenášet z úrovně členských států na úroveň místních a regionálních orgánů veřejné správy. EU, členské státy i místní a regionální orgány ve spolupráci s organizovanou občanskou společností, jež zajišťuje výrazné zapojení veřejnosti a místních komunit, by měly tento přenos usnadnit a zajistit jeho rychlé a koordinované provádění, které přinese spotřebitelům a místním komunitám největší užitek.

5. Energetická účinnost má velký potenciál v oblasti úspor energie

5.1. Pro budoucí evropský energetický systém má klíčový význam zlepšení energetické účinnosti ve všech oblastech (výroba energie, zpracovatelský průmysl, doprava, elektrická energie, vytápění, chlazení a mobilita). EHSV vítá, že energetické účinnosti má být v politikách EU věnována větší pozornost a že nové iniciativy nyní zahrnují také vytápění, chlazení a dopravu, jež byly dlouho opomíjeny (viz také stanovisko TEN/618 ke **směrnici o energetické účinnosti**).

5.2. Zlepšení energetické účinnosti, byť by dostalo těm nejvyšším ambicím, nemůže samo o sobě vyřešit problémy spojené s energetikou, jako jsou změna klimatu, bezpečnost dodávek energie nebo energetická chudoba. Může však být účinným prostředkem k jejich zmírnění. Zlepšení účinnosti může vést ke snížení spotřeby energie, a tím zmírnit nebo zvrátit růst nákladů na energii, a to i při růstu jejich cen.

5.3. Je důležité poznamenat, že zvýšení energetické účinnosti vždy závisí na investicích. Zlepšení účinnosti proto nemusí nutně znamenat snížení nákladů pro spotřebitele nebo průmysl, jak se ve sdělení opakovaně uvádí. Vždy ovšem vede ke snížení spotřeby energie, a má tedy příznivý dopad z hlediska klimatu. Pozitivní dopad z hlediska nákladů však zásadně závisí na rovnováze mezi investicemi a úsporami nákladů na energii. EHSV by si přál realističtější a kritičtější zohlednění této skutečnosti.

5.4. EHSV vítá změnu **směrnice o energetické náročnosti budov** (TEN/620). Vytápění a chlazení budov má obrovský význam vzhledem k tomu, že se na celkové spotřebě energie podílí ze 40 %. Úspora energie se v této oblasti dosahuje renovací a výstavbou nových budov. V obou případech jsou zapotřebí značné investice. Z toho, že ročně se renovuje či nově postaví pouze 0,4 %-1,2 % fondu budov, je zřejmé, že je třeba tyto procesy zrychlit.

5.5. Členské státy musí stanovit plán s jasnými dílčími cíli a opatřeními k dosažení dlouhodobého cíle dekarbonizovat do roku 2050 svůj vnitrostátní fond budov s konkrétními dílčími cíli na rok 2030.

5.6. EHSV je zklamán volbou méně ambiciózní možnosti politiky přinášející menší úspory energie, než by bylo možné. Je si vědom toho, že politickou vůli členských států k dosažení lepších výsledků v této oblasti nelze brát za samozřejmou, přestože energetická účinnost v budovách jasně nabízí největší vyčíslitelnou příležitost.

5.7. EHSV oceňuje širokou škálu nových finančních nástrojů navrhovaných Komisí. Zásadní význam má dostupnost finančních nástrojů na podporu renovací, zejména za účelem stimulace soukromých vlastníků a jiných poskytovatelů nájemního bydlení, než jsou obce, k investicím do renovace starších nemovitostí.

5.8. Přínos pro vlastníky nebo nájemce nových nebo renovovaných budov netkví jen v nižší spotřebě energie, ale také ve vyšším komfortu bydlení a lepší kvalitě života. Často naneštěstí dochází k opačnému efektu, kdy jsou úspory nákladů za energii snadno převyšují vyšší nájemné za renovované bydlení. Sdělení na druhou stranu vyjadřuje ohledně úspor nákladů značně optimistický názor. EHSV doporučuje podívat se na tento problém kritičtěji. Je třeba v tomto ohledu použít hospodářská a sociální kritéria, jinak se vytvoří nová forma chudoby starších generací.

5.9. EHSV vítá, že směrnice přichází s iniciativou, aby pro velkou část nových budov byla povinná instalace elektrických stanic pro dobíjení elektrických automobilů. Je nicméně důležité zdůraznit, že budoucí vyšší poptávka po elektrické energii vyžaduje plánování a koordinaci s dodavateli elektrické energie kvůli dodatečné potřebě předem investovat do výkonových transformátorů poblíž obytných oblastí.

5.10. EHSV je přesvědčen, že k evropskému úsilí o dosažení úspor energie významně přispějí energeticky účinnější dopravní systémy stimulované probíhajícím technologickým pokrokem a rozvojem **spolupracujících inteligentních dopravních systémů** (TEN/621). Nový **pracovní plán a právní předpis pro ekodesign** (NAT/702) jsou důležitým prvkem pro společný evropský trh, přispívají k vysoké účinnosti výrobků a podporují oběhové hospodářství.

6. Spotřebitelé ve středu zájmu energetické unie

6.1. EHSV oceňuje snahu Komise, aby ve středu zájmu energetické unie stáli spotřebitelé. Doprava, bydlení, komunikace a obecná spotřeba v kontextu moderního života vyžadují, aby všichni občané využívali určité minimální množství energie. Energie se proto nesmí stát luxusním zbožím. Často zmiňovaný jev energetické chudoby, jehož přesná definice neexistuje, však ukazuje na existenci trendu, kdy se získání minimálních potřebných energetických služeb stává pro zranitelné občany stále obtížnějším. EHSV žádá, aby byla proti této tendenci přijata opatření a aby byla energetická politika v souladu s tím upravena.

6.2. Technologický pokrok způsobuje, že v posledních letech klesají náklady na výrobu elektřiny. Spotřebitelé z toho však nemají žádný užitek, protože tento pokles je velmi často vyvážen daněmi, distribučními náklady atd. To představuje závažný problém, jelikož to zvyšuje energetickou chudobu.

6.3. EHSV nesouhlasí s tvrzením, že „energetická účinnost je jedním z nejlepších způsobů, jak řešit hlavní příčiny energetické chudoby“. Termín „energetická chudoba“ se poprvé objevil v souvislosti s vysokým nárůstem cen energií. To znamená, že hlavní příčinou této zvláštní kategorie chudoby jsou vysoké ceny, a právě ty by měly být prvořadým cílem veškerých opatření na pomoc zranitelným skupinám. Zlepšení účinnosti samozřejmě také pomáhá, ale nutně závisí na nemalých investicích, jež nemusí být v možnostech zejména zranitelných spotřebitelů (viz TEN/518).

6.4. EHSV s potěšením konstatuje, že Komise v současné době zřizuje středisko pro sledování energetické chudoby, jak již sám navrhol v roce 2013 ve stanovisku TEN/516 o energetické chudobě. Toto středisko by se mělo nejprve zaměřit především na definování evropských ukazatelů energetické chudoby. To by pro členské státy mohlo být klíčové pro zaujetí plně koordinovaného přístupu k energetické chudobě, včetně pochopení úlohy a účinnosti různých nástrojů, jako jsou např. sociální sazby, opatření ke zmírnění chudoby, poradenství pro spotřebitele nebo energetická účinnost.

6.5. EHSV by chtěl zdůraznit, že kromě aspektů zmíněných ve sdělení (bezpečnost dodávek energie, energetická účinnost a dekarbonizace) jsou s čistou energií spojeny také významné přínosy pro zdraví všech občanů.

6.6. Balíček přiznává občanům pouze omezenou roli, pokud jde o možnost přímého ovlivňování rozhodnutí, jež budou mít dopad na jejich každodenní život a existenci. Není jasné, zda zásady energetického dialogu vedoucího ke smysluplné účasti jsou a budou uplatňovány v celé Unii (viz také TEN/617). Tento dialog vyžaduje nastolení rovných podmínek, a to i na institucionální úrovni.

6.7. EHSV vítá uznání rostoucí role občanů účastnících se trhu s elektřinou jako výrobcí-spotřebitelé. Potřebují nové uspořádání trhu, které bude vyhovovat decentralizovaným strukturám výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů a skutečně postaví spotřebitele a občany do středu zájmu evropské energetické politiky.

6.8. EHSV podporuje koncepci komunitní energie, čímž se rozumí obchodní model, v němž občané společně vlastní projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů či energetické účinnosti v oblasti, v níž žijí, a společně se na nich podílejí. Právní ustanovení obsažená v novém balíčku by takovéto iniciativy občanů měla umožňovat a podporovat všude, kde je to možné.

7. Obnovitelné zdroje energie na novém trhu

7.1. EHSV obecně podporuje cíl **směrnice o energii z obnovitelných zdrojů** (TEN/622), jímž je napomoci většímu začlenění dodavatelů energie z obnovitelných zdrojů na trh v důsledku snížení nákladů na obnovitelné zdroje energie.

7.2. EHSV se však také obává, že k rovným podmínkám, za nichž by obnovitelné zdroje energie dokázaly přežít bez zvláštní podpory, máme dosud daleko. Odstranění značného narušení stávajících trhů s elektřinou způsobeného dotacemi, strukturálními omezeními a absencí jasného započítávání vnějších nákladů si ještě vyžádá značné úsilí.

7.3. EHSV vítá nedávnou zprávu Evropské agentury pro životní prostředí *Transforming the EU power sector: avoiding a carbon lock-in* (Transformace odvětví energetiky v EU: jak se vyhnout uhlíkové slepé uličce). Fosilní paliva se stále podílejí zhruba na polovině elektřiny vyrobené v Evropě. Studie Evropské agentury pro životní prostředí srovnává současné trendy na trhu s energií s cíli EU v oblasti klimatu do roku 2030 a dále. Upuštění od dodávek energie s vysokými emisemi uhlíku vyžaduje více investic do alternativ a podpůrné politické rámce.

7.4. EHSV je znepokojen chybějícími podrobnostmi v konkrétních opatřeních a nástrojích podpory, čímž může být další podpora obnovitelných zdrojů energie ohrožena.

7.5. EHSV by chtěl zdůraznit, že při výrazné změně skladby zdrojů energie je třeba znovu promyslet otázku bezpečnosti dodávek energie, což je téma, jímž se balíček dostatečně nezabývá.

8. Příležitosti pro hospodářství a pracovní místa

8.1. Transformace energetiky je pro Evropu náročným úkolem spojeným s příležitostmi pro nová pracovní místa, hospodářský růst a dobré životní podmínky pro všechny občany. Vzhledem k rizikům a nebezpečím, která jsou s touto transformací rovněž spojena, je nanejvýš důležité vypracovat vyváženou politiku se správnými opatřeními k zamezení jakýchkoli škod, které by naší společnosti – např. zaměstnancům (nezaměstnanost a kvalita pracovních míst), spotřebitelům a malým a středním podnikům – mohly vzniknout. Toho lze dosáhnout pouze zapojením zainteresovaných stran do všech fází této transformace. Jednou z těchto stran je i EHSV jakožto cenný a relevantní partner.

8.2. Celosvětové vedoucí postavení v oblasti čistých technologií znamená rovněž vývoz těchto technologií, což je přínosem z hospodářského i ekologického hlediska (NAT/690).

8.3. Pro podporu globální konkurenceschopnosti a vedoucího postavení Evropy v oblasti pokročilých energetických technologií a řešení energetické účinnosti jsou klíčové výzkum a inovace. Speciální strategie týkající se **urychlení inovací v oblasti čisté energie** (TEN/619) by měla přinést důslednější stanovení priorit a konkrétní opatření s cílem zajistit, aby inovace umožňující postupné nahrazení uhlíkových technologií byly širěji zaváděny do praxe a rychleji uváděny na trh. EHSV kritizuje skutečnost, že se balíček pouze omezeně dotýká základního výzkumu a jeho možného přínosu. Stručně se zmiňuje o Evropském strategickém plánu pro energetické technologie, bohužel však jen z hlediska průmyslu.

8.4. Balíček opakovaně hovoří o průmyslu, pracovních místech a růstu jako určujících znacích inovací, ale inovace nespočívají jen v nich. Vedle průmyslových hledisek jsou důležité též dobré životní podmínky lidí a dobrý stav přírody.

8.5. EHSV vítá návrh Komise na ustavení „průmyslového fóra pro čistou energii“, které by se v rámci postupu zdola nahoru mohlo stát součástí širší koncepce dialogu s občanskou společností a dalšími zainteresovanými stranami. Zdůrazňuje význam vyvážené podpory řetězce výzkumu a inovací od základního výzkumu přes výzkum aplikovaný až po nové produktové inovace.

8.6. Vzhledem k náročnému úkolu transformace ekonomiky regionů, jež v současnosti závisí převážně na uhelném průmyslu, se EHSV domnívá, že tato otázka si zasluhuje být promyšlena mnohem důkladněji, než je tomu v předkládaném balíčku.

8.7. Náklady na investice do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti se v jednotlivých členských státech výrazně liší. EHSV se domnívá, že je nutné přijmout přísná fiskální a institucionální opatření, aby byly tyto diskriminující podmínky pro spotřebitele a investory odstraněny nebo zmírněny.

8.8. Obrovský, zatím do značné míry nevyužitý potenciál v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a kvalifikovaných pracovníků má jihovýchodní Evropa. EHSV vyzývá k podstatnému zvýšení podpory zainteresovaným stranám, jež v tomto regionu sledují cíle energetické unie. To spotřebitelům i místním investorům přinese obrovské příležitosti k rozvoji v souladu s cíli tohoto balíčku.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nového Evropského konsensu o rozvoji – Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost

[COM(2016) 740 final]

(2017/C 246/11)

Zpravodaj: **Ionuț SIBIAN**

Spoluzpravodaj: **Mihai MANOLIU**

Konzultace	Evropská komise, 27. 1. 2017
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí plenárního shromáždění	26. 4. 2017
Odpovědná specializovaná sekce	Vnější vztahy
Přijato ve specializované sekci	4. 4. 2017
Přijato na plenárním zasedání:	26. 4. 2017
Plenární zasedání č.	525
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	166/1/3

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá návrh nového Evropského konsensu o rozvoji – Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost. Tento návrh reaguje na doporučení obsažená ve stanovisku EHSV REX/461 „Agenda 2030 – Odhodlání Evropské unie globálně podporovat udržitelný rozvoj“, které uvádí, že „[o]rgány EU a členské státy naléhavě potřebují dosáhnout shody na dalším postupu na nejvyšší politické úrovni prostřednictvím interinstitucionální dohody mezi Komisí a Parlamentem, aby vytvořily silný základ pro další politické kroky. Tato dohoda o provádění cílů udržitelného rozvoje by se měla stát základem zastřešující strategie začleňování Agendy 2030 s cílem učinit z EU unii udržitelného rozvoje.“ V tomto stanovisku se Komise doporučuje, že „musí Agendu 2030 plně začlenit do Evropského konsensu o rozvoji a využívat ji v něm“.

1.2. EHSV uznává význam Evropského konsensu o rozvoji z roku 2006 pro politiku rozvojové spolupráce Evropské unie a jejích členských států⁽¹⁾. Přidaná hodnota konsensu byla zejména v tom, že poskytl vizi stanovenou po společné dohodě mezi EU a členskými státy a dále rámec pro provádění na úrovni EU, který byl později proveden do řady dokumentů, politik a pokynů, a to jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států. Předpokládá se, že nový konsensus bude hrát podobnou roli.

1.3. EHSV vítá výslovný závazek konsensu, pokud jde o obecný cíl vymýcení chudoby na základě přístupu založeného na právech týkajících se rozvojové spolupráce a rovnosti žen a mužů, který zajistí, že Agenda 2030 nebude nikoho vylučovat, bez ohledu na region, v němž osoba žije, a bez ohledu na etnickou příslušnost, pohlaví, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání nebo víru, sexuální orientaci, status migranta nebo jiné postavení.

1.4. Konsensus odkazuje na Agendu 2030 a zachovává jako zásadní bod vymýcení chudoby, dává této otázce náležitě uznání a zvyšuje profil rozvojové spolupráce jako samostatné oblasti politiky Evropské unie. Rozvojová politika musí být považována za jeden z pilířů vnější činnosti EU a konsensus by se měl považovat za záruku, že rozvoj je na stejné úrovni s ostatními politikami Unie a nemůže jim být podřízen (bezpečnost, obchod, spravedlnost a vnitřní záležitosti atd.).

⁽¹⁾ Pracovní dokument útvarů Komise. Posouzení Evropského konsensu o rozvoji 2005 doprovázející iniciativu „Návrh nového Evropského konsensu o rozvoji“.

1.5. Revize konsensu přichází ve velmi obtížné době, kdy jsou evropské hodnoty a zásady (článek 2 Smlouvy o Evropské unii) a samotná existence EU vystavovány opakovaným útokům. Schopnost a ochotu vlád poskytovat dostatečné zdroje pro realizaci Agendy 2030 ovlivňují různé krize. Je proto nanejvýš důležité, aby se všechny členské státy Evropské unie a její orgány plně zapojily do provádění a dodržování konsensu o rozvoji včetně jeho finančních dopadů.

1.6. Konsensus by se měl pokusit definovat role Evropské komise a členských států, s přihlédnutím k jejich specifickým komparativním výhodám v oblasti rozvoje. Je to o to důležitější, že se očekává, že Evropská unie a její členské státy sníží po brexitu a v měnícím se domácím politickém prostředí celkový rozpočet určený na rozvoj. Podle zprávy, kterou si v roce 2013 vyžádal Výbor pro rozvoj Evropského parlamentu ⁽²⁾, byly ekonomické náklady vyplývající z nedostatku účinné koordinace rozvojové pomoci mezi členskými státy a Komisí oceněny na přibližně 800 milionů EUR. Tato částka by se mohla každoročně ušetřit v souvislosti s transakčními náklady, pokud by dárci zaměřili své úsilí na menší počet zemí a aktivit. Stejně tak se odhaduje, že díky lepším modelům rozdělování prostředků v mnoha zemích by se kromě toho mohlo dosáhnout ročních úspor ve výši 8,4 miliardy EUR.

1.7. Evropská unie a její členské státy by neměly používat rozvojovou pomoc jako páku k tomu, aby si od partnerů v oblasti rozvojové spolupráce vynucovaly spolupráci, pokud jde o cíle hospodářské a zahraniční politiky, bezpečnosti státu a kontroly migrace. Místo toho by měla rozvojová spolupráce zůstat zaměřena na svůj primární cíl, kterým je vymýcení chudoby, rovnost příležitostí a důstojnost pro všechny a zajištění udržitelnosti životního prostředí.

1.8. EHSV upozorňuje zejména na úlohu zemědělství v rozvojové politice. Mezi důležité faktory omezování chudoby a plnění cílů udržitelného rozvoje v nejhudších zemích světa patří posílení základny pro místní produkci potravin, zlepšení postavení žen ve venkovských oblastech a zemědělci, kteří zakládají sdružení a spolupracují.

1.9. Konsensus uznává úlohu sociálních partnerů a organizací občanské společnosti jak z hlediska podpory Agendy 2030, tak z hlediska jejich přispění k jejímu provádění. Je nezbytné, aby EU kromě výrazné politické podpory pro zajištění příznivého rámce, v němž budou tyto partneři moci plnit svou úlohu, poskytovala uznání, podporu a ochranu organizacím na ochranu lidských práv, kontrolním organizacím a odborovým svazům působícím v nepříznivém prostředí. EU by měla taktéž usilovat o rozvoj přizpůsobenějších finančních mechanismů, které budou podporovat širší škálu organizací občanské společnosti, aby byl zajištěn přístup pro větší počet menších místních organizací k programům EU. EHSV vydal v tomto směru řadu důležitých doporučení ve svém stanovisku REX/461 „*Agenda 2030 – Odhodlání Evropské unie globálně podporovat udržitelný rozvoj*“.

1.10. Sociální dialog by měl být uznán jako nástroj pro provádění rozvojové agendy. Sociální dialog vyžaduje příznivé prostředí a efektivní institucionální rámec, počínaje respektováním svobody sdružování až po právo na kolektivní vyjednávání. EU by měla spolupracovat s nezávislými organizacemi zaměstnavatelů a zaměstnanců (sociálními partnery), aby tak podpořila řádné postupy v oblasti pracovněprávních vztahů a fungování správy služeb zaměstnanosti.

1.11. I když svěrenské fondy EU představují potenciální pozitivní nástroj, nejsou k dispozici dostatečné studie, které by ukázaly, že jsou přizpůsobeny potřebám, pokud jde o převzetí odpovědnosti a sladění s rozvojovými zeměmi. V době, kdy polovina členských států EU zvyšuje přiděly z oficiální rozvojové pomoci pro soukromý sektor, zůstávají investice komerčního sektoru s využitím veřejných prostředků do značné míry neprůhledné a bez dohledu ⁽³⁾. Sociální partneři a organizace občanské společnosti by měli být podporováni a oprávněni dohlížet na přidělování veřejných rozvojových fondů, včetně těch, které jsou určeny pro soukromý sektor. Měli by být výrazně zapojeni do formulování, provádění, sledování a hodnocení rozvojových programů, aby odpovídaly skutečným potřebám většiny lidí.

⁽²⁾ Náklady vyplývající z neexistence společného evropského postupu v oblasti rozvojové politiky: zvyšování koordinace mezi dárci z EU (The Cost of Non-Europe in Development Policy: Increasing Coordination between EU Donors), Evropský parlament (2013).

⁽³⁾ Zpráva AidWatch, Concord (2016).

1.12. V rozvojových zemích představuje vytváření pracovních míst stále významný problém a důležitou roli by měl hrát soukromý sektor. Ve stanovisku EHSV REX/386 „Zapojení soukromého sektoru do rozvojového rámce na období po roce 2015“ se zdůrazňuje význam podnikatelského sektoru při boji proti globální chudobě díky jeho úloze vytvářet pracovní místa, poskytovat zboží a služby, vytvářet příjmy a zisky a prostřednictvím placení daní přispívat k hrazení veřejných potřeb. Vytváření pracovních míst by však nemělo být cílem samo o sobě, s výjimkou případů, kdy jde o zajištění pracovních a ekologických norem a důstojných pracovních podmínek, zejména pro ženy a mládež, v souladu s Agendou důstojné práce Mezinárodní organizace práce (MOP), pracovními normami MOP a dalšími mezinárodními dokumenty (například Obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv a Směrnicí OECD pro nadnárodní podniky).

1.13. EHSV se domnívá, že základem pro začlenění a udržitelnost jsou důstojná a stabilní pracovní místa (zejména pro ženy a mládež), která vytvářejí dostatečné příjmy a udržitelné hodnotové řetězce pro celou řadu konsolidovaných veřejných služeb. V rámci oběhového hospodářství je nutné podporovat nové modely výroby a spotřeby. Zranitelné skupiny budou lépe chráněny a budou mít přístup k finančním službám a slušný, spravedlivý a trvalý podnikatelský sektor bude rozvíjet nové obchodní modely (sociální podniky poskytující místní služby) a nové malé a střední podniky, které budou podléhat přiměřeným předpisům.

2. Souvislosti

2.1. Rozvojová politika je základní součástí vnější činnosti EU, jak je uvedeno v čl. 21 odst. 2 písm. d) Smlouvy o Evropské unii (SEU), a má podporovat udržitelný hospodářský, sociální a environmentální rozvoj rozvojových zemí s hlavním cílem vymýcení chudoby, jak je stanoveno v článku 208 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

2.2. Účelem navrhovaného nového Evropského konsensu o rozvoji je poskytnout rámec pro společný přístup k politice rozvojové spolupráce, který bude provádět EU a její členské státy.

2.3. Konsensus současně představuje silné prohlášení celému světu podtrhující odhodlání EU zůstat důvěryhodným, angažovaným a odpovědným globálním hráčem, který vede vlastním příkladem. Stanoví zásady a priority Unie v souvislosti se závažnými světovými otázkami a způsoby plnění závazků EU stanovených v Agendě 2030 a v Pařížské dohodě.

2.4. ESHV konstatuje, že revize Evropského konsensu o rozvoji je vhodná a v novém kontextu velmi důležitá, neboť pokrývá zásady závazků EU a členských států ohledně provádění Agendy 2030 pro trvale udržitelný rozvoj a současně přispívá k uskutečňování priorit vnější činnosti EU, jak je stanoveno v Globální strategii zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

2.5. Dlouhotrvající hospodářská krize, brexit, politické změny v USA, vzrůstající nepokoje na východě, konflikt v Sýrii a jeho humanitární důsledky, vzestup populismu a xenofobie v členských státech, ekonomický dopad změn klimatu, to vše dohromady vytváří nejvážnější výzvu, jaké EU za více než půlstoletí čelila.

2.6. Jak zdůrazňuje nová Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (Sdílená vize, společný postup: silnější Evropa) (2016), nová domácí i mezinárodní situace přinesla větší nestabilitu a nejistotu. V důsledku rostoucí existenční hrozby musí být Evropská unie silnější a jednotnější než kdy jindy.

2.7. Evropská unie se kolektivně zavázala ve lhůtě stanovené v Agendě 2030 vyčlenit 0,7 % hrubého národního důchodu (HND) na oficiální rozvojovou pomoc. Aby byly cíle konsensu splněny, měla by Evropská unie a její členské státy splnit své cíle v oblasti pomoci. V současné době existují s ohledem na politickou situaci v Evropě vážné obavy ohledně zájmu současných a budoucích vlád podpořit tuto úroveň finančního závazku. Politický vývoj v členských státech EU by mohl ohrozit závazky v oblasti rozvojové spolupráce vlád jednotlivých členských zemí, neboť populistická politická hnutí striktně požadují, aby se globální solidarita a výdaje na oficiální rozvojovou pomoc snížily.

2.8. Vzhledem k tomu, že Spojené království bylo největším zdrojem rozvojové pomoci v EU (v roce 2015 více než 14 miliard EUR), bude mít brexit přímý dopad na postavení a schopnost EU v této konkrétní oblasti politiky, neboť dojde ke snížení zdrojů, které EU hodlala přidělovat na realizaci cílů udržitelného rozvoje. Odhaduje se, že EU přijde kvůli brexitu kromě nefinanční kapacity asi o 15 % svého rozpočtu na pomoc. Je proto o to důležitější, aby členské státy posílily a splnily své cíle v oblasti podpory.

2.9. EU by měla zajistit, aby ústředním cílem oficiální rozvojové pomoci zůstalo snižování chudoby v rozvojových zemích, aby finanční prostředky byly účelně vynakládány ke skutečnému prospěchu těchto zemí a aby se usilovalo o soudržnost evropských politik s dopadem na rozvoj. Zpráva AidWatch, kterou vypracovala konfederace Concord v roce 2016, ukazuje, že již v roce 2015 17 % pomoci EU nepředstavovalo skutečný převod prostředků do zemí v rozvojovém světě, ale tyto prostředky byly použity na výdaje na uprchlíky v dárcovských zemích, na oddlužení, na výdaje studentů, na vázanou pomoc a na platbu úroků. Některé členské státy EU navýšily udávanou pomoc téměř výhradně prostřednictvím výdajů na uprchlíky ve svých zemích, čímž se staly jejími primárními příjemci.

2.10. EU je ze své podstaty a z důvodů, které vedly k jejímu založení, povinna prosazovat a hájit multilateralismus, světový řád založený na pravidlech, světovém míru a lidských právech. Postupem času se EU stala nezbytným, zodpovědným a zásadovým globálním subjektem, který se věnoval hlavním příčinám konfliktů a chudoby, podporoval všeobecná lidská práva, šel příkladem a používal měkké mocenské nástroje pro zajištění pozitivní změny na celém světě.

2.11. Angažovanost EU a jejích členských států jako globálního subjektu ve vedoucím postavení v oblasti rozvojové spolupráce se stala součástí identity Unie a toho, jak působí navenek.

2.12. EU je neotevřenějším trhem na světě, jenž nabízí velkorysé snížení celních sazeb rozvojovým zemím, které ratifikují a budou provádět stěžejní mezinárodní úmluvy týkající se lidských práv a pracovních práv, životního prostředí a řádné správy.

2.13. Kromě finančních toků je Evropská unie pro rozvojové země klíčovým politickým partnerem podporujícím pozitivní sociální a politické změny a větší a spravedlivější účast těchto zemí na globálních politických a ekonomických procesech.

2.14. Evropská unie hrála důležitou roli při formulování a realizaci rozvojových cílů tisíciletí (2005–2015) a byla hlavní hnací silou při přijímání cílů udržitelného rozvoje (2016–2030) a výrazně přispěla k začlenění hodnot EU, jako jsou lidská práva, demokracie, právní stát a sociální spravedlnost, do nové globální rozvojové agendy.

2.15. Evropská unie je vedoucím globálním subjektem, jenž podnítil agendu v oblasti změn klimatu a měl důležitou roli při vytváření široké koalice rozvinutých a rozvojových zemí, která přispěla k přijetí Pařížské dohody v prosinci 2015. Evropská unie se za účelem podpory Pařížské dohody zavázala vyčlenit 20 % svého rozpočtu na opatření v oblasti klimatu, týkající se jak zmírnění, tak přizpůsobení.

2.16. Podle průzkumu Eurobarometru EU zaměřeného na mezinárodní spolupráci a rozvoj, který byl zveřejněn v únoru 2016, podporuje rozvoj téměř devět z deseti občanů EU (89 % – nárůst o 4 procentní body oproti roku 2014). V nových členských státech jsou výsledky o něco nižší než ve starých členských státech. Výsledky ukazují nárůst počtu lidí, kteří se domnívají, že boj proti chudobě v rozvojových zemích by měl být jednou z hlavních priorit EU (o pět procent na 69 %) a vlád jednotlivých zemí EU (o pět procent na 50 %). Téměř sedm z deseti respondentů podpořilo zvýšení rozvojové pomoci ze strany EU (68 %) – vyšší procento než v uplynulých letech. Téměř tři čtvrtiny dotázaných se shodly, že rozvojová pomoc je účinný způsob, jak bojovat proti nelegálnímu přistěhovalectví (73 %) a 80 % Evropanů se domnívá, že rozvoj je v zájmu EU. 52 % dotázaných si myslí, že by EU měla splnit svůj slib a pomoc rozvojovým zemím zvýšit.

3. Přípomínky

3.1. Propojenost je ústředním pilířem Agendy 2030, rámce činnosti pro vývoj komplexních vnitrostátních strategií v oblasti udržitelného rozvoje, který vyváženým způsobem propojí hospodářské, sociální a environmentální rozměry a přinese tak pozitivní účinky v souvisejících oblastech, přičemž bude brát v úvahu průřezové faktory: rovnost mezi ženami a muži, mládež, mobilitu, migraci, investice a využívání obnovitelných zdrojů energie. Priority Agendy 2030 jsou uspořádány podle těchto linií: obyvatelstvo, planeta, prosperita, mír, partnerství.

3.2. Přestože počet lidí žijících v extrémní chudobě klesl v letech 1990 až 2015 o více než polovinu, více než 800 milionů lidí stále žije s méně než 1,25 USD na den a 80 % žije v subsaharské Africe a jižní Asii. Konsensus se zaměřuje na potřebu vymýtit chudobu ve velmi chudých a nestabilních zemích nebo zemích postižených konflikty a posílit odolnost zejména zranitelných skupin obyvatel vůči ekologickým a ekonomickým otřesům, přírodním nebo člověkem způsobeným katastrofám a celosvětovým hrozbám v oblasti zdraví.

3.3. Do roku 2030 budou chudí obyvatelé soustředěni v nestabilních zemích náchylných k účinkům konfliktů, které vytvářejí další chudobu. Za těchto okolností jsou pro další pomoc chudým potřebné různé přístupy. I přes větší počet lidí, kteří se dostanou z extrémní chudoby, se zvýšily nerovnosti mezi zeměmi i uvnitř těchto zemí. Kromě chudoby, konfliktů a změn klimatu se hlavním zdrojem nestability ve většině zemí světa stala nerovnost.

3.4. Hlavními součástmi politiky rozvojové spolupráce budou tyto zásady: problematika diskriminace a nerovnosti, nikdo by neměl být vyloučen, zaměření na vymýcení chudoby, klíčové prvky udržitelného rozvoje. Bude tak dosaženo pokroku v otázce lidské důstojnosti: vymýcení hladu, všeobecný přístup ke vzdělávání a odborné přípravě, systémy zdravotního pojištění, důstojná práce pro všechny, přechod od neformální ekonomiky k oficiální, správná a přiměřená sociální ochrana, zdravé životní prostředí. Tyto cíle lze zajistit pomocí správy opírající se o spravedlivé a posílené politiky na vnitrostátní úrovni, které představují pilíř pro ochranu ohrožených osob.

3.5. Společná dlouhodobá činnost bude přínosem pro obyvatelstvo zažívající chronickou chudobu, přinese hospodářský růst, snížení nerovností a přemění příležitosti ve výsledky. Bude nutné, aby konkrétní ekonomické úspěchy doprovázely politiky přerozdělování veřejných výdajů, které posílí přístup ke kvalitním službám, zejména přístup ke vzdělávání, zdravotní péči a hygienickým zařízením.

3.6. Současně se budou vytvářet udržitelné, spravedlivé a nestranné služby sociální ochrany, spojené se solidární prací generující příjem. Základní služba může zaručovat základní příjem (jako nový nástroj) a potřebné odolnosti vůči opětovné extrémní chudobě. Ve střednědobém a dlouhodobém horizontu je třeba posílit sociální struktury. Ve střednědobém a dlouhodobém horizontu je třeba posílit sociální struktury.

3.7. I když to konsensus nezmiňuje výslovně, očekává se, že bude zachován závazek uvedený v Agendě pro změnu, tedy pokračující podpora ve výši nejméně 20 % z pomoci EU pro sociální začleňování a lidský rozvoj.

3.8. Základním prvkem je ochrana a výkon práv žen a dívek, sexuální a reprodukční zdraví a práva s nimi spojená, což je základní prvek lidského rozvoje. Zároveň je třeba posílit odolnost zranitelných osob vůči hospodářským a environmentálním otřesům včetně přírodních nebo člověkem způsobených katastrof. Je nutné zavést systém pro poskytování soudržné integrované humanitární pomoci vysídleným osobám (zvláštní pozornost věnovat nezletilým a jiným zranitelným osobám) a zlepšit přístup ke vzdělávání a důstojným pracovním místům.

3.9. Lidské vitální kapacity je dosaženo díky přístupu k dostatečnému množství různorodých, výživných, bezpečných a poměrně cenově dostupných potravin. Je nutné poskytnout podporu chudým komunitám v otázce přístupu k půdnímu fondu, vodě – včetně pitné vody –, hygienickým zařízením a čistým trvalým zdrojům energie, za přiměřenou a spravedlivou cenu s minimálními dopady na životní prostředí. Tento přístup sníží formy nedostatečné výživy a podvýživy, opožděný růst, zajistí posílení postavení dětí a přispěje k jejich duševnímu zdraví. Přístup k lepším službám (technologický pokrok a digitální inovace) tak zvýší kvalitu života venkovského i městského obyvatelstva zažívajícího demografickou explozi a přispěje ke zlepšení zdravotního stavu obyvatel, kteří budou více prosperovat a budou žít důstojnější život odpovídající jejich potřebám.

3.10. Odolnost a udržitelnost jsou klíčovými prvky pro nalezení schůdného řešení v současném složitém, dynamickém a nepředvídatelném mezinárodním prostředí. Zranitelnost zhoršuje akutní dopady chudoby, zatímco dlouhotrvající extrémní křehkost spojená s opakujícími se strukturálními krizemi vytváří naléhavé humanitární situace a brání rozvoji komunit. Přetrvávání konfliktů převyšuje možnosti dostupných zdrojů, brání dodržování základních lidských práv a zvyšuje počty uprchlíků a vysídlených osob. Pokrok je oslaben opakovanými problémy, s nimiž se potýká oblast veřejného zdraví.

3.11. Přístup k cenově dostupné a trvale udržitelné energii (výroba energie z obnovitelných zdrojů, boj s energetickou chudobou) zůstává omezený a představuje překážku pro hospodářský růst a spravedlivou a účinnou industrializaci přizpůsobenou místním podmínkám, potřebám a možnostem (v souladu s ochranou životního prostředí). Přístup k přírodním zdrojům je omezený, protože jsou kvůli neudržitelnému využívání vyčerpávány.

3.12. Udržitelné zemědělství, racionální potravinové systémy a udržitelný rybolov vytvářejí produkty, které mohou účinně uspokojit potřeby exponenciálně rostoucího počtu obyvatelstva, vzhledem k omezenému tlaku na životní prostředí. Změny klimatu ovlivňuje nedostatek vody a (neudržitelná) poptávka po vodě.

3.13. Konsensus si klade za cíl věnovat zvláštní pozornost demografickému rozložení mladých lidí v rozvojových zemích a využít potenciálu 1,3 miliardy lidí jako hybné síly růstu podporujícího začlenění a udržitelný rozvoj pomocí vytváření nových kvalitních pracovních míst a podpory posílení odpovědnosti mladých lidí a jejich účasti v ekonomice, společnosti a rozhodování na místní úrovni a ve vedení veřejných záležitostí.

3.14. Vyžaduje to transformaci směrem k oběhovému hospodářství, které umožní efektivní využití dostupných zdrojů a podporu rozsáhlého a trvalého rozvoje. Existuje reálná možnost, že nové subjekty soukromého sektoru navrhnou inovativní partnerství a řešení, jakož i účinné, životaschopné a etické finanční mechanismy, které se mohou stát modely pokroku. Spolupráce a informační a komunikační technologie (odolné a efektivní sítě a infrastruktura) jsou klíčem k úspěchu, než dojde ke sladění zdrojů a investic s realizací cílů udržitelného rozvoje, aby bylo možné dosáhnout pokroku v reakci na globální výzvy.

3.15. Vymýcení chudoby a udržitelný rozvoj vyžadují udržitelnost životního prostředí, stabilní klima, šanci pro zranitelné skupiny obyvatel. Nevyvážené ekonomické procesy mohou ohrozit stabilitu, mír a mohou vyvolat rozsáhlou migraci. Otázky životního prostředí by měly být začleněny do preventivních opatření, včetně posílení zásady „znečišťovatel platí“. Podstatnou úlohu může sehrát odpovědný soukromý sektor, který bude podporovat účinné využívání zdrojů, udržitelnou spotřebu a výrobu, což jsou složky, které mohou oddělit hospodářský růst od zhoršování životního prostředí v rámci přechodu k oběhovému hospodářství.

3.16. Role soukromého sektoru při provádění Agendy 2030 by měla být hodnocena na základě jeho schopnosti přispívat k naplňování rozvojových cílů v přijímajících zemích, vycházejíce ze zásad celosvětového partnerství pro účinnou rozvojovou spolupráci. Ačkoli nové finanční nástroje, které se týkají soukromých subjektů, mohou být účinné pro tvorbu hospodářského rozvoje, zaměstnanosti či příjmů do veřejných rozpočtů, je důležité, aby se na ně vztahovaly stejné podmínky transparentnosti a hodnocení jako na veřejné financování. Evropská unie a její členské státy by měly financovat transparentní a nezávislé hodnocení, které zúčastněným stranám, včetně těch na místní úrovni, umožní posoudit nákladovou efektivnost a dopad financování rozvoje ze strany soukromého sektoru a odvětví obchodu. EU a její členské státy by se měly dohodnout na soudržném pojetí úlohy soukromého sektoru v oblasti rozvoje, aby se zajistilo, že nebude opomenut žádný region ani země, které potřebují pomoc. Inovativní mechanismy financování rozvoje, jako jsou partnerství veřejného a soukromého sektoru, by měly být prozkoumány z hlediska zásady efektivnosti rozvoje a nákladů, aby se předešlo vázané pomoci a zajistilo se regulativní prostředí, které umožňuje vládám organizovat veřejné služby.

3.17. Evropská unie by měla prosazovat silné mezinárodní nástroje v oblasti odpovědného podnikání za účelem podpory odpovědných obchodních praktik a dodavatelských řetězců. Vzhledem k rostoucímu zájmu o soukromý sektor jako o aktéra rozvoje by měly nabýt na významu stávající nástroje k podporování zodpovědného chování podniků. Přijetí a zavádění mezinárodně uznávaných pokynů a zásad týkajících se chování podniků a jejich nástrojů odpovědnosti by mělo být klíčovou podmínkou pro udělování podpory soukromému sektoru v rámci rozvojové spolupráce. Dodržování pravidel by mělo být provázáno se způsobilostí a přiměřený systém monitorování by měl vést k přehodnocení finanční podpory v případě porušení povinností.

3.18. Je nutná silná podpora zodpovědných obchodních praktik, a začlenění problematiky lidských práv a práv pracovníků a důstojných pracovních podmínek (v souladu s úmluvou Mezinárodní organizace práce dalšími mezinárodně uznávanými pokyny a zásadami týkajícími se chování podniků), sociální odpovědnosti podniků (pokud jde o pracovní normy a podmínky důstojné práce), finanční integrity, boje proti korupci a norem v oblasti ochrany životního prostředí. Tím se zabrání zneužívání a korupci a povede to k přechodu od stínové ekonomiky k formální ekonomice.

3.19. EHSV se domnívá, že základním předpokladem pro udržitelný rozvoj je nediskriminační přístup ke kvalitnímu celoživotnímu učení, který zajistí, aby měl každý občan potřebné znalosti a dovednosti. Lepší, důstojnější a angažovanější život spojený s individuálními schopnostmi povede k lepším právům a odpovědnějším dospělým lidem ve spravedlivé společnosti založené na hospodářském a sociálním blahobytu.

3.20. Dalším klíčovým faktorem udržitelného rozvoje bude plánování, výstavba, uvedení do provozu a provoz efektivní městské infrastruktury: udržitelných, vzájemně propojených a bezpečných dopravních sítí a další odolné infrastruktury. Města se musí stát centry růstu a inovací, musí podporovat začleňování a mít kolem venkovské komunity se slušnými základními službami. Tyto cíle jsou shrnuty v koncepci územního rozvoje, která je podporována spravedlivým řízením finančních trhů a městské mobility.

3.21. Nerovnost, absence právního státu, vyloučení a porušování lidských práv a potřeb jsou hlavními příčinami chudoby, křehkosti a konfliktů, kterou vedou k nucenému vysídlování. Demokratická správa věcí veřejných je zárukou výkonu občanských, politických, ekonomických, sociálních, kulturních (kulturní rozmanitost) a náboženských práv. Politický dialog vyvolává akci, reformu soudnictví, přístup ke spravedlnosti pro všechny, přičemž nezávislé, otevřené, odpovědné a efektivní soudnictví zmírní břemeno pro zranitelné sociální skupiny. Je nutné upevnit právní stát, bojovat proti násilí a městské kriminalitě, maximalizovat bezpečnost obyvatel, posílit kapacitu států, odpovědnost, transparentnost a předcházení konfliktům. Vznikne tak důvěra mezi vládou a obyvatelstvem.

3.22. Udržitelný rozvoj potřebuje společnosti, které podporují začleňování, a demokratické instituce, které podporují univerzální hodnoty: řádnou víceúrovňovou správu, právní stát, transparentnost v rozhodování, iniciativy pro boj proti korupci, lidská práva, otevřenou, svobodnou a spravedlivou občanskou společnost podporující začleňování a transparentnost, která bude odolná vůči vnitřním i vnějším otřesům.

3.23. EHSV zdůrazňuje, že v rámci strategie EU pro mezinárodní kulturní vztahy (JOIN 2016/029 a stanovisko REX/480, které je ve fázi vypracování) je třeba přiznat význam kultury jako čtvrtému pilíři agendy pro rozvoj, a proto doporučuje, aby byla zahrnuta mezi priority nového Evropského konsensu o rozvoji.

3.24. EHSV ve stanovisku SOC/268 z roku 2007 k tématu *Imigrace a rozvojová spolupráce* konstatuje, že „migrace je přínosná jak pro země původu, tak pro přijímající země“. Je však třeba zdůraznit, že chybně řízená migrace může bránit lidským právům, přístupu ke vzdělávání a zdravotní péči. Migranti se mohou stát oběťmi obchodování s lidmi a nucené práce. Vyžaduje to rychlé a důsledné reakce a akce, a to jak v zemích původu a tranzitu, tak v konečné destinaci. Je třeba zajistit systematickou, strukturovanou a synergickou koordinaci s cílem maximalizovat pozitivní účinky a snížit ilegální migraci. Tato koordinace musí být v souladu s humanitární pomocí. Řešením je udržitelná politika v oblasti rozvoje a neutuchající úsilí v zemích, odkud migranti pocházejí. Politický dialog je součástí evropské zahraniční politiky, pákou přispívající k omezení migrace.

3.25. Podle průzkumu Eurobarometru EU zaměřeného na mezinárodní spolupráci a rozvoj, který byl zveřejněn v únoru 2016, o cílech udržitelného rozvoje alespoň slyšela více než třetina (36 %) občanů EU, ale pouze jeden z deseti ví, co znamenají (10 %). Největší pravděpodobnost toho, že o cílech udržitelného rozvoje někdy slyšeli nebo četli, se objevuje u občanů severních a středních částí Evropy. Je zřejmé, že by EU měla vyvinout větší úsilí o informování a vzdělávání svých občanů v oblasti rozvojové spolupráce, se zvláštním důrazem na členské země na jihu a východě. EHSV k tomu vydal doporučení ve stanovisku REX/461 „Agenda 2030 – Odhodlání Evropské unie globálně podporovat udržitelný rozvoj“: „Evropská komise by měla pořádat a realizovat informační činnosti a kampaně, aby se Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj stala agendou evropskou. Evropská komise by měla provádět pravidelné průzkumy Eurobarometr s cílem zhodnotit, jaké mají občané EU povědomí o cílech udržitelného rozvoje a jak tyto cíle chápou. V tomto ohledu hrají zásadní úlohu organizace občanské společnosti.“

3.26. EU má potenciál a mohla by sehrát vedoucí úlohu v oblasti cílů udržitelného rozvoje díky své schopnosti projevit solidaritu, díky sociálním politikám a hospodářským a obchodním partnerstvím se všemi zúčastněnými stranami, které sdílejí stejné hodnoty. Její rozsáhlá diplomatická síť zajišťuje lepší soudržnost, konzistenci, důvěryhodnost a legitimitu a dále přidanou hodnotu s pozitivním dopadem. Různé evropské zkušenosti, různé přístupy, přidaná hodnota a jednota v rozmanitosti jsou specifické prvky evropské vnější činnosti a představují pro EU konkurenční výhodu.

V Bruselu dne 26. dubna 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)



Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUXEMBURSKO

CS